

Semesterplan for Efterår 2023

Sidefag i Psykologi

Indholdsfortegnelse

BACHELORSIDEFAG I PSYKOLOGI (5. sem.).....	2
5. semester	2
<i>Semesterbeskrivelse for uddannelser ved Aalborg Universitet</i>	2
<i>Socialpsykologi med samfundsteori</i>	4
KANDIDATSIDEFAG I PSYKOLOGI (1. SEM., BÅDE 45 ECTS OG 75 ECTS SIDEFAG)	20
1. semester	20
<i>Semesterbeskrivelse for uddannelser ved Aalborg Universitet</i>	20
<i>Kognitionspsykologi</i>	22
<i>Udviklingspsykologi</i>	35
<i>Pædagogisk Psykologi</i>	48
KANDIDATSIDEFAG I PSYKOLOGI (KUN 75 ECTS SIDEFAG)	66
3. semester	66
<i>Arbejds- og organisationspsykologi</i>	66
<i>Valgmoduler</i>	74
Biologisk Psykologi (10 ECTS).....	74
Klinisk Psykologi (10 ECTS)	86

BACHELORSIDEFAG I PSYKOLOGI (5. sem.)

5. semester

Semesterbeskrivelse for uddannelser ved Aalborg Universitet

Oplysninger om semesteret

Studienævn: Studienævn for Psykologi

Semesterets temaramme

Semestret er opbygget af to kurser:

- Socialpsykologi med samfundsteori (15 ECTS)
- Bachelorprojekt på centrale fag (15 ECTS)

Socialpsykologi med samfundsteori præsenterer psykologiske og sociologiske teorier om, hvorledes individet kan forstås i relation til dets sociale og samfundsmæssige kontekst. Socialkontekstuelle forklaringsmodeller er præsenterede i forhold til individets relationer til andre individer, til grupper, sociale institutioner og kultur.

Semesterets organisering og forløb

Som introduktion til psykologi og universitetet, vil der være planlagt flere sociale arrangementer i starten af semestret. Disse afsluttes med en fælles hyttetur for både psykologistuderende og sidefagsstuderende. Sideløbende med disse sociale tiltag vil der være faglige mentorer tilknyttet semestret, således at de studerende har mulighed for både social tilknytning via tutorkorps samt faglig sparring og samtaler med ældre psykologistuderende fra mentorkorpset. Disse tilbud fra tutorer og mentorer er tiltænkt både ordinære psykologistuderende samt sidefagsstuderende.

Undervisningen i personligheds- og socialpsykologi bliver tilbudt som forelæsninger og seminarundervisning på mindre klassehold. PBL introduceres via forelæsninger og vejledning i processen i udformningen af projektet, som udarbejdes i projektgrupper.

I løbet af semestret vil der planlægges midtvejs- og slutevaluering, hvor det er muligt at tilkendegive tanker omkring læring, opbygning, og proces.

Aktivitet	Tidsslot og lokale	Titel	Ansvarlig
Introduktion og velkomst	2x45	Introduktion til BA sidefag studerende	Paula Cavada-Hrepich
Midtvejsevaluering	2x45	Midtvejsevaluering (1. semester og sidefag studerende)	Paula Cavada-Hrepich
Slutevaluering	2x45	Slutevaluering (1. semester og sidefag studerende)	Paula Cavada-Hrepich

Semesterkoordinator og sekretariatsdækning

Ankerlærer:

Paula Cavada-Hrepich: pcavadah@ikp.aau.dk

Modulansvarlig, Socialpsykologi:

Sarah Awad: awads@ikp.aau.dk

Peter Clement Lund: pclement@ikp.aau.dk

Sekretariatsdækning

Skema og moodle: ikp-skema-psykologi@ikp.aau.dk

Eksamenssekretariat og bekræftelser: ikp-skema-psykologi@ikp.aau.dk

Studienævnet – dispensationer og merit: ad@id.aau.dk

Kontakt til studievejledningen: ikp-skema-psykologi@ikp.aau.dk

Modulbeskrivelse

Socialpsykologi med samfundsteori

Modultitel dansk: Socialpsykologi med samfundsteori

Modultitel engelsk: Social Psychology and Social Theory

ECTS: 15

Placering

5. semester, samlæst med 1. semester (Bacheloruddannelse i Psykologi)

Modulansvarlig

Sarah Awad, SA, awads@ikp.aau.dk

Peter Clement Lund, PL, pclement@ikp.aau.dk

Undervisere

Alfred Sköld, AS, alfred@ikp.aau.dk

Brady Wagoner, BW, wagoner@ikp.aau.dk

Bo Allesøe Christensen, BC, boallesoe@ikp.aau.dk

Martin Mølholm, MM, mam@ikp.aau.dk

Nicolai Graakjær, NG, nicolaig@ikp.aau.dk

Nik Kharlamov, NK, nik@ikp.aau.dk

Peter Clement Lund, PL, pclement@ikp.aau.dk

Rasmus Birk, RB, rbirk@ikp.aau.dk

Sarah Awad, SA, awads@ikp.aau.dk

Svend Brinkmann, SB, svendb@ikp.aau.dk

Seminarholdere

Hold 1-2, Sarah Awad, SA, awads@ikp.aau.dk

Hold 3-4, Peter Clement Lund, PL, pclement@ikp.aau.dk

Hold 5, Sebastian Tobias-Renstrøm, ST, str@ikp.aau.dk

Hold 6-7, Bo Allesøe Christensen, BC, boallesoe@ikp.aau.dk

Type og sprog

Sproget er en kombination af dansk og engelsk. Titlerne på forelæsningserne er på engelsk, da de oftest referer til specifikke kapitler og/eller emner i pensumlitteraturen. Hovedparten af litteraturen er på engelsk, hvorimod forelæsningserne vil foregå på både engelsk og dansk, afhængig af den enkelte forelæser.

Mål

Modulet omfatter teorier om, hvorledes individet må forstås som socialt og samfundsmæssigt, og herunder dækkes både psykologiske og sociologiske tilgange til socialpsykologien.

Læringsmål

Viden

Den studerende skal gennem modulet opnå viden om og forståelse af:

- teorier og metoder indenfor socialpsykologien
- socialpsykologiens videnskabshistoriske udvikling og feltets aktuelle status
- centrale teorier og metoder indenfor samfundsteori
- elementære begreber indenfor sociologi.

Færdigheder

Den studerende skal gennem modulet opnå færdigheder i:

- at kunne undersøge og anvende socialpsykologiske problemstillinger på en metodisk forsvarlig måde i bl.a. forandringsorienteret øjemed
- at vurdere og identificere centrale samfundsteoretiske problemstillinger af betydning for psykologien
- at identificere og analysere centrale teoretiske konflikter mellem væsentlige klassiske og moderne samfundsteorier med relevans for psykologien samt
- at formidle socialpsykologiske og samfundsteoretiske indsigter i psykologfaglige sammenhænge.

Kompetencer

Den studerende skal gennem modulet opnå kompetencer til:

- at benytte socialpsykologisk og samfundsteoretisk viden til at håndtere problemstillinger indenfor feltet
- selvstændigt at kunne tage ansvar for egen faglig udvikling.

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Kurset i socialpsykologi med samfundsteori omhandler spørgsmål om, hvordan individet kan forstås som socialt og samfundsmæssigt indlejret. Sagt på en anden måde gælder kursets hovedinteresse forholdet mellem individ og samfund.

Kurset er organiseret efter et tematisk og til dels et historisk princip. Nogle forelæsninger omhandler således historiske og videnskabsteoretiske præmisser, mens andre omhandler nogle af de senest tilkomne strømninger og problematikker. De fleste forelæsninger er struktureret omkring bestemte tematikker og andre om specifikke teoretikere.

Det er hensigten, at den studerende skal opnå viden om socialpsykologiens videnskabsteoretiske udvikling og aktuelle status, socialpsykologiens klassiske og aktuelle temaer samt socialpsykologiens forbindelse til samfundsteorien og dennes (samfundsteoriens) centrale temaer og begreber. Det er også hensigten, at den studerende skal kunne bringe denne viden i anvendelse på problemstillinger af socialpsykologisk og samfundsteoretisk interesse og/eller relevans.

Kursusmodulet danner den teoretiske baggrund blandt andet for de studerendes arbejde med problembaseret læring og PBL-modulet samt for projektmodulet på 2. semester af uddannelsen. I kombination med personlighedspsykologi danner kursusmodulet således grundlag for det arbejde, der skal udføres ifm. projektarbejdet på uddannelsens første 2

semestre, samt giver en indføring i nogle væsentlige og grundlæggende elementer, der skal anvendes fremadrettet på psykologiuddannelsen.

Omfang og forventet arbejdsindsats

15 ECTS svarer til 405 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
20 forelæsninger à 2 timer	40
10 seminargange à 2 timer	20
Læsning og forberedelse	344
Eksamen	1

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 20 x 2 timer

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminartimer: 10 x 2 timer

Antal seminarhold: 7

Deltagere

5. semester sidefagsstuderende, samlæst med studerende på 1. semester (bachelor i psykologi)

Deltagerforudsætninger

Bachelorstuderende ved psykologistudiet.

Modulaktiviteter (kursusgange med videre)

Modulet består samlet set af 19 forelæsninger (på både dansk og engelsk), 10 seminarer (på både dansk og engelsk) og en synopsis-eksamen, der skal forsvares mundtligt i slutningen af semestret. Der lægges vægt på den studerendes evner udi kritisk tænkning, dialog om centrale spørgsmål indenfor både socialpsykologi og samfundsteori og anvendelsen af modulets forskellige teoretiske perspektiver på en given problemstilling. Ved at deltage i forelæsninger, seminarer og eksamen forventes det, at den studerende opnår viden om både centrale teorier og studier indenfor socialpsykologi og samfundsteori – der kan diskuteres, anvendes og reflekteres over.

Aktivitet	Tidsslot	Titel	Underviser/ Seminarholder

1. Forelæsning	2 x 45	Forelæsning: Introduction to Social Psychology and Social Theory	Sarah Awad & Peter Clement Lund
2. Forelæsning	2 x 45	Forelæsning: History of Psychology & Social Theory	Peter Clement Lund & Rasmus Birk
1. Seminar	2 x 45 (7 seminarhold)	Seminar	BC PL SA ST
3. Forelæsning	2 x 45	Forelæsning: Self and identity	Svend Brinkmann
4. Forlæsning	2 x 45	Group dynamics	Nicolai Graakjær
5. Forlæsning	2x45	Group think & culture	Bo Christensen
6. Forlæsning		Pro- and anti-social behaviour: Helping others and hurting others	Bo Christensen
2. Seminar	2 x 45 (7 seminarhold)	Seminar	BC PL SA ST
7. Forelæsning	2 x 45	Social Cognition: Attribution and Attitudes	Nik Kharlamov
8. Forelæsning	2 x 45	Forelæsning: Social Identity & the 'other'	Sarah Awad
3. Seminar	2 x 45 min. (7 seminarhold)	Seminar	BC PL SA ST
9. Forelæsning	2 x 45	Forelæsning: Obedience and Tyranny	Brady Wagoner
10. Forelæsning	2 x 45	Forelæsning: Social change: social influence and social representations	Brady Wagoner
4. Seminar	2 x 45 (7 seminarhold)	Seminar	BC PL SA ST
11. Forelæsning	2 x 45	Forelæsning: Social interaction & stigma – Goffman	Nicolai Graakjær
12. Forelæsning	2 x 45	Forelæsning: Emotions and embodiment	Svend Brinkmann
13. Forelæsning	2 x 45	Forelæsning: Happiness, Post-modernity, and diagnoses	Svend Brinkmann
5. Seminar	2 x 45 (7 seminarhold)	Seminar	BC PL SA ST

14. Forelæsning	2 x 45	Forelæsning: Power and discourse - Foucault	Martin Mølholm
15. Forelæsning	2 x 45	Forelæsning: Gender & Sexuality	Sarah Awad Peter Clement
6. Seminar	2 x 45 (7 seminarhold)	Seminar	BC PL SA ST
16. Forelæsning	2 x 45	Forelæsning: Self reflexivity & social stratification	Peter Clement Lund
7. Seminar	2 x 45 (7 seminarhold)	Seminar	BC PL SA ST
17. Forelæsning	2 x 45	Forelæsning: Love and relationships	Alfred Sköld
8. Seminar	2 x 45 (7 seminarhold)	Seminar	BC PL SA ST
18. Forelæsning	2 x 45 min.	Forelæsning: Social Acceleration and Resonance - Rosa	Peter Clement Lund
9. Seminar	2 x 45 (7 seminarhold)	Seminar	BC PL SA ST
19. Forelæsning	2x45	Forelæsning: Applying Social Psychology to the topic of Sustainability & climate change	Sarah Awad
20. Forelæsning	2 x 45	Forelæsning: Course Summary and exam preparation	Peter Clement Lund Sarah Awad
10. Seminar	2 x 45 (7 seminarhold)	Seminar	BC PL SA ST

Eksamen

En individuel intern mundtlig prøve i Socialpsykologi med samfundsteori.

Prøven foregår som en samtale mellem den studerende, eksaminator og censor med udgangspunkt i en synopsis, der er en kort, fokuseret akademisk tekst, som udmunder i en eller flere teser, der forsvares i en mundtlig præsentation og diskussion under samtalen. Den mundtlige præstation forventes maksimalt at vare 5 minutter.

Eksaminationen foregår på baggrund af synopsis, den studerendes mundtlige præsentation og det samlede pensum. Synopsis udarbejdes individuelt i relation til pensum. Der gives karakter på grundlag af den samlede præstation.

Pensumramme: 1500 standardsider

Sidetallet for synopsis: 1-3 sider.

Normeret prøvetid: 30 minutter inklusiv votering og karaktergivning

Bedømmelsesform: Ved bedømmelsen gives der karakter efter 7-trinsskalaen.

Prøvens omfang: 15 ECTS-point.

Forelæsningsmanchet – som bruges i Moodle kursusrum:

1. Forelæsning: Introduction to Social Psychology and Social Theory

2 timer v/ Sarah Awad & Peter Clement Lund

Denne forelæsning vil introducere til socialpsykologi og samfundsteori i et overordnet perspektiv. Der vil være fokus på, hvorfor det er relevant at forstå både socialpsykologi og samfundsteori, hvilke typer af spørgsmål der kan stilles indenfor hver af disse perspektiver, hvorfor de komplimenterer hinanden, hvordan de arbejder rent metodologisk og hvad I skal bruge det til. Derudover vil forelæsningen også omhandle, hvad formålet med kurset er og hvordan kurset er opbygget. Litteraturen til forelæsningen er introducerende kapitler og begynd med at læse Jacobsen et al. og Rogers for en kort introduktion til socialpsykologi og Laustsen et al. for en introduktion til samfundsteori.

Forelæsningens pensum:

- Hogg & Vaughan (2009), Kap. 1
- Laustsen et al. (2017), Kap. 1
- Smith & Haslam (2017), Intro

2. Forelæsning: History of Psychology & Social Theory

2 timer v/ Peter Clement Lund & Rasmus Birk

Denne forelæsning vil introducere til socialpsykologiens og samfundsteoriens historie. Der vil redegjort for psykologiens overordnede historie og særligt hvordan socialpsykologien har udviklet sig som disciplin i forhold til psykologien og til dels samfundsteorien. Her vil der være fokus på klassikerne som Wundt og Le Bon, og disciplinens udvikling herfra op til de mest berømte eksperimenter, som vi også dækker senere på kurset.

Yderligere vil der blive redegjort for samfundsteorien opkomst og hvilken betydning denne har haft for eftertiden. Der vil være fokus på, 'klassikerne' indenfor samfundsteori, herunder Marx, Weber, Simmel og Durkheim og nogle af deres essentielle begreber, såsom fremmedgørelse, rationalitet, individualitet, anomie og mere. Forelæsningen vil forsøge at give et overblik over, hvordan disse klassikers tilgange til og perspektiver på sociologien har haft indflydelse på videnskabens efterfølgende udvikling og dermed give et udgangspunkt til at forstå de senere samfundsteoretiske tematikker, der bliver berørt i kurset.

I Laustsen bogen skal kapitel 2 læses fra start til slut og kapitel 3 handler i første halvdel om Durkheim, og skal læses, hvor sidste halvdel af kapitlet omhandler Honneth og er mindre relevant. Dernæst skal I læse kapitel 2 og 3 i Richards (I har online adgang via AUB), som giver en generel introduktion til psykologiens historie. Det vigtige her er *ikke* at kunne huske alle detaljerne – men at få et indtryk af, hvordan psykologi som videnskab og disciplin opstår.

Forelæsningens pensum:

- Jacobsen, Laursen & Olsen (2013), Indledning (pp. 17-33)
- Laustsen et al. (2017) Kap. 2 & 3
- Richards (2009), Kap. 2 & 3

3. Forelæsning: Self and Identity

2 timer v/ Svend Brinkmann

This lecture gives an introduction to the concepts of self and identity. It covers traditional approaches as well as more recent ones. Finally, it focuses on the idea that identity is a form of self-interpretation that involves moral concerns.

Forelæsningens pensum:

- Hogg & Vaughan (2009), Kap. 3
- Brinkmann (2008)

4. Forelæsning: Groups

2 timer v/ Nicolai Graakjær

Denne forelæsning introducerer socialpsykologiens centrale begreb om grupper. Forelæsningen tager afsæt i forskellige definitioner og vægtlægnings i forhold til at identificere distinkte gruppestrukturer og -processer. Forelæsningen diskuterer derudover, hvad der karakteriserer socialpsykologiens måde at undersøge grupper på.

Forelæsningens pensum:

- Graakjær N.J. (2013a).
- Graakjær, N.J. (2013b).
- Hogg, M., & Vaughan, G. (2009). Kap. 2.

5. Forelæsning: Group think & culture

2 timer v/ Bo Christensen

I denne forelæsning, vil vi fokusere på grupper ud fra et socialpsykologisk perspektiv. Vi vil se på, hvordan grupper socialiserer deres medlemmer, hvordan de er strukturerede gennem roller og status, samt hvad der gør de hænger sammen. Herunder også hvad man betegner som groupthink, at beslutninger taget på vegne af grupper kan være udtryk for processer af social eller ideologisk konformitet, og ikke baseret på overvejelser der inddrager etiske, moralske eller kritiske præmisser. I forhold til at forstå, hvordan grupper hænger sammen, vil vi også inddrage kultur og kommunikations afgørende betydning.

Forelæsningens pensum:

- Hogg & Vaughan (2009), Kap. 6 & 11
- Much 1995

6. Forelæsning: Pro- og anti-social adfærd: Helping and hurting others

2 timer v/ Bo Christensen

I denne forelæsning vil vi kigge på pro- og anti-social adfærd ud fra et social-psykologisk perspektiv. Vi vil spørge til, hvad der foranlediger folk til for eksempel aggressiv såvel som hjælpende adfærd. Vi vil kigge på både biologiske såvel som mere socio-kulturelt

orienterede forsøg på at forstå dette, hvilket indikerer at vi må inddrage personlige, kulturelle såvel som situationelle faktorer som havende betydning. Endelig vil vi kontekstualisere alle disse overvejelser gennem en perspektivering til Latané og Darleys studier i bystander effekten.

Forelæsnings pensum:

- Hogg & Vaughan (2009), Kap. 8 & 9
- Smith & Haslam (2017), kap. 12

7. Forelæsning: Social Cognition: Attribution and Attitudes

2 timer v/ Nik Kharlamov

Forelæsningen præsenterer fænomenet social kognition—dvs., hvordan menneskernes tankeprocesser fungerer i hverdagslivet når der er tale om sociale sammenhænge fx perception af andre mennesker og tilskrivning af årsager og motiver til egen og andres opførsel. Forelæsningsens fokuspunkter er begreber tilskrivning (attribution) og holdninger (attitudes) samt processer såsom kognitiv dissonans, hvormed holdninger ændres afhængigt af situationen/konteksten. Hogg og Vaughans kapitler præsenterer begreber og oversigt over relevant forskning mens Smith og Haslams kapitler præsenterer LaPiere og Festingers klassiske studier, som i sin tid lancerede og definerede forskningsfeltet.

Forelæsnings pensum:

- Hogg & Vaughan (2009), Kap. 2 & 4
- Smith & Haslam (2017), kap. 2 & 3

8. Forelæsning: Social identity and the ‘other’

2 timer v/ Sarah Awad

In this lecture the focus is on how we identify ourselves through belonging to certain groups (in-group) and how our group identity could affect how we see and behave towards the ‘other’ (out-group). Start with reading Hogg & Vaughan, Kap. 7, then read about the two classic social psychology studies: Sherif’s study (Smith & Haslam, kap.9) and Tajfel’s study (Smith & Haslam, kap.10).

Then we will discuss the cultural representations of the ‘other’ through Edward Said’s classic work on orientalism (McCarthy, 2010). For supplementary reading have a look at the jigsaw classroom study (Smith & Haslam, kap.13) for ideas on how to promote positive intergroup relations and Howarth et al. (2014) for ideas on how we make sense of our identities in multicultural communities.

Forelæsnings pensum:

- Hogg & Vaughan (2009), Kap. 7
- Smith & Haslam (2017), kap. 9 & 10
- McCarthy, C. (2010)
- Howarth et al. (2014)
- Smith & Haslam (2017), kap. 13

9. Forelæsning: Obedience and Tyranny

2 timer v/ Brady Wagoner

This lecture focuses on social psychology in the post-WWII and its focus on understanding the Nazis. After briefly outlining the Authoritarian Personality, it concentrates on Milgram's (1963) classic experiment on Obedience, including video footage, and explores whether it explains Eichmann's behaviour (Smith and Haslam, 2017, kap 7). Lastly, we examine Zimbardo's prison study, together with his explanation in terms of situational factors and 'de-individualization' (Smith and Haslam, kap 8; Haney et al, 1973).

Forelæsningens pensum:

- Smith & Haslam (2017), kap. 7 & 8
- Milgram (1963)
- Haney, Banks & Zimbardo (1973)

10. Forelæsning: Social change: social influence and social representations

2 timer v/ *Brady Wagoner*

This lecture explores two research approaches developed by the social psychologist Serge Moscovici: conversion theory (Smith and Haslam kap.6; McLeod, 2007) and social representations theory (Moscovici, 1981; Wagoner & Oldmeadow, 2008). The former will be approached through a wider discussion of work in social influence namely, norm formation (Sherif), conformity (Asch) and minority influence (Moscovici), which can be found in Smith & Haslam, 2017, kaps, 4, 5 and 6 respectively. The conceptual links between Moscovici's two theories—especially the role of active minorities in social change—are discussed by Markova (2019).

Forelæsningens pensum:

- Smith & Haslam (2017), kap. 4 & 5 & 6
- Asch (1955)
- Moscovici (1981)
- McLeod (2007)
- Wagoner & Oldmeadow (2008)
- Markova (2019)

11. Forelæsning: Social interaction & stigma – Goffman

2 timer v/ *Nicolai Graakjær*

Denne forelæsning introducerer E. Goffmans socialpsykologi. Forelæsningen tager afsæt i Goffmans bidrag til at forstå mellem menneskelige (især ansigt-til-ansigt) samkvemsformer, og forelæsningen vil perspektivere bidraget til tidligere såvel som senere bidrag på området. Laustsen et al. (2017) og Kristiansen (2010) kan med fordel læses før de to centrale Goffman-tekster.

Forelæsningens pensum:

- Laustsen et al. (2017), Kap. 9
- Goffman (1963)
- Goffman (1967)
- Kristiansen (2010)

12. Forelæsning: Emotions and embodiment

2 timer v/ *Svend Brinkmann*

Forelæsningen introducerer socialpsykologiske og samfundsteoretiske perspektiver på emotioner og affektivitet, med udgangspunkt i spørgsmål om hvilken rolle hhv. biologi/natur, kultur/normativitet og fornuft/kognition spiller i affektive processer.

Forelæsningens pensum:

- Laustsen et al. (2017), Kap. 10
- Bo (2012)
- Hochschild (1979)
- Kyed (2017)

13. Forelæsning: Happiness, Post-modernity, and diagnoses

2 timer v/ *Svend Brinkmann*

This lecture discusses how to understand happiness and suffering from social psychological perspectives. A particular focus on the impact of psychiatric diagnoses is introduced, and concepts such as medicalization and pathologization are introduced as key perspectives on a postmodern epoch.

Forelæsningens pensum:

- Brinkmann (2014)
- Brinkmann (2015)
- Laustsen et al. (2017), kap. 8

14. Forelæsning: Power and discourse- Foucault

2 timer v/ *Martin Mølholm*

How is it possible to organize a society in such a way, that the people living in that society is likely to act in more or less predictable and foreseeable ways, aiming at taking care of more or less specifically defined problems, challenges and/or urgent needs? How is it possible for the few to transform the many in such a way, that the many – without being threatened, coerced, intimidated or in other ways forced against their will – are not only likely to be acting in desirable ways, but also to share the attitudes, perceptions, understandings and discourses which guide and direct them to act in that way? In this lecture I will, based on the work of (among others) the French philosopher Michel Foucault, offer you a few possible answers to these questions and related ones. Furthermore, I will discuss with you the implications of Foucault's concept of knowledge and power at a societal level, with references to chapter 5: Power and Stratification in Laustsen et al (2017), as well as the articles On Therapeutic Authority – Psychoanalytical Expertise under Advanced Liberalism by Miller and Rose (1994), The Subject and Power by Michel Foucault (1982) and The Syrian Refugee Crisis: from International Catastrophe to National Political Deadlock by Mølholm (2019) and The Stigma of Stress and the Absence of Agency by Mølholm and Vetner (2018). The latter two articles are further readings that serve as (somewhat different) examples of how a discourse-archaeological approach and analysis of the dispositif can be done.

Forelæsningens pensum:

- Laustsen et al. (2017), kap. 5
- Foucault (1982)
- Miller & Rose (1994)
- Mølholm & Vetner (2018)
- Mølholm (2019)

15. Forelæsning: Gender and Sexuality

2 timer v/ Sarah Awad & Peter Clement Lund

Denne forelæsning vil introducere til køn og seksualitet i både socialpsykologien og samfundsteorien.

I første halvdel vil vi snakke om gender/køn og seksualitet som sociale kategorier med specifikke normer og forventninger fra Rogers kapitel og Ellis et al. kapitel. En række centrale begreber – herunder intersektionalitet, feminisme og kulturel relativisme – vil blive diskuteret og perspektiveret.

I anden halvdel vil der blive fokuseret på Judith Butler og Donna Haraways radikale tilgange til kønsforskningen. Der vil blive lagt særlig vægt på Butlers koncept om kønnet som performativt, hvordan hun forholder sig til biologisk og social køn (sex and gender), hvordan kroppe bliver gjort „forståelige“ og hvordan kønnet herigennem materialiserer sig. Kapitlet i Laustsen et. al. Berører både Butler og Haraway og er væsentligt, dog er delen om Butler den vigtigste. Derudover er teksten af Brady og Schirato en god introduktionstekst til Butlers tanker om kønnet. Essayet af Butler selv er relevant, men også det mest krævende af teksterne; det giver et indblik i Butlers indledende perspektiver om kønnet som performativt.

Forelæsningens pensum:

- Rogers (2020), Kap. 6
- Laustsen et al. (2017), Kap. 11
- Brady and Schirato (2011)
- Butler (1988)
- Ellis et al. (2020)

16. Forelæsning: Self-reflexivity & social stratification

2 timer v/ Peter Clement Lund

Denne forelæsning vil præsentere 2 af sociologiens største tænkere fra den sene del af det 20. århundrede, Pierre Bourdieu og Anthony Giddens. På hver sin måde forsøger Giddens og Bourdieu at overkomme struktur-aktør dualismen med deres teorier og derfor er det meningsfuldt at forstå dem som beslægtede, men også vidt forskellige.

Vi skal gennemgå nogle af Bourdieus væsentligste bidrag fra han teoretiske begrebsapparat, der omhandler social stratifikation, reproduktion, distinktioner, felter osv. - og se hvordan habitusbegrebet er Bourdieus "løsning" på skellet mellem det subjektive og det objektive.

Vi skal herefter se på Giddens' betragtninger om overgangen til det han kalder senmoderniteten og hvilke konsekvenser dette har for menneskers selvidentitet – heriblandt hvordan vi kan forstå refleksivitet som en af de primære fænomener i senmoderniteten. Vi skal ligeledes gennemgå, hvordan Giddens forstår forholdet mellem struktur og aktør

igennem sit begreb om Strukturationsteorien og - på sammen måde som Bourdieu – har et prakseologisk syn på mennesket og verden.

Der er 2 primærtekster, den ene af Bourdieu er en beskrivelse af hans kapitalbegrebet, den anden af Giddens er introduktionen til en af hans hovedværker, nemlig *Senmodernitet og Selvidentitet*. De 2 sekundære tekster er grundige introduktioner til begge teoretikere og diskussioner af deres værker.

Forelæsningspensum:

- Bourdieu (1986/2010)
- Giddens (1991/1996), kap. 1
- Järvinen (2020)
- Kaspersen (2020)

17. Forelæsning: Love and relationships

2 timer v/ Alfred Sköld

Denne forelæsning undersøger den betydning som mellem menneskelige relationer generelt, og kærligheden specifikt, har i et socialpsykologisk perspektiv. Med udgangspunkt i Singer (2009) gives en idéhistorisk oversigt over de måder hvorpå kærligheden er blevet forstået i den antikke, kristne, høviske og romantiske tradition, samt hvordan disse indvirker på dagens kærlighedsideal. På denne baggrund udfoldes de samtidige betingelser for den måde hvorpå vi indgår i og udlever relationer i dag. En række samfundsteoretikere argumenterer for at vi lever i en brydningstid, hvor fremvæksten af det senmoderne samfund (Giddens, 1992), og den post-romantiske tidsalder (Illouz, 2012) grundlæggende har ændret koordinaterne for vores samvær, og de forventninger vi har til relationer igennem livet. På baggrund af Hogg & Vaughan (2009) og Badiou (2012) undersøges den videre betydning af disse forandringer i et kritisk lys, samt hvordan de kan ses i lyset af overordnede samfundsmæssige strukturer.

Forelæsningspensum:

- Hogg & Vaughan (2009), Kap. 10
- Singer (2009)
- Illouz (2012)
- Giddens (1992)
- Badiou (2012)

18. Forelæsning: Social Acceleration and Resonance - Rosa

2 timer v/ Peter Clement Lund

Denne forelæsning vil give et indblik i en af samtidens vigtigste sociologer, Hartmut Rosa. Som fjerde generation af Frankfurterskolens kritiske teori, vil der blive givet en kort introduktion til, hvad Frankfurterskolen var og er og hvordan kritisk teori (i denne version) stadig er væsentlig i dag. Herefter vil følge en gennemgang af Hartmut Rosa begrebsunivers og hans perspektiver om social acceleration og hvorfor det er vigtigt med et temporalt perspektiv i samfundsvidenskaberne. Der vil blive gennemgået de 3 kategorier, hvori Rosa mener vi kan observere denne acceleration og de motorer han mener driver acceleration. Herefter skal vi se på konsekvenserne for den enkelte og hvilke former for deceleration følger i kølvandet på samtiden evindelige acceleration.

Som afslutning skal vi dykke ned i Rosas "løsning" på accelerationsproblematikken, navnlig hvad han kalder for resonans.

Den første Rosa tekst fra 2003 giver et godt overblik over hans perspektiver på den sociale acceleration. Teksten har nogle år på bagen og Rosa har forfinet perspektiverne siden da, men den giver en kort og meningsfuld indgang til hans tankegods – læs den først. Rosa teksten fra 2017 giver en dybere indsigt i hans perspektiver på hvad det gode liv er og introducerer hans resonansperspektiv. Den sidste tekst af Susen 2019 er en opsummering af Rosa magnum opus om resonans og giver en grundig gennemgang af perspektiverne i denne bog.

Forelæsningsens pensum:

- Rosa (2003)
- Rosa (2017)
- Susen (2019)
- Laustsen et al. (2017), kap. 13

19. Forelæsning: Applying Social Psychology to Sustainability

2 timer v/ Sarah Awad

For this lecture, we look back at social psychology and discuss the nature of the knowledge created by this field and what does it say about human nature. Reflect on this using Gergen's (1973) reading.

Then we will apply different theories and concepts of the course to the topic of sustainability. As this course is about understanding and applying theories to different topics, we will look at how social psychological knowledge could be used to promote environmentally sustainable ways of living (Clayton & Brook, 2015; Adams, 2017).

Forelæsningsens pensum:

- Gergen (1973)
- Clayton & Brook (2005)
- Adams (2017)

20. Forelæsning: Course Summary and exam preparation

2 timer v/ Peter Clement Lund & Sarah Awad

Samlet pensumliste

Bøger:

- Hogg, M., & Vaughan, G. (2009). *Essentials of social psychology*. Pearson Education. [350 sider]
- Smith, J. R., & Haslam, S. A. (Eds.). (2017). *Social psychology: Revisiting the classic studies*. Sage. [210 sider]
- Laustsen, C. B., Larsen, L. T., Nielsen, M. W., Ravn, T., & Sørensen, M. P. (2017). *Social theory: a textbook*. Routledge. [176 sider] (Available online at: https://kdbk-aub.primo.exlibrisgroup.com/permalink/45KBDK_AUB/n411aj/alma9920763420805762)

Artikler og kapitler

(disse kan findes i modulets kursusrum på Moodle eller via AUB link)

- Adams, M. (2017). Environment: Critical social psychology in the Anthropocene. In *The Palgrave handbook of critical social psychology* (pp. 621-641). Palgrave Macmillan, London. P.621-641 [20 sider]
- Asch (1955). Opinions and social pressure. *Scientific American*, 193, 31-35 [5 sider]
- Beck, U & Beck-Gernsheim, E. (2000). *Individualization*. London: Sage. Herfra kap 1 og 2. [28 sider] <http://dx.doi.org/10.4135/9781446218693>
- Badiou, Alain. (2012). *Lovprisning af Kærligheden* (s.31-39). Forlaget Philosophia Ltd. [8 sider]
- Bo, I. G. (2012). Det sociale bånd og følelser i menneskers interaktion: Thomas Scheffs socialpsykologiske perspektiv på stolthed og skam. *Psyke & Logos*, 2012, 33, 7-26. [19 sider]
- Bourdieu, P. (1986/2010). The forms of capital (1986). I: I. Szeman & T. Kaposy (red.), *Cultural Theory: An anthology*. Oxford: Wiley-Blackwell. (s. 81-93) [12 sider]
- Brinkmann, S. (2008). Identity as self-interpretation. *Theory & Psychology*, 18, 404-422. [19 sider]
- Brinkmann, S. (2014). Languages of suffering. *Theory & Psychology*, 24, 630-648. [19 sider]
- Brinkmann, Svend (2015): "Diagnoser Som Epistemiske Objekter." Pp. 37–58 in *Diagnoser - Perspektiver, Kritisk og Diskussion*, edited by S. Brinkmann and A. Petersen. Aarhus: Forlaget Klim. [21 sider]
- Butler, Judith (1988): "Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory." *Theatre Journal* 40(4):519-531. [12 sider]
- Brady, Anita and Tony Schirato (2011): "Gender." in *Understanding Judith Butler*. SAGE Publications. [17 sider]
- Clayton, S. & Brook, A. (2005). Can psychology help save the world? A model for conservation psychology. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 1-15. [15 sider]
- Ellis, S. J., Riggs, D. W., & Peel, E. (2020). Lesbian, gay, bisexual, trans, intersex, and queer psychology: An introduction. Cambridge University Press. (chapter 5 pp.90-112). [22 sider]
- Jacobsen, M. H., Laursen, E. & Olsen, J.B. (2013), *Socialpsykologi. En grundbog til et fag*. København: Hans Reitzels Forlag. pp. 17-23. [7 sider]
- Foucault, M. (1982). The subject and power. *Critical inquiry*, 8(4), 777-795. [20 sider]
- Fraser, C. & Burchell, B. (2001). The nature of social psychology. In *Introducing Social Psychology* (pp. 403-415). Cambridge: Polity. [12 sider]
- Gergen, K. J. (1973). Social Psychology as History. *Journal of Personality and Social Psychology*. 26(2). 309-320. [11 sider] <https://goo.gl/xuZNVm>

- Giddens, A. (1991/1996). *Modernitet og Selvidentitet – Selvet og Samfundet under Senmoderniteten*. København: Hans Reitzels Forlag. Herfra kap. 1 (21-48) [27 sider]
- Giddens, A. (1992) *Intimitetens forandring – Seksualitet, kærlighed, og erotik i det moderne samfund* (s. 49-64). Hans Reitzels Forlag. [15 sider]
- Goffman, E. (1963). Stigma. Notes on the management of spoiled identity. London: Penguin books. Herfra dele af kap. 1 (11-31). [20 sider]
- Goffman, E. (1967). On face-work. In E. Goffman, *Interaction ritual. Essays on face-to-face behavior*. New York Pantheon Books. P.5-45 [40 sider]
- Graakjær N.J. (2013a). Gruppeforskning. Amerikanske og europæiske perspektiver 1930-1970.
I: M. Jacobsen, E. Laursen & J.B. Olsen (Red.), *Socialpsykologi. En grundbog til et fag* (s. 85-98). København: Hans Reitzels Forlag. **[13 sider]**
- Graakjær, N.J. (2013b). Grupper. Definitioner, strukturer og processer. I M. Jacobsen, E. Laursen & J.B. Olsen (Eds.). *Socialpsykologi. En grundbog til et fag* (s. 269-293). København: Hans Reitzels Forlag **[24 sider]**
- Haney, C., Banks, C., & Zimbardo, Ph. (1973). Interpersonal Dynamics in a Simulated Prison. *International Journal of Criminology and Penology*, 1. 69-97. [28 sider]
- Hochschild, A. R. (1979). Emotion work, feeling rules, and social structure. *American journal of sociology*, 85(3), 551-575.
- Howarth, C., Wagner, W., Magnusson, N., & Sammut, G. (2014). "It's Only Other People Who Make Me Feel Black": Acculturation, Identity, and Agency in a Multicultural Community. *Political Psychology*, 35(1), 81-95. [15 sider]
- Illouz, E. (2012). *Why Love Hurts. A Sociological Explanation* (s. 1-17). Cambridge: Polity Press [17 sider]
- Järvinen, Margaretha (2020). "Kapitel 17: Pierre Bourdieu" i Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo (red.): *Klassisk og Moderne Samfundsteori*, Hans Reitzels Forlag, s. 463-488 [25 sider]
- Kaspersen, Lars Bo (2020). "Kapitel 20: Anthony Giddens", i Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo (red.): *Klassisk og Moderne Samfundsteori*, Hans Reitzels Forlag, s. 683-702 [19 sider]
- Kristiansen, S. (2010). "Erving Goffman: Om sociologisk mikroskopi og social orden mellem tillid og kynisme", i Jacobsen, M. H.; Carleheden, M & Kristiansen, S (red.) "*Tradition of Fornyelse - en problemorienteret teorihistorie for sociologien*", Aalborg Universitetsforlag, s. 351-367 [16 sider]
- Kyed, Morten (2017). Arlie R. Hochschild: kommercielt følelsesarbejde, følelsesrelationer og familieliv i en markedstid. I Glavind, I. B. & Jacobsen, M. H. (red.): *Følelsernes sociologi*. København: Hans Reitzel, s. 141-172 [30 sider]
- Markova, I. (2019). 'La dissidence d'un seul': Relations between Social Representations and Minorities' Innovation. In N. Kalampalikis, et al. (Eds.) Serge Moscovici: Un regard sur les mondes communs (p.117-132). FMSH Edition. Open Access Online: <https://books.openedition.org/editionsmsmh/26475?lang=en> (8 pages)
- McCarthy, C. (2010). The Cambridge introduction to Edward Said. Cambridge University Press. P. 68-85 [17 sider]
- McLeod, S. A. (2007). Moscovici and minority influence. Retrieved from <https://www.simplypsychology.org/minority-influence.html> [9 sider]
- Milgram, S. (1963). Behavioural study of obedience. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 67. 371-378. [8 sider]
- Miller, P., & Rose, N. (1994). On therapeutic authority: Psychoanalytical expertise under advanced liberalism. *History of the human sciences*, 7(3), 29-64. [37 sider]

- Moscovici, S. (1981). On social representations. In: J.P. Forgas (ed.) *Social Cognition: Perspectives in Everyday Understanding*. London: Academic Press. [28 sider]
- Much, N. (1995). Cultural Psychology. In J. Smith, R. Harre & L. von Langenhove (Eds.), *Rethinking Psychology* (pp. 97-121). London: Sage. [25 sider]
- Mølholm, M., & Vetner, M. (2018). The Stigma of Stress and the Absence of Agency. *Zeitschrift für Diskursforschung*, 6(1). [23 sider]
- Mølholm, M. (2019). The Syrian Refugee Crisis: from International Catastrophe to National Political Deadlock. *Human Arenas*, 1-23. [23 sider]
- Richards, Graham (2009). *Putting Psychology in its place* (3rd ed). Routledge [Kapitel 2 og 3 - 30 sider]
- Rosa, Hartmut (2003): "Social Acceleration: Ethical and Political Consequences of a Desynchronized High-Speed Society." *Constellations* 10(1):3–33. [30 sider]
- Rosa, Hartmut (2017): "Dynamic Stabilization, the Triple A. Approach to the Good Life, and the Resonance Conception Stabilisation Dynamique, l'approche Du « Triple A » Du Bien-Être et La Conception de La Résonance." *Questions de Communication* 31(31):437–56. [19 sider]
- Singer, P. (2009). *The Nature of Love: The Modern World* (s. 3-38). Chicago: University of Chicago Press. [35 sider]
- Susen, Simon (2019): "Correction to: The Resonance of Resonance: Critical Theory as a Sociology of World-Relations?" *International Journal of Politics, Culture, and Society* 1–36. [35 sider]
- Wagoner, B. & Oldmeadow, J. (2008). Review of Psychoanalysis: Its image and its public by Serge Moscovici. *Social Psychological Review*, 10(1), 55-57 [3 sider]

Sideantal: 1.500

KANDIDATSIDEFAG I PSYKOLOGI (1. SEM., BÅDE 45 ECTS OG 75 ECTS SIDEFAG)

1. semester

Semesterbeskrivelse for uddannelser ved Aalborg Universitet

Oplysninger om semesteret

Studienævn: Studienævn for Psykologi

Semesterets temaramme

Dette semester introducerer tre centrale almenpsykologiske discipliner: kognitionspsykologi, udviklingspsykologi og pædagogisk psykologi. Her rejses både grundteoretiske og praktiske hhv. anvendelsesorienterede spørgsmål og teorier, så som hvordan vi opfatter vores omverden, hvordan vi husker eller glemmer ting, hvordan børn udvikler sig hhv. hvordan lære vi i forskellige kontekster i livsforløbet.

Semesteret indeholder tre kursusmoduler som på forskellig vis undersøger og afdækker menneskers oplevelse af deres verden og deres færdigheder. Kurset kognitionspsykologi behandler kognition, som består af perception, hukommelse, problemløsning, sprog, kreativitet og andre beslægtede felter. I kurset udviklingspsykologi anlægges der et udviklingsmæssigt perspektiv, hvor disse og andre af menneskers kognitive og sociale færdigheder belyses ud fra studier af bl.a. børn. Det er imidlertid ikke begrænset til barndommen men omhandler også menneskelig udvikling livet igennem. Pædagogisk psykologi beskæftiger sig med de psykologiske aspekter af praksis, hvor der foregår udvikling, uddannelse og læring. Her diskuteres nogle af de mest indflydelsesrige traditioner indenfor pædagogik og pædagogisk psykologi, de forskellige læringsteoretiske positioner, aspekter knyttet til de psykiske processer og de personlige forhold, der indgår i udviklings- og læringsforløb og der perspektiveres løbende til aktuelle pædagogisk-psykologiske debatter og fænomener.

Semesterets organisering og forløb

De tre kurser bliver som forelæsninger og seminarer. De tre kurser afvikles parallelt. I løbet af semestret vil der planlægges semesters midtvejs- og slutevaluering, hvor det er muligt at tilkendegive tanker omkring læring, opbygning, proces etc.

Der er ca 20 forelæsningstimer pr kursus, som ofte bliver lagt som enten 2 eller 4 timers blokke. Derudover er der 4 til 5 seminarer/øvelser pr modul hvor man mødes 2-3 timer og har mulighed for at diskutere emner fra forelæsningerne eller pensum med deltagelse af en underviser. Der er ca. 1000 siders pensum pr modul, så semesteret kan hurtigt føles læse-tungt, og det anbefales at man planlægger i overensstemmelse med dette.

Semesterkoordinator og sekretariatsdækning

Ankerlærer: Paula Cavada-Hrepich pcavadah@ikp.aau.dk

Modulansvarlig, kognitionspsykologi:

Tia Hansen tia@ikp.aau.dk

Modulansvarlig, udviklingspsykologi:

Patrick K. Bender pbender@ikp.aau.dk

Modulansvarlig, pædagogiske psykologi:

Paula Cavada-Hrepich: pcavadah@ikp.aau.dk

Thomas Szulevicz: pclement@ikp.aau.dk

Sekretariatsdækning

Skema og moodle: ikp-skema-psykologi@ikp.aau.dk

Eksamenssekretariat og bekræftelser: ikp-skema-psykologi@ikp.aau.dk

Studienævnet – dispensationer og merit: ad@id.aau.dk

Kontakt til studievejledningen: ikp-skema-psykologi@ikp.aau.dk

Modulbeskrivelse

Kognitionspsykologi

Modultitel dansk: Kognitionspsykologi

Modultitel engelsk: Cognitive Psychology

ECTS: 10

Placering

1. semester KA-sidefag, samlæst med 3. semester (Bacheloruddannelse i Psykologi)

Modulansvarlig

Tia Hansen, TH, (tia@ikp.aau.dk)

Undervisere

Tia Hansen, TH (tia@ikp.aau.dk)

Nik Kharlamov, NK (nik@ikp.aau.dk)

Jørn Ry Hansen, JRH (ryhansen@ikp.aau.dk)

Patrick Bender, PB (pbender@ikp.aau.dk)

Chalotte Glintborg, CG (cgl@ikp.aau.dk)

Ane S. Thomsen, AST (anest@ikp.aau.dk)

Johan Trettvik, JT (trettvik@ikp.aau.dk)

Seminarholdere

Hold 1-2: Jørn Ry Hansen

Hold 3-5: Johan Trettvik

Type og sprog

Kursusmodul.

Undervisning på dansk, pensum primært på engelsk.

Mål

Modulet omfatter introduktion til kognitionspsykologi, herunder væsentlige klassiske og aktuelle tilgange, centrale temaer og metoder, samt forholdet mellem problemstilling, teori, metode og praksis.

Læringsmål

Viden:

Den studerende skal gennem modulet opnå viden om og forståelse af:

- fagets afsæt i indlæringspsykologien og dennes grundprincipper
- udvalgte og relevante tilgange til kognitionspsykologi
- væsentlige teorier, metoder og fund inden for centrale kognitionspsykologiske områder. Områderne kan være, men er ikke afgrænset til, perception, opmærksomhed, vidensrepræsentation, sprog og begreber, problemløsning og beslutningstagning samt hukommelse.

- forholdet mellem teori og empiri i faget og den principielle anvendelighed af kognitionspsykologisk viden i praktiske sammenhænge.

Færdigheder:

Den studerende skal gennem modulet opnå færdigheder i:

- at anvende den tilegnede viden til at identificere og formulere væsentlige og relevante kognitionspsykologiske problemstillinger inden for de centrale temaer
- at anvende den tilegnede viden til at identificere formål, design og fund i enkle empiriske undersøgelser og
- at analysere, diskutere og reflektere over problemstillingerne under inddragelse af teori og evidens med henblik på at kunne begrunde og vælge mellem centrale kognitionspsykologiske teorier samt
- at formidle kognitionspsykologiske indsigter i psykologfaglige sammenhænge.

Kompetencer:

Den studerende skal gennem modulet opnå kompetencer til

- at håndtere teoretisk og empirisk forståelse af kognitionspsykologiske fænomener inden for centrale temaer og
- at knytte teori og empiri til praktiske, konkrete og dagligdags problemstillinger.

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Kognitionspsykologien undersøger, hvordan mennesker erkender verden, herunder sig selv i den. Fagets genstandsområde er de almene processer, som realiserer perception, hukommelse og tænkning, hvilket gør kognitionspsykologi til nødvendig baggrundsviden i andre områder af psykologien. Studiet af kognitive processer har en lang forhistorie. Oldtidens filosoffer interesserede sig for bevidsthedsindholdet og dets relation til den ydre verden, og da videnskabelige studier af psykologi begyndte i slutningen af 1800-tallet, var emnerne hukommelse og forholdet mellem sansning og bevidsthedsindhold. I international psykologi blev indlæringspsykologi (behaviourisme) derpå den dominerende tilgang i et halvt århundrede, men omkring 1970'erne overtog forståelser med vægt på kognitive processer denne rolle. Herfra har kognitionspsykologien udviklet sig i mange retninger, hvoraf kurset bl.a. tematiserer økologisk validitet og anvendelsesperspektiver. Kognitionspsykologiens teorier er ofte partial-teorier, dvs. teorier vedrørende et afgrænset fænomenområde, og de bygger på omfattende empirisk undersøgelse. Et væsentligt mål med kurset er, at de studerende lærer denne type belæg og argumentation at kende.

Omfang og forventet arbejdsindsats

10 ECTS svarer til 270 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
19 forelæsninger à 2 timer	38
Evalueringer	4
5 seminar gange à 2 timer	10
Læsning og forberedelse	193
Eksamen	24

<i>Kollektiv feedback på eksamenen</i>	<i>1</i>
--	----------

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 19

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminar timer: 10

Antal seminarhold: 5

Deltagere

1. semester KA-sidefag, samlæst med 3. semester (Bacheloruddannelse i Psykologi)

Deltagerforudsætninger

Pensum er svært at læse uden gode engelskkundskaber. Det anbefales at have gennemført første år på studiet, herunder benyttet 1. semesters støtte til at læse akademiske tekster og videnskabelige undersøgelser, notetagning, organisering af eget arbejde osv.

Modulaktiviteter (kursusgange med videre)

Modulet består samlet set af 19 forelæsninger og 5 seminarer (alle på dansk) og en 72-timers eksamen. Forelæsninger er ikke pensum-resuméer, der kan erstatte eget studium af kilderne, men de bistår med overblik ved at skitsere hovedlinjer og centrale spørgsmål, teorier og undersøgelser, og de bistår med forankring i noget allerede kendt ved at inddrage studerende med eksempler og små øvelser/demonstrationer undervejs. På seminarer kan studerende skiftes til at fremlægge kilder, som derpå diskuteres. Det anbefales desuden at anvende grundbogens studiestøttende spørgsmål og demonstrationer under læsningen. Eksamen er individuel og består i, at man besvarer en stille opgave i løbet af tre døgn. Der lægges vægt på, at studieordningens/modulets mål demonstreres opfyldt, og at der argumenteres vha. kursets pensum, inkl. det empiriske belæg.

		Tidsslot	Tema	Forelæser
Forelæsning	1	2 x 45 min	FL: Introduktion til kognitionspsykologien [helst på onsdag, torsdag eller på fredag om eftermiddagen]	Nik Kharlamov
Forelæsning	2	2 x 45 min	FL: Indlæringspsykologi	Patrick Bender
Forelæsning	3	2 x 45 min	FL: Metoder	Jørn Ry Hansen
Seminar	1	2 x 45 min	Sem: Læsning af fagets kildetyper	Seminarholderen
Forelæsning	4	2 x 45 min	FL: Introduktion til perception	Jørn Ry Hansen
Forelæsning	5	2 x 45 min	FL: Introd. til opmærksomhed og bevidsthed	Nik Kharlamov
Forelæsning	6	2 x 45 min	FL: Økologisk perceptionspsykologi	Johan Trettvik
Forelæsning	7	2 x 45 min	FL: Opmærksomhed /perception i aktivitet	Nik Kharlamov
Seminar	2	2 x 45 min	Sem: Perception	Seminarholderen
Forelæsning	8	2 x 45 min	FL: Introduktion til hukommelse	Tia Hansen
Forelæsning	9	2 x 45 min	FL: Erindring	Tia Hansen
Forelæsning	10	2 x 45 min	FL: Meta og strategier	Tia Hansen
Forelæsning	11	2 x 45 min	FL: Generel viden	Chalotte Glintborg
Forelæsning	12	2 x 45 min	FL: Funktionsperspektiv på hukommelse	Tia Hansen
Seminar	3	2 x 45 min	Sem: Hukommelse	Seminarholderen
Forelæsning	13	2 x 45 min	FL: Introduktion til sprog I	Jørn Ry Hansen
Forelæsning	14	2 x 45 min	FL: Introduktion til sprog II	Jørn Ry Hansen
Forelæsning	15	2 x 45 min	FL: Funktionsperspektiv på sprog	Jørn Ry Hansen

Seminar	4	2 x 45 min	Sem: Sprog	Seminarholderen
Forelæsning	16	2 x 45 min	FL: Problemløsning og kreativitet	Johan Trettvik
Forelæsning	17	2 x 45 min	FL: Vurdering og beslutning	Ane S. Thomsen
Forelæsning	18	2 x 45 min	FL: Videre perspektiver	Tia Hansen
Forelæsning	19	2 x 45 min	FL: Anvendt kognitionspsykologi, opsamling	Johan Trettvik
S-seminar	5	2 x 45 min	Sem: Anvendelse	Seminarholderen
Eksamen kollektiv feedback		1X45 min.	Eksamen kollektiv feedback	Underviser

Eksamen

Skriftlig

Prøven er individuel.

Prøven er en bunden 72 timers opgave, hvor den studerende på baggrund af en stillet opgaveformulering skal besvare et eller flere spørgsmål inden for fagområdet.

Pensumramme: 1000 standardsider ikke for snævert afgrænset obligatorisk litteratur.

Sidetæl: 5-7 sider. Besvarelsen bedømmes af eksaminator.

Der gives kollektiv feedback på eksamenen.

Forelæsningsmanchet/Pensum:

1. Forelæsning: Introduktion til kognitionspsykologien

2 timer v/ Nik Kharlamov (på dansk)

Hvad er kognition, og hvad er kognitionspsykologi? Introducerer fagets genstand (dvs. hvad det forsøger at begribe), historie, tilgange og metoder samt kursets indhold og eksamen.

Litteratur:

- Matlin & Farmer (2017), kapitel 1.
- Sternberg (1999).
- Galotti (1999).

2. Forelæsning: Indlæringspsykologi

2 timer v/ Patrick Bender

Med afsæt i behaviourismen præsenteres grundbegreber om adfærd og indlæring, som eksemplificeres med nogle centrale studier.

Litteratur:

- Matlin & Farmer (2017), kapitel 7.
- Hock (1999).

3. Forelæsninger: Metoder

2 timer v/ Jørn Ry Hansen

Hvordan kan man studere fænomener på det kognitive niveau videnskabeligt?

Litteratur:

- Breakwell et al (2012).
- Fife-Shaw (2012).
- Pennycook et al. (2018).
- Læs desuden Sternberg fra forelæsning 1 igen.

4. Forelæsning: Introduktion til perception

2 timer v/ Jørn Ry Hansen

Introducerer subdisciplinen perception med fokus på visuel perception og sprogperception.

Litteratur:

- Matlin & Farmer (2017), kapitel 2.

5. Forelæsning: Introduktion til opmærksomhed og bevidsthed

2 timer v/ Nik Kharlamov (forelæsning på engelsk, med opsummering på dansk)

Forelæsningen præsenterer opmærksomhedens begrænsede og selektive karakter, dens rolle i den menneskelige erfaring af verden og dens forhold til adfærd. Opmærksomheds funktionelle struktur diskuteres i lyset af Posners klassiske teori, der skelner mellem orientering og kontrol netværk. Til sidst diskuterer vi det komplicerede begreb 'bevidsthed' og dets forhold til perception og opmærksomhed.

Litteratur:

- Matlin & Farmer, 2017, Kap. 3 (eksklusive afsnit "Eye movements in reading", ss. 88-92)

6. Forelæsning: Den økologiske tilgang til perception

2 timer v/ Johan Trettvik

Den økologiske tilgang til perception, foreslået af James J. Gibson m.fl., præsenteres og illustreres med et konkret studie. Desuden øvelser.

Litteratur:

- Gibson & Walk (1960)
- Gibson (1979).
- Trettvik (2001).

7. Forelæsning: Opmærksomhed og perception i den virkelige verdens aktiviteter og miljøer

2 timer v/ *Nik Kharlamov* (forelæsning på engelsk, med opsummering på dansk)

Hvordan fungerer opmærksomhed og perception uden for laboratoriet? Forelæsningen integrerer materialet om økologisk perception, opmærksomhed og aktivitet. Vi vil undersøge, hvordan en almindelig dagligdagsopgave som at lave en kop te udføres, hvordan man læser tekster, samt hvordan man kan undgå, at der opstår farlige menneskeskabte fejl på arbejdspladsen som følge af opmærksomhedstab og *mind wandering* (på dansk: "at tankerne vandrer").

Litteratur:

- Matlin & Farmer, 2017, resten af kap. 3.
- Snell & Grainger (2019).
- Schotter & Payne (2019).
- Brothers et al (2017).

8. Forelæsning: Introduktion til hukommelse

2 timer v/ *Tia Hansen*

Hvad er hukommelse egentlig – hvad vil det sige at huske noget? Forelæsningen introducerer subdisciplinen hukommelse og de klassiske modeller for forskellige typer hukommelse.

Litteratur:

- Matlin & Farmer (2017), kapitel 4 og 5.

9. Forelæsning: Erindring

2 timer v/ *Tia Hansen*

Bevidst erindring af tidligere oplevelser er en menneskelig evne, som anvendes i mange sammenhænge, herunder de fleste terapiretninger. Men hvordan fungerer denne hukommelsesform egentlig? Forelæsningen gennemgår og eksemplificerer centrale problemstillinger og teorier, og vi diskuterer anvendelsesimplikationer.

Litteratur:

- Brown & Kulik (1977).
- Talarico & Rubin (2003).
- Hyman & Kleinknecht (1999).

10. Forelæsning: Meta- og anvendt hukommelse

2 timer v/ *Tia Hansen*

Hvordan og hvor godt forstår vi vores hukommelse? Forelæsningen introducerer til metakognition og strategier for at huske.

Litteratur:

- Matlin & Farmer (2017), kap 8 og 13.

11. Forelæsning: Generel viden

2 timer v/ Chalotte Glintborg

Forelæsningen introducerer teorier om strukturen i vores generelle viden med særligt fokus på kategorisering og kontekst.

Litteratur:

- Matlin & Farmer (2017), kapitel 8.
- Bransford & Johnson (1972).
- Rosch (1978).

12. Forelæsning: Funktionsperspektiv på hukommelse

2 timer v/ Tia Hansen

Hvad skal vi med at huske os selv, og fungerer det ens i alle kulturer? Forelæsningen introducerer disse funktionelle perspektiver på hukommelse.

Litteratur:

- Bluck & Alea (2009).
- Wang & Ross (2013).
- de la Mata et al. (2015).

13-14. Forelæsning: Introduktion til sprog I-II

2 x 2 timer v/ Jørn Ry Hansen

Forelæsningen ser dels på sprogsystemets komponenter og deres interaktion, dels mere specifikt på retrieval af lemmaer og ord, ligesom der kommer ind på begivenheds-skemaers rolle i denne forbindelse.

Litteratur:

- Matlin & Farmer (2017), kapitel 9 og 10.
- Levelt, Roelofs og Meyer (1999).
- McRae, Hare, Elman og Ferretti (2005).

15. Forelæsning: Funktionsperspektiv på sprog – inkl. øvelser

2 timer v/ Jørn Ry Hansen

Forelæsningen anskuer sprog ud fra nogle anvendelsesperspektiver.

Litteratur:

- Danziger og Ward (2010).
- Fausey, Long, Inamori og Boroditsky (2010).
- Madigan, Johnson og Linton (1995).

16. Forelæsning: Problemløsning og kreativitet

2 timer v/ Johan Trettvik

Problemløsning er et klassisk område af kognitionspsykologien. I forelæsningen vil vi se nærmere på dette og på dets kobling til kreativitet.

Litteratur:

- Matlin & Farmer (2017), kapitel 11.
- Sternberg (2006).
- Christensen & Schunn (2005).

17. Forelæsning: Vurdering og beslutninger

2 timer v/ Ane Søndergaard Thomsen

Hvordan tager vi beslutninger? Hvorfor vælger vi, som vi gør? Er vi rationelle væsner? Spørgsmålet er måske snarere, hvordan vi formår at være rationelle trods alt. Forelæsningen introducerer til kognitionspsykologisk forståelse af (rationel) tænkning og diskuterer bias-forskning i klassisk og nyere perspektiv.

Litteratur:

- Matlin & Farmer (2017), kapitel 12.
- Hertwig & Gigerenzer (1999).

18. Forelæsning: Mennesker, andre dyr og videre perspektiver

2 timer v/ Tia Hansen

Komparativ psykologi undersøger dyrs adfærd og psyke og sammenligner med menneskers, ofte knyttet til kognitiv og udviklingspsykologisk grundforskning. Antropozoologi undersøger interaktioner mellem mennesker og andre dyr, ofte knyttet til klinisk psykologi. Forelæsningen introducerer disse perspektiver samt eksemplificerer, hvordan forskning i kognitive processer belyser klinisk-psykologiske problemstillinger. Desuden handler forelæsningen om eksamen.

Litteratur:

- Herrmann et al (2007).
- Nagasawa et al. (2015).
- MacLean & Hare (2015).
- Beetz et al (2012).
- Yovel et al (2014).
- Koban et al. (2017).

19. Forelæsning: Kognitionspsykologi i anvendelse generelt og aktuelt

2 timer v/ Johan Trettvik

Forelæsningen samler op på kurset ved at vise med en række eksempler, hvordan kognitionspsykologi har fundet anvendelse, både ved at præge andre af psykologiens

subdiscipliner, og i analyse og løsning af konkrete praktiske problemstillinger i menneskers hverdag. Desuden handler forelæsningen om en helt aktuel anvendelse af kognitionspsykologi, nemlig jeres snarlige eksamen.

Litteratur:

- Ingen ny litteratur, men genlæs Breakwell et al (2012), Fife-Shaw (2012) og Sternberg (1999). Evt. også Galotti (1999), Matlin & Farmer (2017, kapitel 1) og Pennycook et al. (2018).

Samlet pensumliste:

Litteraturen består af ca. 1000 sider. Heraf udgør en relativt let tilgængelig lærebog (Matlin & Farmer, 2017) ca. 560 sider, mens resten overvejende er primærkilder til eksemplificering af et centralt spørgsmål, en klassisk metode, et særligt perspektiv osv. Spørg gerne forelæserne om forslag til videre læsning.

- Beetz, A., Uvnäs-Moberg, K., Julius, H., & Kotrschal, K. (2012). Psychosocial and psychophysiological effects of human-animal interactions: The possible role of oxytocin. *Jo* 3. doi: 10.3389/fpsyg.2012.00234 [15 sider]
- Bluck, S., & Alea, N. (2009). Thinking and talking about the past: Why remember? *Applied Cognitive Psychology*, 23(8), 1089-1104. <http://dx.doi.org/10.1002/acp.1612> [16 sider]
- Bransford, J.D., & Johnson, M.K. (1972). Contextual prerequisites for understanding: Some investigations of comprehension and recall. *Journal of Learning and Verbal Behavior*, 11(6), 717-727 [10 sider]
- Breakwell, G. M., Wright, D. B., & Smith, J. A. (2012). Research questions and planning research. In G. M. Breakwell, J. A. Smith & D. B. Wright (Eds.), *Research methods in psychology* (4th ed., pp. 3-14). London, UK: Sage. [12 sider]
- Brothers, T., Hoversten, L. J., & Traxler, M. J. (2017). Looking back on reading ahead: No evidence for lexical parafoveal-on-foveal effects. *Journal of Memory and Language*, 96, 9-22.
- Brown, R., & Kulik, J. (1977). Flashbulb memories. *Cognition*, 5, 73-99. [27 sider]
- Christensen, B. T., & Schunn, C. D. (2005). Spontaneous access and analogical incubation effects. *Creativity Research Journal* 17(2/3), 207-220. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.81.7618&rep=rep1&type=pdf#page=89> [14 sider]
- Danziger, S., & Ward, R. (2010). Language changes implicit associations between ethnic groups and evaluation in bilinguals. *Psychological Science*, 21(6), 799-800. doi: 10.1177/0956797610371344 [2 sider]
- de la Mata, M. L., Santamaría, A., Hansen, T. G. B., & Ruiz, L. (2015) Earliest autobiographical memories in college students from three countries: Towards a situated view. *Memory Studies*, 8(2), 151-168. [18 sider]
- Fausey, C.M., Long, B.L., Inamori, A., & Boroditsky, L. (2010). Constructing agency: The role of language. *Frontiers in Psychology*, 1:162. doi: <http://dx.doi.org/10.3389/fpsyg.2010.00162> [11 sider]
- Fife-Shaw, C. (2012). Introduction to quantitative research. In G. M. Breakwell, J. A. Smith & D. B. Wright (Eds.), *Research methods in psychology* (4th ed., pp. 17-38). London, UK: Sage. [Uddrag: Starten af kapitlet = side 17-26 = 10 sider]
- Galotti, K. M. (1999). *Cognitive psychology in and out of the laboratory* (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth. [Uddrag: Paradigms of cognitive psychology, pp. 28-34 = 7 sider].
- Gibson, J. J. (1979). *The ecological approach to visual perception*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum. [Uddrag: kap. 8 & 14 (pp. 127-143 & 238-262) = 42 sider].

- Gibson, E. J., & Walk, R. D. (1960). The "visual cliff". *Scientific American*, 202(4), 64-71. <https://doi.org/10.1038/scientificamerican0460-64> [8 sider]
- Herrmann, E., Call, J., Hernández-Lloreda, M. V., Hare, B., & Tomasello, M. (2007). Humans have evolved specialized skills of social cognition: The cultural intelligence hypothesis. *Science* 317(5843), 1360-1366. [7 sider]. http://www.eva.mpg.de/psycho/pdf/Publications_2007_PDF/Humans_have_evolved_07.pdf
- Hertwig, R. & Gigerenzer, G. (1999). The 'conjunction fallacy' revisited: how intelligent inferences look like reasoning errors. *Journal of Behavioral Decision Making*, 12, 275-305. [31 sider]
- Hock, R. R. (1999). *Forty studies that changed psychology. Explorations into the history of psycho-logical research* (3rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall. [Uddrag om Watson og Skinner, pp. 69-82 = 14 sider].
- Hyman, I. E., Jr. & Kleinknecht, E. E. (1999). False childhood memories. Research, theory, applications. In L. M. William & V. L. Banyard (Eds.), *Trauma & memory* (pp. 175-188). London: Sage. [14 sider]
- Koban, L., Schneider, R., Ashar, Y. K., Andrews-Hanna, J. R., Landy, L., Moscovitch, D. A., . . . Arch, J. J. (2017). Social Anxiety is Characterized by Biased Learning About Performance and the Self. *Emotion*, No Pagination Specified. doi: 10.1037/emo0000296 [12 sider]
- Levelt, W. J. M., Roelofs, A., & Meyer, A. S. (1999). A theory of lexical access in speech production. *Behavioral and Brain Sciences* 22(1), 1–15. [15 sider].
- MacLean, E. L., & Hare, B. (2015). Dogs hijack the human bonding pathway. *Science*, 348(6232), 280-281. <http://www.sciencemag.org/content/348/6232/280.full> [2 sider]
- Madigan, R., Johnson, S., & Linton, P. (1995). The language of psychology: APA style as epistemology. *American Psychologist*, 50(6), 428–436. <http://dx.doi.org/10.1037/0003-066X.50.6.428> [9 sider]
- Matlin, M. W., & Farmer, T. A. (2017). *Cognition* (9th ed). NY: Wiley. Der er kommet en nyere udgave, som også kan anvendes.
- McRae, K., Hare, M., Elman, J. L., & Ferretti, T. (2005). A basis for generating expectancies for verbs and nouns. *Memory & Cognition* 33(7), 1174-1184. [11 sider]. http://download.springer.com/static/pdf/954/art%253A10.3758%252FBF03193221.pdf?auth66=1400850094_7d617e656abadf74ac4a3c97e58cd312&ext=.pdf
- Nagasawa, M., et al. (2015). Oxytocin-gaze positive loop and the coevolution of human-dog bonds. *Science*, 348(6232), 333-336. <http://www.sciencemag.org/content/348/6232/333.full> [3 sider]
- Pennycook, G., Cannon, T. D., & Rand, D. G. (2018). Prior exposure increases perceived accuracy of fake news. *Journal of Experimental Psychology: General*. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/xge0000465> [16 sider]
- Rosch, E. (1978). Principles of categorization. In E. Rosch & B. B. Lloyd (Eds.), *Cognition and cate-gorization* (pp. 27-48). Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates. [Online:http://www.tamaraberg.com/teaching/Fall_13/papers/Cognition&Categorization.pdf] [22 sider]

- Schotter, E. R., & Payne, B. R. (2019). Eye movements and comprehension are important to reading. *Trends in Cognitive Sciences*, 23(10), 811-812. [2 sider]
- Snell, J., & Grainger, J. (2019). Readers are parallel processors. *Trends in Cognitive Sciences*, 23(7), 537-546.
- Sternberg, R. J. (1999). *Cognitive psychology* (2nd ed.). Orlando, USA: Harcourt Brace. [Uddrag om metoder: pp. 13-20 = 8 sider].
- Sternberg, R. J. (2006). The nature of creativity. *Creativity Research Journal*, 18(1), 87–98. [12 sider]
- Talarico, J. M., & Rubin, D. C. (2003). Confidence, not consistency, characterizes flashbulb memories. *Psychological Science*, 14, 455-461. [7 sider]
- Trettvik, J. (2001). En økologisk tilgang til perception og aktivitet. *Psyke & Logos*, 22(2), 485-513. <https://tidsskrift.dk/psyke/article/view/8543/7099>. [29 sider]
- Yovel, I., Mor, N., & Shakarov, H. (2014). Examination of the core cognitive components of Cognitive Behavioral Therapy and Acceptance and Commitment Therapy: An analogue investigation. *Behavior Therapy*, 45(4), 482-494. <http://dx.doi.org/10.1016/j.beth.2014.02.007>. [13 sider]
- Wang, Q., & Ross, M. (2005). What we remember and what we tell: The effects of culture and self-priming on memory representations and narratives. *Memory*, 13(6), 594-606. <http://dx.doi.org/10.1080/09658210444000223> [13 sider]

Samlet pensum: Ca. 1.001 sider.

Udviklingspsykologi

Modultitel dansk: Udviklingspsykologi

Modultitel engelsk: Developmental Psychology

ECTS: 10

Placering

1. semester KA-sidefag, samlæst med 3. semester (*Bacheloruddannelsen i Psykologi*)

Modulansvarlig

Patrick K. Bender, PBE (pbender@ikp.aau.dk)

Undervisere

Carolin Demuth, CD (cdemuth@ikp.aau.dk)

Hanne Bruun Søndergaard Knudsen, HBSK (hannebsk@ikp.aau.dk)

Kristine M. Jensen de López, KJL (kristine@ikp.aau.dk)

Patrick K. Bender, PBE (pbender@ikp.aau.dk)

Paula Cavada-Hrepich (pcavadah@ikp.aau.dk)

Peter Krøjgaard, PKR (peter@psy.au.dk)

Seminarholdere

Seminar 1, 4, 5 (alle hold): Patrick K. Bender, PBE (pbender@ikp.aau.dk)

Seminar 2, 3 (alle hold): Hanne Bruun Søndergaard Knudsen, HBSK
(hannebsk@ikp.aau.dk)

Type og sprog

Kursusmodul, på dansk og engelsk

Mål

Modulet omfatter en introduktion til udviklingspsykologi, herunder centrale, klassiske og aktuelle emner, teorier og forskningsresultater vedrørende menneskets kognitive og socioemotionelle udvikling på ontogenetisk plan.

Læringsmål

Viden:

Den studerende skal gennem modulet opnå viden om og forståelse af

- relevante tilgange til børns udvikling og menneskets livslange udvikling
- udvalgte centrale teorier, fund og metoder inden for udviklingspsykologien
- den principielle anvendelighed af udviklingspsykologisk viden i praktiske sammenhænge.

Færdigheder:

Den studerende skal gennem modulet opnå færdigheder i

- at identificere, formulere og vurdere relevante udviklingspsykologiske problemstillinger af såvel kognitiv som socio-emotionel karakter
- at identificere og analysere formål, design, og fund i udvalgte empiriske undersøgelser inden for udviklingspsykologien
- at analysere, diskutere og reflektere over udviklingspsykologiske problemstillinger under inddragelse af relevant teori og evidens
- at formidle udviklingspsykologiske indsigter i psykologfaglige sammenhænge.

Kompetencer:

Den studerende skal gennem modulet opnå kompetencer til

- at håndtere teori og empiri i relevant og kritisk diskussion af udviklingspsykologiske fænomener og
- at knytte teori og empiri til praktiske, konkrete og dagligdags problemstillinger.
- at forholde sig til egen faglig progression inden for det udviklingspsykologiske fagområde

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Kurset følger menneskets udvikling kronologisk fra den prænatale udvikling til alderdommen og uddyber væsentlige emner i udviklingspsykologien - også kaldet menneskets ontogenese - med fokus på individets socio-emotionelle og kognitive udvikling. Den studerende præsenteres for klassiske og nyere teoretiske og metodiske tilgange til forståelsen af menneskers udvikling.

Kurset omfatter blandt andet:

- udviklingspsykologiske perioder inden for spædbørns udvikling, småbørns udvikling, udviklingen i ungdomsperioden og den sene udvikling med et livslangt udviklingsforløb som det overordnede perspektiv
- centrale forklaringsmodeller vedrørende menneskets udvikling og dennes natur
- centrale temaer, teorier og forskning inden for såvel det kognitive som det socio-emotionelle område
- centrale metoder indenfor det udviklingspsykologiske felt
- centrale temaer vedrørende den udviklingspsykologiske dannelse af personligheden

Kurset har tematisk overlap med andre moduler, såsom personlighedspsykologi og kognitionspsykologi.

Omfang og forventet arbejdsindsats

Kurset består af i alt 19 forelæsninger af to lektioner og tilhørende seminarhold.

10 ECTS svarer til 270 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
19 forelæsninger à 2 timer	38
5 seminar gange à 2 timer	10
Læsning og forberedelse	197
Eksamen	24
Kollektiv feedback på eksamenen	1

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 19 x 2 timer

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminar timer: 5 x 2 timer

Antal seminarhold: 5

Deltagere

Kandidatsidefagsstuderende, samlest med 3. semesters studerende på bacheloruddannelsen i Psykologi

Deltagerforudsætninger

Der kræves gode dansk- og engelskkundskaber for at følge forelæsninger og læse pensum. Det anbefales at have gennemført 1. og 2. semester af psykologiuddannelsen. Det anbefales at have tilegnet sig kompetencer ift. organisering og strukturering af selvstændigt arbejde og læsning af akademisk litteratur. Det anbefales at studerende danner studiegrupper.

Modulaktiviteter (kursusgange med videre)

Modulet består af i alt 19 forelæsningsgange, hvor der hver forelæsningsgang vil blive introduceret og diskuteret ét eller flere centrale emner, begreber, metoder eller teorier indenfor udviklingspsykologien. Formål med forelæsningerne er således ikke en gennemgang af pensum men derimod at give et indblik i udviklingspsykologiens centrale områder. Modulet består desuden af 5 seminarer, som er kendetegnet ved aktiv studenterdeltagelse på baggrund af forskellige aktiviteter og diskussioner. Modulet afsluttes med en individuel, skriftlig eksamen.

Aktivitet	Tidsslot	Titel	Underviser/ Seminarholder
1. Forelæsning	2 x 45 min.	Introduktion til udviklingspsykologi	Patrick Bender
2. Forelæsning	2 x 45 min.	Introduktion til kvantitativ metode og statistik	Patrick Bender
1. Seminar	2 x 45 min. (per hold)	Statistik og kvantitative studier	Patrick Bender
3. Forelæsning	2 x 45 min.	Sensitive perioder I: Den prænatale udvikling	Paula Cavada-Hrepich

4. Forelæsning	2 x 45 min.	Sensitive perioder II: Den tidlige barndom	Paula Cavada-Hrepich
5. Forelæsning	2 x 45 min.	Culture and development	Carolin Demuth
6. Forelæsning	2 x 45 min.	Attachment	Carolin Demuth
2. Seminar	2 x 45 min. (per hold)	Tidlig udvikling	Hanne B. Søndergaard Knudsen
7. Forelæsning	2 x 45 min.	Kognitiv udvikling og udvikling af episodisk hukommelse I	Peter Krøjgaard
8. Forelæsning	2 x 45 min.	Kognitiv udvikling og udvikling af episodisk hukommelse II	Peter Krøjgaard
9. Forelæsning	2 x 45 min.	Kognitive funktioner i et livslangt perspektiv	Hanne B. Søndergaard Knudsen
10. Forelæsning	2 x 45 min.	Udvikling af kommunikative og sproglige færdigheder I	Kristine Jensen de López
11. Forelæsning	2 x 45 min.	Udvikling af kommunikative og sproglige færdigheder II	Kristine Jensen de López
3. Seminar	2 x 45 min. (per hold)	Kognition	Hanne B. Søndergaard Knudsen
12. Forelæsning	2 x 45 min.	Theory of Mind	Patrick Bender
13. Forelæsning	2 x 45 min.	The Development of Social Cognition	Carolin Demuth
14. Forelæsning	2 x 45 min.	Emotion Understanding	Patrick Bender
15. Forelæsning	2 x 45 min.	Leg og læring	Hanne B. Søndergaard Knudsen
16. Forelæsning	2 x 45 min.	Emotion Regulation	Patrick Bender

4. Seminar	2 x 45 min. (per hold)	Social cognition	Patrick Bender
17. Forelæsning	2 x 45 min.	Identity	Carolin Demuth
18. Forelæsning	2 x 45 min.	Young adulthood and Mid-age	Carolin Demuth
19. Forelæsning	2 x 45 min.	Old age	Carolin Demuth
5. Seminar	2 x 45 min. (per hold)	Opsamling og eksamen	Patrick Bender
Kollektiv feedback eksamen	1 x 45 min.	Kollektiv feedback eksamen	Patrick Bender

Eksamen

Skriftlig

Prøven er individuel. Prøven er en bunden 72 timers opgave, hvor den studerende på baggrund af en stillet opgaveformulering skal besvare et eller flere spørgsmål inden for fagområdet. Via deres besvarelser skal de studerende dokumentere indfrielse af Studieordningens mål for faget – se disse. Besvarelsen vil kræve, at man har tilegnet sig både tekstbogen og primærkilderne (samt evt. yderligere skriftligt materiale udleveret i forbindelse med eksamen, fx en artikel). Pensumramme: 1000 standardsider ikke for snævert afgrænset obligatorisk litteratur. Sidetal: 5-7 sider. Besvarelsen bedømmes af eksaminator.

Der gives kollektiv feedback på eksamenen.

Forelæsningsmanchet/Pensum:

1. Forelæsning: Introduktion til udviklingspsykologi

2 timer v/ Patrick Bender

Beskrivelse: Denne forelæsning er en generel introduktion til udvalgte traditionelle teorier, begreber og paradigmer inden for udviklingspsykologien.

Litteratur:

- Siegler, et al. (2020) kap. 1 (pp. 1-22), kap. 4, kap. 9 (pp. 333-348)

2. Forelæsning: Introduktion til kvantitativ metode og statistik

2 timer v/ Patrick Bender

Beskrivelse: Denne forelæsning er en generel introduktion til hvordan man læser og forstår forskningsartikler i udviklingspsykologi, der anvender kvantitativ metode og statistik.

Litteratur:

- Siegler, et al. (2020) kap. 1 (pp. 23-39), kap. 3 (pp. 89-96)

3. Forelæsning: Sensitive perioder I: Den prænatale udvikling

2 timer v/ Paula Cavada-Hrepich

Denne forelæsning vil præsentere de forskellige stadier i den prænatale udvikling. Endvidere vil betydningen af den prænatale udvikling for det videre livsforløb diskuteres ud fra forskellige forskningsresultater.

Litteratur:

- Siegler, et al. (2020) kap. 2
- Laplante, Brunet, Schmitz, Ciampi, & King (2008)

4. Forelæsning: Sensitive perioder II: Den tidlige barndom

2 timer v/ Paula Cavada-Hrepich

Med afsæt i deprivationsstudier samt forskning i epigenetik vil det diskuteres, hvorvidt de første leveår kan ansues som en særligt sensitiv periode med afgørende betydning for det senere livsforløb.

Litteratur:

- Berens & Nelson (2015).
- Nelson et al. (2007)
- Fox, Levitt, & Nelson (2010).

5. Forelæsning: Culture and development (afholdes på engelsk)

2 timer v/ Carolin Demuth

The lecture addresses the crucial role of culture in understanding human development. Children develop through participation in everyday practices, which in turn have socio-historically evolved within specific societal structures. Particularly, the lecture will discuss how childrearing practices are inseparably intertwined with cultural ideologies of good childcare and how children are socialized towards cultural understandings of self and self-in-relation-to the world.

Litteratur:

- Demuth (2013)
- Demuth (2015)
- Rogoff (2003)
- Valsiner (2000, pp. 17- 26, 40-47, 49-59)

6. Forelæsning: Attachment (afholdes på engelsk)

2 timer v/ Carolin Demuth

Attachment Theory has been one of the most influential theories in developmental psychology up until today. This lecture will give a general introduction to attachment theory and major empirical findings. It will further discuss the socialization of emotion regulation and attachment from a cultural perspective.

Litteratur:

- Siegler, et al. (2020) kap. 11
- LeVine (2014)
- Röttger-Rössler (2014)
- Valsiner (2000), pp. 217- 224

7 + 8. Forelæsning: Kognitiv udvikling og udvikling af episodisk hukommelse I & II
2 x 2 timer v/ Peter Krøjgaard

Beskrivelse: Forelæsningerne tager udgangspunkt i en redegørelse for Piagets teori om barnets udvikling af objektpermanens, der i mange henseender er repræsentativ for Piagets udviklingsteori generelt. Herefter præsenteres et udpluk af de mange forsøg, der har haft til hensigt at be- eller afkræfte dele af Piagets teori. Anden del vil se på børns hukommelsesmæssige udvikling med særligt fokus på børns hukommelse for konkrete begivenheder. Forelæsningen vil undervejs berøre nogle af de metodiske problemstillinger, der knytter sig til udforskning af spædbørns kognition og hukommelse.

Litteratur:

- Siegler, et al. (2020) kap. 1 (pp. 4-6), kap. 4 (Piaget), kap. 5

9. Forelæsning: Kognitive funktioner i et livslangt perspektiv
2 timer v/ Hanne Bruun Søndergaard Knudsen

Forelæsningen omhandler, i hvilken udstrækning der sker ændringer i kognitive funktioner hos mennesker, set i et livslangt perspektiv.

Litteratur:

- Argiris, MacPherson, Della Sala, & Foley (2019)
- Siegler et al., (2020) kap 8
- Mortensen (2011)

10. + 11. Forelæsning: Udvikling af kommunikative og sproglige færdigheder I & II
2 x 2 timer v/ Kristine Jensen de López

Forelæsningerne koncentrerer omkring en kortlægning af det typiske forløb i børns udvikling af kommunikative færdigheder og sproglige færdigheder. Der fokuseres på forskellige teoretiske uenigheder, og empiriske studier der be- og afkræfter teorierne, samt på betydningen af tidlige tilegnede sociokulturelle færdigheder for barnets udvikling af sprog.

Litteratur:

- Siegler, et al. (2020) kap. 6
- Bohn, Le, Peloquin, Köymen, & Frank (2020)
- Pruden, S.M., Hirsh-Pasek, K. & Golinkoff, R.M. (2005)
- Tomasello, M. (2000)
- Tomasello, M. (2003)

12. Forelæsning: Theory of Mind

2 timer v/ *Patrick Bender*

Forelæsningen har fokus på børns forståelse af mentale tilstande, også kaldet Theory of Mind (ToM). Ud fra en mainstream, test-baseret forståelse af ToM, gennemgås forskning og teoretiske forklaringsmodeller, der adresserer udviklingen af ToM, dens hierarkiske udviklingsstadier, forudsætninger og konsekvenser. Udover den berømte False Belief-test berøres der også andre milepæle og konstrukter indenfor ToM, og der introduceres til ToM udviklingen efter barndommen.

Litteratur:

- Bender (2019)
- Caputi, Lecce, Pagnin, & Banerjee (2012)
- Peterson, & Wellman (2019).
- Siegler, et al. (2020) kap.7 (pp. 235-255), kap. 9 (pp. 326-332)

13. Forelæsning: The Development of Social Cognition (Afholdes på engelsk)

2 timer v/ *Carolin Demuth*

The lecture gives an introduction to theories and research on the development of social cognition during infancy and early childhood. It also addresses some of the current debates in the field, presents findings from cultural comparative research and presents an alternative view on social cognition from a discursive psychology perspective.

Litteratur:

- Antaki (2004)
- Leudar & Costall (2004)
- Reddy & Morris (2004)

14. Forelæsning: Emotion Understanding

2 timer v/ *Patrick Bender*

Forelæsningen har fokus på børns forståelse af emotionelle tilstande, også kaldet Emotion Understanding (EU). Ud fra en mainstream, test-baseret forståelse af EU gennemgås forskning og teoretiske forklaringsmodeller, der adresserer udviklingen af denne type forståelse, dens forudsætninger og konsekvenser. Der berøres relationer til Theory of Mind, såvel som andre emotionelle kompetencer.

Litteratur:

- Pons, Harris, & de Rosnay (2004)
- Bender, Pons, Harris, & de Rosnay (2011)

- Siegler, et al. (2020) kap. 10 (pp. 352-366)

15. Forelæsning: Leg og læring

2 timer v/ Hanne Bruun Søndergaard Knudsen

Forelæsningen omhandler udvikling af børns leg, samt forholdet mellem leg og læring, herunder sammenhængen mellem leg, eksekutive funktioner, læsning og skrivning

Litteratur:

- Siegler et al., (2020) kap 13
- Miyake, & Friedman (2012)
- Thibodeau, Gilpin, Brown, & Meyer (2016)
- Hofslundsengen, Hagtvet, Gustafsson (2016).

16. Forelæsning: Emotion Regulation

2 timer v/ Patrick Bender

Forelæsningen har fokus på børns udviklende evne til at regulere egne emotioner. Der gennemgås forskning og teoretiske forklaringsmodeller, der adresserer Emotion Regulation (ER), dens forudsætninger og konsekvenser. Ud fra et lifespan perspektiv berøres der tidlig selv- og coregulation som baggrund for senere selvstændig regulation af emotionelle tilstande.

Litteratur:

- Eisenberg, Sadovsky, & Spinrad (2005).
- McRae, K., & Gross, J. J. (2020)
- Zimmermann, & Iwanski (2014)
- Siegler, et al. (2020) kap. 10 (pp. 366-388)

17. Forelæsning: Identity (afholdes på engelsk)

2 timer v/ Carolin Demuth

This lecture will present prominent theories of identity development over the life span and discuss them in light of recent changes in modern western societies. Particularly, it will address the role of (autobiographical) story telling for identity construction in light of an increasing fragmentation of life styles.

Litteratur:

- Widdicombe & Marinho (2021)
- Watzlawik, Demuth & Bamberg (2021)
- Demuth & Watzlawik (2021)

18. Forelæsning: Young adulthood and Mid-age (afholdes på engelsk)

2 timer v/ Carolin Demuth

In young adulthood and mid-age, people often face a number of psycho- social and emotional challenges, particularly with regard to changes in social relationships and family life. This period of life is also characterized by an increasing diversity in life styles in modern societies.

Litteratur:

- Belsky (2012) Chapter 12
- Zittoun (2012)

19. Forelæsning: Old age (afholdes på engelsk)

2 timer v/ Carolin Demuth

This lecture addresses development in old age. While a typically pessimistic view of aging is that it leads to a steady decline in physical and mental abilities. Aging is, however not just a biological process but also a cultural one. Recently, scholars have pointed out that the potentials for development and growth in old age have largely been ignored in psychology. The lecture will cover socio-emotional aspects in old age as well as resilience and cultural aspects of aging.

Litteratur:

- Belsky (2012) Chapter 13
- Brockmeier (2014)

Samlet pensumliste:

- Antaki, C. (2004). Reading minds or dealing with interactional implications? *Theory and Psychology*, 14(5), 667–683 [17 sider]
- Argiris, G., MacPherson, S. E., Della Sala, S., & Foley, J. A. (2019). The relationship between dual-tasking and processing speed in healthy aging. *Psychology & Neuroscience*. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/pne0000189> [16 sider]
- Belsky, J. (2012, 3rd ed). *Experiencing the Life Span*. New York: Worth Publishers, Chapters 12 & 13 [56 sider]
- Bender, P. K. (2019). Social kognition i et udviklingsperspektiv: Theory of mind og emotionsforståelse. *Psyke & Logos*, 40(2), 169-188. [19 sider]
- Bender, P. K., Pons, F., Harris, P. L., & de Rosnay, M. de. (2011). Do young children misunderstand their own emotions? *European Journal of Developmental Psychology*, 8(3), 331–348. <https://doi.org/10.1080/17405629.2010.495615> [17 sider]
- Berens, A.E. & Nelson. C.A. (2015) The science of early adversity: is there a role for large institutions in the care of vulnerable children? *The Lancet* **386**:9991 (page 388-398) [11 sider]
- Bohn, M., Le, K. N., Peloquin, B., Köymen, B., & Frank, M. C. (2020). Children's interpretation of ambiguous pronouns based on prior discourse. *Developmental Science*, e13049. [7 sider]
- Brockmeier, J. (2014) Questions of Meaning: Memory, Dementia, and the Postautobiographical Perspective. In: Lars C. Hydén, Hilde Lindemann, and Jens Brockmeier (eds). *Beyond Loss: Dementia, Identity, Personhood*. (pp. 69–90) Oxford University Press [22 sider]
- Caputi, M., Lecce, S., Pagnin, A., & Banerjee, R. (2012). Longitudinal effects of theory of mind on later peer relations: the role of prosocial behavior. *Developmental psychology*, 48(1), 257-270. [16 sider]
- Demuth, C. (2013). Socializing infants towards a cultural understanding of expressing negative affect: A Bakhtinian informed discursive psychology approach. *Mind, Culture, and Activity* 20(1), 39-61. [23 sider].
- Demuth, C., (2015). Mother-Child Communication: Cultural Differences. In: James D. Wright (editor-in-chief), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 2nd edition, Vol 15. Oxford: Elsevier. pp. 874–880 [7 sider]
- Demuth, C. & Watzlawik, M. (2021). Where is Identity? In: M. Bamberg, C. Demuth & M. Watzlawik, (Eds). *The Cambridge Handbook of Identity*. Pp. 629-638. Cambridge University Press [10]
- Eisenberg, N., Sadovsky, A., & Spinrad, T. L. (2005). Associations of emotion-related regulation with language skills, emotion knowledge, and academic outcomes. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2005(109), 109–118. <https://doi.org/10.1002/cd.143> [6 sider]
- Fox SE, Levitt P, Nelson CA. (2010). How the timing and quality of early experiences influence the development of brain architecture. *Child Development*, 81:28–40. [12 sider]

- Hofslundsengen, H., Hagtvet, B.E., Gustafsson, J.E. (2016). Immediate and delayed effects of invented writing intervention in preschool. *Reading and Writing*, 29, 1473-1495. DOI 10.1007/s11145-016-9646-8 [22 sider]
- Laplante DP, Brunet A, Schmitz N, Ciampi A, King S. P (2008). Project Ice Storm: prenatal maternal stress affects cognitive and linguistic functioning in 5 1/2-year-old children. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 47(9):1063–72. [9 sider]
- Leudar, I. & Costall, A. (2004). On the Persistence of the 'Problem of Other Minds' in Psychology. Chomsky, Grice and Theory of Mind. *Theory & Psychology* Vol. 14(5): 601–621 [21 sider].
- LeVine, Robert A. (2014) Attachment theory as cultural ideology. In: Hiltrud Otto & Heidi Keller (Eds): *Different Faces of Attachment Cultural Variations on a Universal Human Need*. pp 50-65 Cambridge: Cambridge University Press. [16 sider].
- McRae, K., & Gross, J. J. (2020). Emotion regulation. *Emotion*, 20(1), 1-9. [5 sider]
- Miyake, A. & Friedman, N. P. (2012). The nature and organization of individual differences in executive functions: four general conclusions. *Current Directions in Psychological Science*, 21(8), 8-14 [7 sider]
- Mortensen, E.L. (2011). The ageing intellect. In Larsen, L. (Ed.), *Geropsychology - the psychology of the ageing person*, 65-95. Aarhus University Press. [30 sider]
- Nelson, CA 3rd, Zeanah, CH, Fox, NA, Marshall, PJ, Smyke, AT, and Guthrie, D. Cognitive recovery in socially deprived young children: the Bucharest Early Intervention Project. *Science*. 2007; 318: 1937–1940 (3 sider)
- Peterson, C. C., & Wellman, H. M. (2019). Longitudinal theory of mind (ToM) development from preschool to adolescence with and without ToM delay. *Child development*, 90(6), 1917-1934. [23 sider]
- Pons, F., Harris, P. L., & de Rosnay, M. de. (2004). Emotion comprehension between 3 and 11 years: Developmental periods and hierarchical organization. *European Journal of Developmental Psychology*, 1(2), 127–152.
<https://doi.org/10.1080/17405620344000022> [18 sider]
- Pruden, S.M., Hirsh-Pasek, K. & Golinkoff, R.M. (2005). The Social Dimension in Language Development; A Rich History and a New Frontier. I: P. Marshall & N. Fox (Eds.) *The development of social engagement: Neurobiological perspectives*. Kap. 5 (pp. 118-152). Oxford University Press. [34 sider]
- Reddy, V. & Morris, P. (2004). Participants Don't Need Theories. *Knowing Minds in Engagement. Theory & Psychology*, Vol. 14(5): 647–665 [19 sider]
- Rogoff, B. (2003). *The Cultural Nature of Human Development*. Chapter 2 (pp. 37-62). New York: Oxford University Press [26 sider]
- Röttger-Rössler, Birgitt (2014): Bonding and Belonging beyond WEIRD Worlds: Rethinking Attachment Theory on the Basis of Cross-Cultural Anthropological Data. In: Hiltrud Otto & Heidi Keller (Eds.): *Different Faces of Attachment. Cultural Variations of a Universal Human Need*. pp 281–329. Cambridge. Cambridge University Press. [28 sider].

- Siegler, R., Saffran, J. R., Gershoff, E., Einsenberg, N., & Leaper, C. (2020). How Children Develop (6th Edition). MacMillan. Kap. 1, 2, 3 (pp. 89-96), 4, 5, 6, 7 (pp. 242-255), 8, 9 (pp. 326-348), 10, 11, 13 [357 sider]
- Thibodeau, R.B., Gilpin, A.T., Brown, M.M., Meyer, B.A. (2016). The effects of fantastical pretend-play on the development of executive functions: An intervention study. *Journal of Experimental Child Psychology* 145, 120-138. [19 sider]
- Tomasello, M. (2000). Culture and cognitive development. *Current Directions in Psychological Science*, 9(2): 37-40. [4 sider].
<http://cdp.sagepub.com/content/9/2/37.full.pdf+html>
- Tomasello, M. (2003). The key is social cognition. In: *Language in Mind; advances in the study of language and thought*, Gentner, D. & S. Goldin-Meadow (Eds.). MIT, 47-58 [12 sider]
- Valsiner, J. (2000). *Culture and Human Development*. London: SAGE, chapter 2: (The Developmental Approach, pp. 17-26, 40-47, 49-59, 217-224 [36 sider]
- Watzlawik, M.; Demuth, C. & Bamberg, M. (2021). Identity – with or without you? In: M. Bamberg, C. Demuth & M. Watzlawik, (Eds). *The Cambridge Handbook of Identity*. Pp. 1-21. Cambridge University Press [21 sider]
- Widdicombe, S. & Marinho, C. (2021). Challenges in Research on Self-Identity. In: M. Bamberg, C. Demuth & M. Watzlawik, (Eds). *The Cambridge Handbook of Identity*. Pp. 57-76. Cambridge University Press [20 sider]
- Zimmermann, P., & Iwanski, A. (2014). Emotion regulation from early adolescence to emerging adulthood and middle adulthood: Age differences, gender differences, and emotion-specific developmental variations. *International Journal of Behavioral Development*, 38(2), 182–194. <https://doi.org/10.1177/0165025413515405> [17.5 sider]
- Zittoun, T. (2012). Life-course: A socio-cultural perspective. In J. Valsiner (Ed.) *The Oxford handbook of culture and psychology* (p. 513–535). Oxford University Press. [23 sider]
- I alt: 1.009,5 sider.**

Pædagogisk Psykologi

Modultitel dansk: Pædagogisk Psykologi

Modultitel engelsk: Educational Psychology

ECTS: 10

Placering

1. semester KA-sidefag, samlæst med 5. semester (Bacheloruddannelse i Psykologi)

Modulansvarlig

Paula Cavada-Hrepich (pcavadah@ikp.aau.dk)

Thomas Szulevicz (thoszu@ikp.aau.dk)

Undervisere

Thomas Szulevicz TS thoszu@ikp.aau.dk

Paula Cavada-Hrepich PC pcavadah@ikp.aau.dk

Noomi Matthiesen NM noomi@ikp.aau.dk

Bo Allesbøe Christensen boallesoe@ikp.aau.dk

Casper Feilberg CF feilberg@ikp.aau.dk

Charlotte Wegener CW cw@ikp.aau.dk

Martin Mølholm MM mam@ikp.aau.dk

Svend Brinkmann SB svendb@ikp.aau.dk

Aleksandra Kaszowska AK kaszowska@ikp.aau.dk

Seminarholdere

2 hold: kun til workshops

Type og sprog

Studiefagsmodul

Dansk & Engelsk

Mål

Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere:

Viden:

- centrale teorier om læring og forandring af praksis, om forholdet mellem uddannelse, profession og arbejdspladsbaseret læring samt indsigt i forskellige opfattelser af forholdet mellem pædagogik og psykologi som selvstændige videnskabsdiscipliner,
- aktuelle samfundsrelevante diskurser om læring og forandring samt evnen til at analysere disse og placere dem i et historisk og kulturelt perspektiv og
- personligheds-, udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske aspekter ved pædagogisk psykologi.
- centrale teorier og empiri indenfor pædagogisk psykologi med henblik på at kunne reflektere over disse i konkrete afgrænsede sammenhænge.

Færdigheder:

- at identificere og analysere psykologiske aspekter af læring og af forandring af praksis
- at identificere og analysere psykologisk relevante aspekter forholdet mellem uddannelse, profession og arbejdspladsbaseret læring,
- at identificere og analysere forskellige opfattelser af forholdet mellem pædagogik og psykologi som selvstændige videnskabsdiscipliner,
- at identificere og analysere aktuelle samfundsrelevante diskurser om læring og forandring samt disses placering i et historisk og kulturelt perspektiv,
- at identificere og analysere personligheds-, udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske aspekter ved pædagogisk psykologi
- at anvende teori og empiri på udvalgte områder indenfor pædagogisk psykologi til at begrunde og vælge mellem centrale tilgange til relevante problemstillinger
- at formidle pædagogisk-psykologisk indsigt i faglige sammenhænge.

Kompetencer:

- at anvende ovenstående viden og færdigheder til teoretisk og metodisk at undersøge pædagogisk-psykologiske problemstillinger på en selvstændig, velargumenteret, nuanceret og kritisk måde
- at identificere egne læringsbehov og selvstændigt tage ansvar for egen faglig udvikling.

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Pædagogisk psykologi beskæftiger sig med de psykologiske problemstillinger der knytter sig til læring, udvikling og tilblivelsesprocesser. Det er således problemstillinger der opstår i uddannelses-, institutions og organisations sammenhænge. Gennemgribende temaer handler om læring, undervisning, identitet, deltagelsesmuligheder og handlekompetencer. Pædagogisk psykologi trækker særligt på teorier fra social-, personligheds-, udviklings- og kognitionspsykologiske felter, og beskæftiger sig med tematikker og metoder der er beslægtede med både organisations og klinisk psykologi.

Omfang og forventet arbejdsindsats

10 ECTS svarer til 270 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
17 forelæsninger à 2 timer	34
1 forelæsninger à 4 timer	4
5 seminarer á 3 timer (2 hold)	15
Læsning og forberedelse	168
Eksamen (ugeeksamen)	40
Kollektiv feedback på eksamen	1

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 17 x 2 timer, 1 x 4 timer

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminar timer (workshops): 5 x 3 timer

Antal seminarhold: 2

Deltagere

1. semester KA-sidefag, samlæst med 5. semester (Bacheloruddannelse i Psykologi)

Modulaktiviteter

FORLÆSNING	VARIGHED	TITEL/EMNE	UNDERVISER
1.	2x45 min	<i>Læringsteorier</i> Introduktion – hvad er pædagogisk psykologi?	Thomas Szulevicz & Paula Cavada-Hrepich
2.	2x45 min	<i>Læringsteorier</i> Projekt pædagogisk og humanistisk psykologisk læringsteori - Illeris og Rogers	Casper Feilberg
3.	2x45 min	<i>Læringsteorier</i> Critical Pedagogy: Freire and Giroux	Paula Cavada-Hrepich
4.	2x45 min	<i>Læringsteorier</i> Pragmatisme med særligt henblik på Dewey	Svend Brinkmann
5.	2x45 min	<i>Læringsteorier</i> Systemisk Læringsteori	Martin Mølholm
6.	2x45 min	<i>Læringsteorier</i> Vygotsky's legacy in education	Paula Cavada-Hrepich
7.	2x45 min	<i>Læringsteorier</i> Læringsteori – vending mod mesterlære og situeret læring	Noomi Matthiesen
8.	2x45 min	<i>Læringsteorier</i> Critical Psychology, learning and conduct of everyday life	Paula Cavada-Hrepich
9.	2x45 min	<i>Læringsteorier</i> Synlig læring	Thomas Szulevicz & Noomi Matthiesen
10.	2x45 min	<i>Læringsteorier</i> Myths and truths behind theory of learning styles	AleksandraKaszowska
11.	2x45 min	<i>Aktuelle problemstillinger</i> Dannelsesbegrebets aktualitet inden for langevideregående uddannelser	Casper Feilberg
12.	2x45 min	<i>Aktuelle problemstillinger</i> Følelser og magt i spil i uddannelseskontekster	Casper Feilberg
13.	2x45 min	<i>Aktuelle diskussioner indenfor uddannelsesstruktur/politik</i> Pædagogisk psykologi og uddannelsessystemet fra et postmoderne og neoliberalt perspektiv	Thomas Szulevicz

14.	2x45 min	<i>Aktuelle problemstillinger</i> Digitalitet og (ud)dannelse.	Bo Allesøe Christensen
15.	2x45 min	<i>Aktuelle diskussioner indenfor uddannelsesstruktur/politik</i> Marginalisering i uddannelsessystemet	Noomi Matthiesen
16.	2x45 min	<i>Aktuelle problemstillinger</i> Etnicitet & Uddannelse	Noomi Matthiesen
17.	2x45 min	<i>Aktuelle problemstillinger</i> Køn og pædagogisk psykologi	Paula Cavada-Hrepich
18.	4x45 min	Afrunding, opsamling og evaluering	Thomas Szulevicz & Paula Cavada- Hrepich
19.	1x45 min	Kollektiv feedback	Paula Cavada-Hrepich
WORKSHOPDAGE	VARIGHED	TITEL/EMNE	UNDERVISER
1.	3x45 min (x2)	Problemorienteret analyse af aktuelle pædagogisk-psykologiske problemstillinger	Casper Feilberg
2.	3x45 min (x2)	Who learns what, how and when? Unfolding the complexities of learning situations	Paula Cavada-Hrepich
3.	3x45 min (x2)	Innovation, evidens, standardisering i det offentlige.	Charlotte Wegener
4.	3x45 min (x2)	Etnicitet, marginalisering & læring	Noomi Matthiesen
5.	3x45 min (x2)	Trivselskrisen i uddannelsessystemet - pædagogik eller sundhed?	Thomas Szulevicz

Eksamen

- *Ugeeksamen. Se vigtige datoer i moodle og formalia vedr. Prøver.*

Forelæsningsoversigt med pensum

1. Forelæsning: Introduktion – hvad er pædagogisk psykologi?

2 timer v/ Thomas Szulevicz & Paula Cavada-Hrepich

I denne forelæsning gives en introduktion til pædagogisk psykologi, de problemstillinger som der behandles indenfor dette område, samt hvilke praksis- og anvendelsesområder der berøres af pædagogisk-psykologiske tematikker. Forelæsningen tegner et landskab over, hvilke dele af psykologien, som der trækkes på, i arbejdet med pædagogisk-psykologiske problemstillinger.

Forelæsningens pensum:

- Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. Klim. (270)

2. Forelæsning: Projektpædagogisk og humanistisk psykologisk læringsteori - Illeris og Rogers

2 timer v/ Casper Feilberg

Humanistisk psykologi (Rogers 1969) har i et pædagogisk historisk perspektiv bidraget med væsentlige perspektiver på den lærende, og i en dansk sammen har projektpædagogikken (Illeris, 1985, Krogh et al., 2008) siden 1970'erne introduceret pædagogiske forståelser, som den dag i dag stadig er aktuelle og nødvendige. I forelæsningen præsenteres grundbegreber og grundforståelser, og de sættes i perspektiv af den kritik, som er rettet mod disse traditioner og forståelser.

Forelæsningens pensum:

- Illeris, K. (1985 [1981]). *Modkvalificeringens pædagogik – problemorientering, deltagerstyring og eksemplarisk indlæring*. (2. oplag, nyt forord). København: Unge Pædagoger [1. Indledning pp.25-34, 4. Grundlæggende didaktiske principper pp. 93-117. (31 sider)
- Krogh, L., Olsen, J. B., & Rasmussen, P. (2008). Indledning. I: L. Krogh, J.B. Olsen & P. Rasmussen (red.), *Projektpædagogik: perspektiver fra Aalborg Universitet* (pp. 9-10). Aalborg: Aalborg Universitetsforlag. (2 sider)
- Rogers, C. (1969). *Freedom to learn*. Ohio: Merrill. [pp. 157-164, 279-297. (18 sider)
- Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Klim [Kapitel 3]

Se desuden pensumteksten Feilberg (2015, p. 56), som er oplistet under forelæsningen *Følelser og magt i spil i uddannelseskontekster*, mht. projektpædagogik og Klaus Niensens kritik heraf.

3. Forelæsning: Critical Pedagogy – Freire and Giroux

2 timer v/ Paula Cavada-Hrepich

Critical Pedagogy is a philosophy of education and a social movement that aims to understand the political nature of education. In this lecture, we will review the foundations of this philosophy mainly through the proposal of Paulo Freire and Henry Giroux. We will discuss Freire's idea of emancipation from oppression through critical consciousness, and the implications of favouring a critical, problem-posing and dialogical approach to teaching and learning. As well, we will discuss Giroux's ideas how do power, politics and knowledge connect in creating the conditions for social relations and the production of knowledge and values, in both the classroom and school.

Forelæsningens pensum

- Freire, P. (2005). Chapter one. In *Pedagogy of the oppressed* (pp.43-69). New York: Continuum. (21 sider)
- Giroux, H. (1983). Ideology and agency in the process of schooling. *The Journal of Education*, 165(1), 12-34. (23 sider)

4. Forelæsning: Pragmatisme med særlig henblik på Dewey

2 timer v/ Svend Brinkmann

Forelæsningen beskriver John Deweys banebrydende pædagogiske tænkning fra første halvdel af det tyvende århundrede. Der gives også en mere almen indføring i pragmatisme generelt og dens pædagogiske implikationer specifikt, ligesom der trækkes tråde til aktuelle debatter på uddannelsesområdet.

Forelæsningens pensum:

- Brinkmann, S. (2006). John Dewey – en introduktion. (kap. 7 "Fællesskabets pædagogik", s. 173-209) København: Hans Reitzels Forlag. (35 sider)

5. Forelæsning: Systemisk Læringsteori

2 timer v/ Martin Mølholm

Denne forelæsning introducerer til den systemiske læringsteori og ontologien om lukkede, autopoietiske (selv-skabende) systemer, og med epistemologien om at al læring er systeminterne, selvreferentielle operationer.

Teorien placerer sig inden for den del af socialkonstruktivismen der kaldes for den operative konstruktivisme, hvor skolen ses som et uddifferentieret subsystem i samfundssystemet – den står, så at sige, uden for samfundet og er dermed ikke en del af det. Der er samtidig tale om en teori der knytter an til funktionalismen, hvor handlinger forklares ud fra den funktion de har i forhold til en helhed – i forhold til systemet.

Barnet er den symbolske bro (Luhmann kalder det for det symbolsk generaliserende (kommunikations)medie) der binder skolen og samfundet sammen. Den muliggør samtalen mellem skolen og de øvrige 'systemer' i omverdenen: familien/forældrene, de forskellige politiske systemer, PPR og andre kommunale instanser, foreninger, etc., om barnets læring, udvikling og dannelse.

Forelæsningens pensum:

- Luhmann, N. (2006). System as Difference. *Organization*, 13(1), 37–57. <https://doi.org/10.1177/1350508406059638> (20 sider)
- Rasmussen, J. (1998). Radikal og operativ konstruktivisme, s. 120 – 137. I Bisgaard, N.J. (red.). *Pædagogiske Teorier*, 3. udgave. Værløse: Billesø & Baltzer. (18 sider).
- Dixon, R. (2007). Systemic Thinking: A Framework for Research into Complex Psychosocial Problems. *Qualitative Research in Psychology*, 4 (1), 145-166 <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14780880701473532> (22 sider)
- Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Klim [Kapitel 4.]

Supplerende litteratur

- Luhmann, N. (2002). Samfundets uddannelsessystem, s. 41 – 73. København: Hans Reitzels Forlag, 2006. (33 sider). (supplerende litteratur)
- Mølholm, M. & Horsbøl, A. (accepted). United we stand, ch. 2: Analysis of form, pp. xx – xx. North Carolina: Information Age Publishing Inc. (supplerende litteratur)

6. Forelæsning: Vygotsky's legacy in education

2 timer v/ Paula Cavada-Hrepich

This lecture aims to explore the understanding of human cognition and learning as social and cultural rather than individual phenomena proposed by Vygotsky. In this endeavor, his central conceptualizations and further elaborations (zone of proximal development, scaffolding, semiotic mediation, imagination and creativity, double move, among others) are discussed in light of the current influences that they have in the educational and psychological theory and practice.

Forelæsningens pensum:

- Chaiklin, S. (2003). The Zone of Proximal Development in Vygotsky's Analysis of Learning and Instruction. In A. Kozulin, B. Gindis, V. Ageyev, & S. Miller (Eds.), *Vygotsky's Educational Theory in Cultural Context* (Learning in Doing: Social, Cognitive and Computational Perspectives, pp. 39-64). Cambridge: Cambridge. (26 sider)
- Wood, D., Bruner, J., & Ross, G. (1976). The role of tutoring in problem solving. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 17(2), 89–100. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1976.tb00381.x> (12 sider)
- Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Klim [Kapitel 4. p. 123-146; p. 202-233]

7. Forelæsning: Læringsteori – vending mod mesterlære og situeret læring

2 timer v/ Noomi Matthiesen

Denne forelæsning præsenterer situeret læringsteori, der argumenterer for, at læring og viden er relationelt og situeret. Forelæsningen tager fat på de diskussioner, der historisk har kendetegnet situeret læringsteori, med særligt fokus på diskussionen om transfer af viden fra en praksis til en anden. Derudover skitseres aktuelle diskussioner, omkring situeret læringsteori. Start med at læse Lave (2009), dernæst Packer & Goicoechea (2000). Læs derefter Anderson et al. (1996) og Greeno's svar til dem. Grundbogen støtter læsningen af primærlitteraturen.

Forelæsningens pensum:

- Anderson, J., Reder, L., & Simon, H. (1996). Situated Learning and Education. *Educational Researcher*, 25(4), 5–11. <https://doi.org/10.3102/0013189X025004005> (6 sider)
- Greeno, J.G. (1997). On claims that answer the wrong questions. *Educational Researcher*, 26(1) p. 5-17. doi: 10.3102/0013189X026001005. (12 sider)
- Lave, J. (2009). The Practice of Learning. In: K. Illeris (ed.) *Contemporary theories of learning: Learning theorists... in their own words*. Routledge: New York, pp. 200-208. (8 sider)
- Packer, M. J. & Goicoechea (2000). Sociocultural and Constructivist Theories of Learning: Ontology, Not Just Epistemology. *Educational Psychologist* 35(4) (pp. 227-241). (14 sider).
- Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. Klim.

8. Forelæsning: Critical Psychology: learning and conduct of everyday life

2 timer v/ Paula Cavada-Hrepich

Critical psychology refers to a broad range of theories and practices that challenge traditional psychology and have an emancipatory intention. Particularly in Germany and Denmark, there is a focus on understanding and exploring human subjectivity from the standpoint of the subject, who is considered a societal being (i.e. socially rooted and part of societal structures). Thus learning is considered situated and linked to people's lives across different contexts. This lecture intends to introduce the basic concepts and tenets of the German-Danish tradition (participation, conduct of everyday life, action context, action possibilities, among others), focusing on its usage within educational contexts.

Forelæsnings pensum:

- Dreier, O. (2008). Learning in Structures of Social Practice. I S. Brinkmann, C. Elmholdt, G. Kraft, P. Musaeus, K. Nielsen, & L. Tanggaard (red.), *A Qualitative Stance: Essays in honor of Steinar Kvale* (s. 85-96). Aarhus Universitetsforlag. (12 sider)
- Højholt, C. (2018). Children's Perspectives and Learning Communities. I M. Hedegaard, K. Aronsson, C. Højholt, & O. Skær Ulvik (red.), *Children, Childhood, and Everyday Life: Children's perspectives* (2 udg., s. 93-111). Information Age Publishing. (18 sider)

9. Forelæsning: Synlig læring

2 timer v/ Thomas Szulevicz & Noomi Matthiesen

I denne forelæsning præsenteres synlig læringsteori, der har rødder i John Hatties metaanalyser af forskellige faktoreres effekt på læring. Synlig læringsteori er aktuelt meget indflydelsesrig i de danske folkeskoler, og der vil blive diskuteret fordele og ulemper ved de metoder, der har rødder i denne læringsteori.

Forelæsnings pensum:

- Hattie, J. & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*. Vol. 77 (1) pp. 81-112. (31 sider).
- Nielsen, K. & Klitmøller, J. (2017). Blinde pletter i den synlige læring. Kritiske kommentar til "Hattie-revolutionen." *Nordic Studies in Education*, 1, 3-18 (15 sider)
- Terhart, E. (2011). Has John Hattie really found the holy grail of research on teaching? An extended review of *Visible Learning*. *Journal of Curriculum Studies*. 43(3), 425-438. (13 sider)

10. Forelæsning: Myths and truths behind theory of learning styles

2 timer v/ Aleksandra Kaszowska

Learning styles theory assumes that different students have different modes of learning, and their learning could be improved if the teaching style aligns with the preferred learning mode. Most popular conception of learning styles divides students into visual, auditory, of kinesthetic learners: for example, if the teacher presents new vocabulary in the form of pictures, the visual learners should learn that vocabulary better than auditory learners. In this lecture we will discuss how misconceptions about individual differences between students gave rise to learning styles theory, and briefly explore cognitive components of successful learning (information comprehension and retention).

Forelæsningsens pensum:

- Kirschner, P., & van Merriënboer, J. (2013). Do Learners Really Know Best? Urban Legends in Education. *Educational Psychologist*, 48(3), 169–183. <https://doi.org/10.1080/00461520.2013.804395> (12 sider)
- Pashler, H., Mcdaniel, M., Rohrer, D., & Bjork, R. (2008). Learning Styles: Concepts and Evidence. *Psychological Science in the Public Interest*, 9(3), 105–119. <https://doi.org/10.1111/j.1539-6053.2009.01038.x> (13 sider)
- Roediger, H. L., & Karpicke, J. D. (2006). Test-Enhanced Learning: Taking Memory Tests Improves Long-Term Retention. *Psychological Science*, 17(3), 249–255. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2006.01693.x> (7 sider)

11. Forelæsning: Dannelsesbegrebets aktualitet inden for lange videregående uddannelser

2 timer v/ Casper Feilberg

Dannelse er et af de helt centrale begreber inden for humaniora, som har en lang forhistorie og mange betydninger. Begrebet er i dag mere aktuelt end nogensinde, og det tages til indtægt for mange forskellige betydninger i den videnskabelige litteratur og i den offentlige debat. I denne forelæsning tages begrebet særligt op i forhold til folkeskole (Biesta og Klafki) samt universitetsuddannelse (Feilberg). Dannelsesbegrebet anvendes (Feilberg, Klafki) og kritiseres (Biesta) på mange forskellige måder, og forelæsningen vil give indblik i disse positioner. En af forelæsningsens mål er at slå til lyd for at skelne mellem uddannelse og dannelse, da dannelsesbegrebet hermed kan tematisere ofte oversete aspekter af uddannelsesforløbet, nemlig de forhold som angår andet og mere end blot kompetencetilegnelse og erhvervsforberedelse.

Forelæsningsens pensum:

- Feilberg, C. (2014). *Indledning og Dannelsesbegrebet*, fra *Dannelsen af en psykologisk og videnskabelig habitus hos psykologistuderende*, hhv. pp. 1-7 & 92-104. [Ph.d. afhandling, Roskilde Universitet. Publiceret på www.livsverden.dk/feilberg. (20 sider)

[Dannelsesbegrebet kan 'pege på' centrale humanvidenskabelige idealer, bl.a. i form af videnskabens grænser og livets forrang; endelig præsenteres en eksistentiel-fænomenologisk fortolkning af dannelsesbegrebet som fremhæver dannelsesprocessen som en proces bestående af både selvfortabelse og genfindelse af sin egen stemme]

- Biesta, G. (2002). Bildung And Modernity: The Future Of Bildung In A World Of Difference. *Studies in Philosophy and Education* 21: 343–351. (9 sider)

[Biesta præsenterer et rids af dannelsesbegrebets historie og lancerer derefter sit eget bud på de værdier, der bør fremmes i uddannelsessystemet og som dannelsesbegrebet kan tilskrives. Biesta forholder sig dog generelt meget kritisk til dannelsesbegrebet i lyset af hans post-strukturelle udgangspunkt]

Supplerende litteratur

- Klafki, W. (2001). *Dannelsesteori og didaktik – Nye studier*. Kapitel: Anden studie: Grundtræk af et nyt almindannelseskonscept. I centrum: tidstypiske nøgleproblemer (pp. 59-103). Klim. (43 sider) (supplerende litteratur)

[Den tyske didaktiker Wolfgang Klafkis arbejde har været meget populært inden for bl.a. lærerkredse, idet han både fremskriver en klassisk dannelsesteori, og fremhæver konkrete undervisningsmæssige implikationer herfra. Uddraget beskriver hans senere arbejder med dannelsesteorien, der bl.a. trækker på Habermas' tre erkendelsesinteresser].

12. Forelæsning: Følelser og magt i spil i uddannelseskontekster

2 timer v/ Casper Feilberg

Følelser og magt er en uomgængelig del af uddannelseskontekster. To grundlæggende forskellige perspektiver præsenteres; et psykoanalytisk perspektiv på følelsernes betydning for læring, og en eksistentiel-fænomenologisk analyse af magt og selvrefleksion inden for en universitetskontekst. Begge traditioner har det til fælles, at de tematiserer processer og erfaringer som går på tværs af rollerne privatperson og studerende/underviser, og vi se sammenhænge for at fremme reel læring og dannelse.

Forelæsningens pensum:

- White, J. (2002). On 'learning' and 'learning about': W. R. Bion's theory of thinking and educational praxis. In: D. Barford (ed.), *The ship of thought. Essays on Psychoanalysis and Learning*, pp. 84-105. Karnac Books. (21 sider)

[Hvad sker der af processer i underviseren og i den studerende og i gruppen, som har betydning for transformativ læreprocesser? White præsenterer en psykoanalytisk forståelse med fokus på følelsernes betydning. For en dansk redegørelse for Bions begreber, se Feilberg (2014, pp. 161ff)]

- Feilberg, C. (2015). Selvrefleksion som uddannelsesgreb – en kritisk diskussion. *Nordiske Udkast*, (2), 42- 78. (udkommet december 2016) (27 sider).

[Selvrefleksion angår et beredskab til at forholde sig selvkritisk til egen praksis, samt til anvendelsen af viden ved intervention i forhold til andre (borgere, grupper). Underviseren kan understøtte de studerendes tilegnelse af selvrefleksion ved bl.a. at interessere sig for deres motivation og faglige problemer ud fra et processuelt og psykologisk perspektiv. Dette kan opfattes som en overvågning af de studerendes adfærd og sproglige udtryk på et niveau, som er privat og ofte ukendt af personen selv. Denne praksis må derfor underkastes kritik og selvrefleksion.]

- Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Klim [Kapitel 8.]

13. Forelæsning: Pædagogisk psykologi og uddannelsessystemet fra et postmoderne og neoliberalt perspektiv

2 timer v/ Thomas Szulevicz

I denne forelæsning belyses, hvordan uddannelsessystemet aktuelt er influeret af forskellige både postmoderne og neoliberale tendenser. Forelæsningen diskuterer, hvorledes disse tendenser påvirker pædagogisk praksis samt forståelsen af læring og pædagogik.

Forelæsningens pensum:

- Biesta, G. (2015). Resisting the seduction of global education measurement industry: notes on the social psychology of PISA. *Ethics and Education*, 10:3, 348-360. (12 sider)
- Pedersen, O. K. (2011). Skolen og den opportunistiske person. I: O.K. Pedersen *Konkurrencestaten*. Hans Reitzels Forlag. København (32 sider) (supplerende litteratur)
- Sugarman, J. (2015). Neoliberalism and Psychological Ethics. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*. 35(2), 103-116. (13 sider)
- Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. Klim.

Supplerende litteratur

- Lyotard, J.F. (1982). *Viden og det postmoderne samfund*. Århus: Slagmarks Skyttegravsserie. Kap. 1-7 (43 sider)

14. Forelæsning: Digitalitet og (ud)dannelse

2 timer v/ Bo Allesøe Christensen

Denne forelæsning vil introducere til digitale teknologier og uddannelse. Fokus vil ikke være på tekniske detaljer, men på den rammesætning der er behov for, for at forstå digitale teknologiers betydning i en pædagogisk psykologisk kontekst. Som vi vil se, kræver det dels an introduktion til hvad teknologi er, og dels en introduktion til det særlige ved digital teknologi. Centralt vil være et fokus på begreberne "technological non-consciousness" og digital dannelse. Begge dele vil lægge op til en diskussion af digital og uddannelse i forhold til centrale temaer i introduceres til på de andre kursusgange. Med forbehold for mulige ændringer vil følgende litteratur blive brugt.

Forelæsningens pensum:

- Floridi, L. (2014). *The 4th revolution. How the infosphere is reshaping Human Reality*. (Uddrag). (p.25-58) (34 sider)
- Gane, N., C. Venn and M. Hand (2007). Ubiquitous Surveillance: Interview with Katherine Hayles, *Theory, Culture & Society* 24(7-8): 349-58. (10 sider)
- Hayles, N.K. (2006) 'Unfinished Work: From Cyborg to the Cognisphere', *Theory, Culture & Society* 23(7-8): 159-66. (7 sider)

Supplerende litteratur

- Bundsgaard, J. (2017). *Digital Dannelse* (p. 7-56). Aarhus Universitetsforlag. (p. 49 sider)
- Chayko, M. (2022). *Connecting – How we form social bonds and communities in the internet age* (p.7-37). Albany, NY: State University of New York Press. (Uddrag) (xx sider) (31 sider)
- Thrift, N. (2004). Remembering the Technological Unconscious by Foregrounding Knowledges of Position. *Environment and Planning D: Society and Space*, 22(1), 175-190. <https://doi.org/10.1068/d321t> (16 sider) (supplerende litteratur)
- Turkle, S. (2011). *Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other* (p.1-20). Basic Books (uddrag) (20 sider)

15. Forelæsning: Marginalisering i uddannelsessystemet

2 timer v/ Noomi Matthiesen

En bestandig udfordring i uddannelsessammenhæng er marginalisering. Til trods for mange forskellige typer af indsatser er socio-økonomiske status, køn, etnicitet, forældres uddannelsesniveau, samt diagnosekultur mf. alle faktorer, der har stor indflydelse på, hvor godt elever klarer sig i skolen. Denne forelæsning tager fat i forskellige perspektiver på marginalisering i uddannelsessystemet, og belyser marginalisering ved at inddrage diskussioner fra skole-hjemsamarbejdespraksissen.

Forelæsningens pensum:

- Lareau, A. (1987). Social class differences in family-school relationships: The importance of cultural capital. *Sociology of Education*, 60(2), 73-85. doi: 10.2307/2112583. (12 sider)
- Mehan, H. (1992). Understanding inequality in schools: The contribution of interpretive studies. *Sociology of Education*, 65, 1-20. (20 sider)

16. Forelæsning: Etnicitet og uddannelse

2 timer v/ Noomi Matthiesen

Etniske minoritets elever klarer sig statistisk set vedvarende dårligt i skolesystemet. Der er mange forskellige grunde til dette. Denne forelæsning tager fat i et poststrukturalistisk perspektiv på denne problemstilling, og peger på de udfordringer, der knytter sig til en smal normativ forståelse af 'den gode elev', 'danskhed' samt forståelser af rigtig/forkert.

Forelæsningspensum:

- Matthiesen, N. (2017). Working together in a Deficit Logic. Home-School Partnerships with Somali Diaspora Parents. *Race, Ethnicity and Education*. 20(4) pp. 495-407. (12 sider)
- Youdell, D. (2003). Identity traps or how black students fail: The interactions between biographical, sub-cultural, and learner identities. *British Journal of Sociology of Education*, 24(1), 3-20. <https://doi.org/10.1080/01425690301912> (17 side)

17. Forelæsning: Køn og pædagogik

2 timer v/ Paula Cavada-Hrepich

Drenge klarer sig konsekvent dårligere end piger i uddannelsessystemet på nærmest alle målbare parametre. Denne forelæsning analyserer og diskuterer, hvorledes denne kønsforskel kan forstås, og der præsenteres forskellige teoretiske positioner til forståelsen af kønsforskellene. Fænomenet "12-talspiger" berøres ligeledes, og der kastes i forelæsningen kritisk lys på, hvordan der florerer mange stereotype forestillinger knyttet til køn.

Forelæsningens pensum:

- Brinkmann, S. & Szulevicz, T. (2012). Feminiseringstesen: For god til at være falsk? *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*. 4, 12, 85-93. (8 sider)
- Dumais, S.A. (2002). Cultural Capital, Gender and School Success: The Role of Habitus. *Sociology of Education*. Vol. 75 (1), 44-68. (22 sider)

18. Forelæsning: Afrunding, opsamling og evaluering

4 timer v/ Paula Cavada-Hrepich & Thomas Szulevicz

Denne forelæsning tegner et overordnet landskab over feltet og trækker trådene tilbage til første forelæsning. Derudover arbejdes der på eksamensforberedelse og der afsættes tid til spørgsmål og evaluering.

19. Kollektiv feedback

1 timer v/ Paula Cavada-Hrepich

In this session we will feedback about the examination, showing the strengths and weakness, as we as possibilities of improvement for future written assignments.

Workshopdagsoversigt med pensum

1. Problemorienteret analyse af aktuelle pædagogisk-psykologiske problemstillinger

3 timer (x2) v/ Casper Feilberg

Gruppearbejdet organiseres ved at gruppe dannes ved at man vælger sig ind på afgrænsede cases eller problemstillinger, eller på åbne og selvdefinerede problemfelter, som man er optaget af, og som man ønsker at analysere og diskutere via pædagogisk-psykologisk teori. Man har altså mulighed for selv at vælge de nærmere eksempler og observationer, som danner grundlag for de faglige diskussioner: herved er arbejdet problemorienteret og gruppeorganiseret. Gruppens refleksioner deles via et resumé på Moodle, og vi samler op i plenum.

Workshops pensum:

- Gruppearbejdet forudsætter ikke at specifikke tekster er læst på forhånd. Workshoppen gør det bl.a. muligt at inddrage projektpædagogisk, dannelseseoretisk og psykoanalytisk teori, afhængig af problemstillingen, men afhængig af problemstillingen er anden pensum også aktuelt at inddrage.

2. Who learns, and what, how and when?

3 timer (x2) v/ Paula Cavada-Hrepich

In this workshop, we will discuss how the different learning theories reviewed so far try to explain the complexities of learning. For this purpose, we will analyse a short video clip of a learning situation where children with different performance levels resolve a task. Guided by the questions who learns, what is being learned, how is being learned, and when is learning occurring, we will explore how different theories try to understand the learning situation of these children.

Workshops pensum:

- The workshop will use the literature that students have reviewed in previous lectures.

3. Innovation, evidens, standardisering i pædagogisk-psykologisk arbejde

3 timer (x2) v/ Charlotte Wegener

Der er først 2 x ½ timers forelæsning, hvorefter de studerende i nogle omgange arbejder med en case afvekslende med plenum opsamling.

Forelæsning 1: Evidens, standardisering & evaluering

En af tilgangene til udvikling af arbejdet i den offentlige sektor er 'evidensbaseret praksis' og standardisering af indsatser. Disse berører en klassisk pædagogisk psykologisk opgave omkring evaluering med henblik på udvikling. Forelæsningen vil berøre en række væsentlige diskussioner af relevans for den praktiske udvikling og implementering af indsatser.

Forelæsning 2: Innovation og læring – hvordan, hvad og hvorfor? Charlotte Wegener

Innovation er på dagsordenen, politisk, organisatorisk og i læreplaner og studieordninger på alle niveauer i vores uddannelsessystem. I denne forelæsning skal vi se på, hvad innovationsbegrebet betyder i et læringsperspektiv. Hvad kan det, og hvad kan det ikke? Hvad kan innovation bidrage med i pædagogikken? Skal elever og studerende blive bedre til at omsætte faglig viden til salgbare produkter, eller handler innovationsdagsordenen snarere om at opdrage og uddanne dem til demokrati eller evnen til at få et lykkeligt liv? Skal pædagogerne og underviserne være innovative for at styrke børnenes og de unges motivation og læring? Eller er det måden at drive uddannelse på, der skal innoveres? Hvem bestemmer? Og hvad gør man, hvis man er uenig eller ikke har lyst til at være innovativ?

Workshop pensum

- Dixon, R. (2007). Systemic Thinking: A Framework for Research into Complex Psychosocial Problems. *Qualitative Research in Psychology*, 4 (1), 145-166
<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14780880701473532> (22 sider)

4. Etnicitet, marginalisering & læring

3 timer (x2) v/ Noomi Matthiesen

Workshoppen tager udgangspunkt i en case omkring etnicitet og marginalisering i skolen. Gruppearbejde og diskussioner i plenum vil omhandle marginaliseringsprocesser, og hvordan man kan forstå læringsbetingelserne for eleverne i casen. Pensum til arbejdet vil derfor være pensum fra forelæsningerne om marginalisering og etnicitet, såvel som alle forelæsninger om læringsteori.

Workshops pensum:

- Pensum til arbejdet vil være pensum fra forelæsningerne om marginalisering og etnicitet, såvel som alle forelæsninger om læringsteori.

5. Trivselskrisen i uddannelsessystemet - pædagogik eller sundhed?

3 timer (x2) v/ Thomas Szulevicz

I denne workshop beskæftiger vi os med det forhold, at en stigende andel børn og unge i uddannelsessystemet ser ud til at mistrives. På workshoppen diskuteres:

Hvorfor så mange børn og unge ser ud til at mistrives
Hvordan problemstillingen kan håndteres
Samt hvorvidt trivselsudfordringerne skal forstås som udtryk for en pædagogisk og/eller sundhedsmæssig problemstilling

Workshops pensum:

Workshoppen vil forsøge at perspektivere til forskellige perspektiver på pensum. Herudover vil dele af jeres pensum fra klinisk psykologi også være relevant.

- Jensen, M. (2015). "Fra focus på evidens til kvalitet" *Social Kritik* nr.143 sd.14-24 (10 sider)
- Mulgan G. (2012). Social Innovation Theories: Can Theory Catch Up with Practice? In: Franz HW. Hochgerner J., Howaldt J. (eds) *Challenge Social Innovation*. Springer, Berlin, Heidelberg, pp. 19-42. (23 sider)

SAMLET PENSUM TIL KURSUSMODULET

Bøger:

Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Klim (270 sider)

Tekster:

- Anderson, J., Reder, L., & Simon, H. (1996). Situated Learning and Education. *Educational Researcher*. 25(4), 5–11. <https://doi.org/10.3102/0013189X025004005> (6 sider)
- Biesta, G. (2002). Bildung And Modernity: The Future Of Bildung In A World Of Difference. *Studies in Philosophy and Education*. 21, 343–351. (9 sider)
- Biesta, G. (2015). Resisting the seduction of global education measurement industry: notes on the social psychology of PISA. *Ethics and Education*, 10:3, 348-360. (12 sider)
- Brinkmann, S. (2006). *John Dewey – en introduktion*. (kap. 7 "Fællesskabets pædagogik", s. 173-209) København: Hans Reitzels Forlag. (35 sider)
- Brinkmann, S. & Szulewicz, T. (2012). Feminiseringstesen: For god til at være falsk?. *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*. 4(12) 85-93. (8 sider)
- Chaiklin, S., & Hedegaard, M. (2008). Radical-Local Teaching and Learning: A Cultural-Historical Perspective on Education and Children's Development. In M. Fleer, Hedegaard, & J. Tudge (Eds.), *Childhood Studies and the Impact of Globalization: Policies and Practices at Global and Local levels* (pp. 182-201). Taylor & Francis. World Yearbook of Education Vol. 2009 (20 sider)
- Dixon, R. (2007). Systemic Thinking: A Framework for Research into Complex Psychosocial Problems. *Qualitative Research in Psychology*. 4 (1), 145-166
<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14780880701473532> (22 sider)
- Dreier, O. (2008). Learning in Structures of Social Practice. I S. Brinkmann, C. Elmholdt, G. Kraft, P. Musaeus, K. Nielsen, & L. Tanggaard (red.), *A Qualitative Stance: Essays in honor of Steinar Kvale* (s. 85-96). Aarhus Universitetsforlag. (12 sider)
- Dumais, S.A. (2002). Cultural Capital, Gender and School Success: The Role of Habitus. *Sociology of Education*. 75(1), 44-68. (22 sider)
- Feilberg, C. (2014). *Indledning og Dannelsesbegrebet*, fra Dannelsen af en psykologisk og videnskabelig habitus hos psykologistuderende, hhv. pp. 1-7 & 92-104. Ph.d. afhandling, Roskilde Universitet. Publiceret på www.livsverden.dk/feilberg. (20 sider)
- Feilberg, C. (2015). Selvrefleksion som uddannelsesgreb – en kritisk diskussion. *Nordiske Udkast*, 2, 42- 78. (udkommet december 2016) (27 sider).
- Floridi, L. (2014). *The 4th revolution. How the infosphere is reshaping Human Reality*. (Uddrag) (34 sider)
- Freire, P. (2005). Chapter one. In *Pedagogy of the oppressed* (pp.43-69). New York: Continuum. (21 sider)
- Gane, N., C. Venn and M. Hand (2007). Ubiquitous Surveillance: Interview with Katherine Hayles. *Theory, Culture & Society*, 24(7–8), 349–58. (10 sider)
- Giroux, H. (1983). Ideology and agency in the process of schooling. *The Journal of Education*, 165(1), 12-34. (23 sider)
- Greeno, J.G. (1997). On claims that answer the wrong questions. *Educational Researcher*, 26(1), 5-17. doi: 10.3102/0013189X026001005. (12 sider)

- Hattie, J. & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*. 77(1), 81-112. (31 sider).
- Hayles, N.K. (2006). Unfinished Work: From Cyborg to the Cognisphere. *Theory, Culture & Society*. 23(7-8). 159-66. (7 sider)
- Højholt, C. (2018). Children's Perspectives and Learning Communities. I M. Hedegaard, K. Aronsson, C. Højholt, & O. Skær Ulvik (red.), *Children, Childhood, and Everyday Life: Children's perspectives* (2 udg., s. 93-111). Information Age Publishing. (18 sider)
- Illeris, K. (1985 [1981]). *Modkvalificeringens pædagogik – problemorientering, deltagerstyring og eksemplarisk indlæring*. (2. oplag, nyt forord). København: Unge Pædagoger [1. Indledning p.25-34, 4. Grundlæggende didaktiske principper pp. 93-117. (31 sider)
- Jensen, M. (2015). Fra focus på evidens til kvalitet. *Social Kritik*. 143, 14-24 (10 sider)
- Kirschner, P., & van Merriënboer, J. (2013). Do Learners Really Know Best? Urban Legends in Education. *Educational Psychologist*, 48(3), 169-183.
<https://doi.org/10.1080/00461520.2013.804395> (12 sider)
- Krogh, L., Olsen, J. B., & Rasmussen, P. (2008). Indledning. I: L. Krogh, J.B. Olsen & P. Rasmussen (red.), *Projekt pædagogik: perspektiver fra Aalborg Universitet* (pp. 9-10). Aalborg: Aalborg Universitetsforlag. (2 sider)
- Lave, J. & Wenger, E. (1999). Situeret Læring og andre tekster. Hans Reitzels Forlag. Kap. 1, 2 & 4 (s. 31-54 & 77-100). (46 sider)
- Luhmann, N. (2006). System as Difference. *Organization*, 13(1), 37-57.
<https://doi.org/10.1177/1350508406059638> (20 sider)
- Lyotard, J.F. (1982). *Viden og det postmoderne samfund*. Århus: Slagmarks Skyttegravsserie. Kap. 1-7 (43 sider).
- Matthiesen, N. (2017). Working together in a Deficit Logic. Home-School Partnerships with Somali Diaspora Parents. *Race, Ethnicity and Education*. 20(4) pp. 495-407. (12 sider)
- McDermott, R., & Vossoughi, S. (2020) The culture of poverty, again. *Diaspora, Indigenous, and Minority Education*, 14(2), pp. 60-69 (9 sider)
- Mehan, H. (1992). Understanding inequality in schools: The contribution of interpretive studies. *Sociology of Education*. 65, 1-20. (20 sider)
- Mulgan G. (2012). Social Innovation Theories: Can Theory Catch Up with Practice? In: Franz HW. Hochgerner J., Howaldt J. (eds) *Challenge Social Innovation*. Springer, Berlin, Heidelberg, pp. 19-42.) (23 sider)
- Nielsen, K. & Klitmøller, J. (2017). Blinde pletter i den synlige læring. Kritiske kommentarer til "Hattie-revolutionen." *Nordic Studies in Education*. 1, 3-18 (15 sider)
- Packer, M. J. & Goicoechea (2000). Sociocultural and Constructivist Theories of Learning: Ontology, Not Just Epistemology. *Educational Psychologist* 35(4), 227-241. (14 sider).
- Pashler, H., Mcdaniel, M., Rohrer, D., & Bjork, R. (2008). Learning Styles: Concepts and Evidence. *Psychological Science in the Public Interest*, 9(3), 105-119.
<https://doi.org/10.1111/j.1539-6053.2009.01038.x> (13 sider)
- Rasmussen, J. (1998). Radikal og operativ konstruktivisme, s. 120 – 137. I Bisgaard, N.J.

- (red.). *Pædagogiske Teorier*, 3. udgave. Værløse: Billesø & Baltzer. (18 sider).
- Roediger, H. L., & Karpicke, J. D. (2006). Test-Enhanced Learning: Taking Memory Tests Improves Long-Term Retention. *Psychological Science*, 17(3), 249–255. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2006.01693.x> (7 sider)
- Rogers, C. (1969). Freedom to learn. Ohio: Merrill. pp. 157-164, 279-297. (18 sider)
- Sugarman, J. (2015). Neoliberalism and Psychological Ethics. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*. 35(2), 103-116. (13 sider)
- Terhart, E. (2011). Has John Hattie really found the holy grail of research on teaching? An extended review of *Visible Learning*. *Journal of Curriculum Studies*.43(3), 425-438. (13 sider)
- White, J. (2002). On 'learning' and 'learning about': W. R. Bion's theory of thinking and educational praxis. In: D. Barford (ed.), *The ship of thought. Essays on Psychoanalysis and Learning*, pp. 84-105. Karnac Books. (21 sider)
- Wood, D., Bruner, J., & Ross, G. (1976). The role of tutoring in problem solving. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 17(2), 89–100. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1976.tb00381.x> (12 sider)
- Youdell, D. (2003). Identity traps or how black students fail: The interactions between biographical, sub-cultural, and learner identities. *British Journal of Sociology of Education*, 24(1), 3-20. <https://doi.org/10.1080/01425690301912> (17 sider)

Samlet pensum: 1.008 sider

KANDIDATSIDEFAG I PSYKOLOGI (KUN 75 ECTS SIDEFAG)

3. semester

Arbejds- og organisationspsykologi

Modultitel dansk: Arbejds- og organisationspsykologi

Modultitel engelsk: Work and organizational Psychology

ECTS: 5

Placering

3. semester KA-sidefag

Modulansvarlig

Thomas Borchmann borchman@ikp.aau.dk

Undervisere

Thomas Borchmann (TB), borchman@ikp.aau.dk

Poul Bonde Jensen (PBJ)

Seminarholdere

Søren Lindhardt Jensen linhardt@ikp.aau.dk

Type og sprog

Studiefagsmodul (dansk)

Mål

Modulet omfatter centrale teorier og forskningsresultater inden for arbejds- og organisationspsykologien herunder teorier om individers og grupperes adfærd, identitet og emotioner i relation til arbejdet og organisationen. Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere:

Viden:

- centrale psykologiske teorier og begreber vedrørende arbejdets organisering, organisationsadfærd og attituder/holdninger hos medlemmerne af en organisation
- problemstillinger vedrørende gruppeprocesser og arbejdsgruppen
- teorier om helbredsmæssige konsekvenser forbundet med arbejdet
- personligheds-, udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske aspekter ved arbejds- og organisationspsykologi
- centrale teorier og empiri indenfor arbejds- og organisationspsykologien med henblik på at kunne reflektere over disse i konkrete afgrænsede sammenhænge.

Færdigheder:

- at identificere, analysere og vurdere psykologiske aspekter af arbejdets organisering, organisationsadfærd og attituder/holdninger hos medlemmerne af en organisation

- at identificere, analysere og vurdere problemstillinger vedrørende gruppeprocesser og arbejdsgruppen samt i teorier om helbredsmæssige konsekvenser forbundet med arbejdet
- at identificere, analysere og vurdere personligheds-, udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske aspekter ved arbejds- og organisationspsykologi samt
- at anvende teori og empiri på udvalgte områder indenfor arbejds- og organisationspsykologi til at begrunde og vælge mellem centrale tilgange til relevante problemstillinger
- at formidle arbejds- og organisationspsykologisk indsigt i faglige sammenhænge.

Kompetencer:

- at håndtere ovenstående viden og kompetencer i konkrete, afgrænsede sammenhænge
- at identificere egne læringsbehov og selvstændigt tage ansvar for egen faglig udvikling.

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Kursusmodulet i *Arbejds- og organisationspsykologi* introducerer til arbejds- og organisationspsykologi. Arbejds- og organisationspsykologien tilhører de anvendte discipliner indenfor psykologien og beskæftiger sig med en bred vifte af problemstillinger. Herunder problemstillinger relateret til motivation- og produktivitet, organisationsudvikling og medarbejderudvikling, det psykiske og sociale arbejdsmiljø, belastningsreaktioner og arbejdsbetingende sygdomme, samt sundhedsforebyggende og sundhedsfremmende tiltag i forhold til arbejdet og organisationer. Undervisningens formål er at give et overblik over arbejds- og organisationspsykologiens centrale teoretiske traditioner og nøgleproblemstillinger.

Omfang og forventet arbejdsindsats

Kursusmodulet består af 16 timers forelæsning og 6 timers seminar undervisning – hertil forventes 110 timers hjemmearbejde i form af hhv. forberedelse og efterbearbejdelse af undervisning samt eksamensforberedelse

Aktivitet	Timer
7 forelæsninger à 2 - 3 timer	16
Evalueringer	4
3 seminargange à 2 timer	6
Læsning og forberedelse	110
Eksamen	1

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 7

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminar timer: 6

Antal seminarhold: 5

Deltagere

3. semester KA-sidefag

Modulaktiviteter (kursusgange med videre)

Kursusgang	Varighed	Tema/Emne	Forelæser	Tekster
1	3 timer	Arbejds- og organisationssyn	TB	1 - 4
2	2 timer	Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Scientific management/Taylorisme	TB	5 – 8 (Kap. 1 og 2 i 5)
3	2 timer	Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Human-relationskolen	TB	5 + 9 (Kap. 5 i 5)
4	2 timer	Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Neo-Human Relations-tænkning/Personlig-vækst orienteringen I	TB	5 + 10 – 14 (Kap. 6 og 8 i 5)
5	2 timer	Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Neo-Human Relations-tænkning/Personlig-vækst orienteringen II	TB	15 - 19
6	2 timer	Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Systemtænkning og Neotaylorisme	TB	5 + 20 – 23 (Kap. 9 i 5)
7	3 timer	Arbejdsopgaver og dagsordenstemaer i en HR- afdeling	PBJ	Pensumfri

Seminar 1	2 timer	Case: Taylorisme – karakteristika og konsekvenser	SL
Seminar 2	2 timer	Case: Sindelagspåvirkning – gevinster og mulige tab	SL
Seminar 3	2 timer	Case: Lean - karakteristika og mulige konsekvenser	SL

Eksamen

Mundtlig eksamen. Prøven er individuel.

Prøven er en bunden 7-dages hjemmeopgave, hvor den studerende på baggrund af en stillet opgaveformulering skal besvare et eller flere spørgsmål inden for fagområdet. Besvarelsen skal demonstrere de læringsmål, som er angivet i modulbeskrivelsen ovenfor.

Sidetæl: 5 - 7 sider

Besvarelsen bedømmes af eksaminator.

Pensumramme: 500 standardsider ikke for snævert afgrænset obligatorisk litteratur.

Prøvens omfang: 5 ECTS-point.

Vurderingskriterierne er angivet i Universitetets eksamensordning

Forelæsningsmanchet/Pensum:

1. Forelæsning: Arbejds- og organisationssyn

3 timer v/ Thomas Borchmann

Litteratur (1-4)

- Torpegaard og Borchmann, (2009) Hvad er arbejde og hvordan bør arbejdsorganisationer anskues? Workingpaper. Udlægges som PDF
- Adler, Paul S.; Linda C. Forbes & Hugh Willmott (2007) Critical Management Studies, I Walsh, James P. (Editor) & Arthur P. Brief (Eds.) - The Academy of Management Annals of Organization and Management, Vol. 1 - Lawrence Erlbaum Associates Inc, New York (December 2007) 119 - 154 (1-27 i kompendiet)
- Morgan, G. (1980) Paradigms, Metaphors and puzzle-solving in organization theory. Administrative Science Quarterly, Vol. 25. Issue 4 – 605 – 622
- Standing, G. (2016) The Precariat. Kap 1 i bogen The Precariat. London: Bloomsbury (p. 1-28)

2. Forelæsning: Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Scientific management/Taylorisme

2 timer v/ Thomas Borchmann

Litteratur (5-8):

- Hollway, W. (1991). Work Psychology and Organizational Behaviour. Sage, Kap. 1 og 2.
- Taylor, F.W. (1999). Scientific management. I: Clark; Chandler & Barry. Organisation and identities. Int. Thomson business Press.
- Braverman, H. (1974) Kap. 4. Scientific Management - i bogen Labour and Monopoly Capital
- Chan, J et all (2020) Kap. 4. Managing Foxconn i bogen Dying for an Iphone. London: Pluto press (48- 69)

3. Forelæsning: Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Human-relationskolen

2 timer v/ *Thomas Borchmann*

Litteratur (5+9):

- Hollway, W. (1991). Work Psychology and Organizational Behaviour. Sage, Kap. 5
- Roethlisberger, F.J. & Dickson, W.J. (1999). Group restriction of output. I: Clark; Chandler & Barry. Organisation and identities. Int. Thomson business Press.

4. Forelæsning: Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Neo-Human Relations-tænkning/Personlig-vækst orienteringen I

2 timer v/ *Thomas Borchmann*

Litteratur (5+10-14):

- Hollway, W. (1991). Work Psychology and Organizational Behaviour. Sage, Kap. 6 og 8
- Herzberg, F. (1999). Motivation through job enrichment. I: Clark; Chandler & Barry. Organisation and identities. Int. Thomson business Press.
- Kondrasuk, J (1981) Studies in MBO Effectiveness, The Academy of Management Review, Vol. 6, No. 3 (Jul., 1981), pp. 419-430
- Kunda, G. (2006) Culture and Organization. Kap 1 i Engineering Culture - Control and committent in a High-tech Cooperation. Philadelphia: Temple University press (p. 1-25)
- Tynell, J. (2002). Det er min egen Skyld. Tidsskrift for arbejdsliv, 2002
- Fleming, P & Sturdy, (2009) "'Just be yourself!': Towards neo-normative control in organisations?", Employee Relations, Vol. 31 Issue: 6, pp.569-583, <https://doi.org/10.1108/01425450910991730>

5. Forelæsning: Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Neo-Human Relations-tænkning/Personlig-vækst orienteringen II

2 timer v/ *Thomas Borchmann*

Litteratur (15-19):

- McGregor, D. M. (1957). The Human Side of Enterprise. *Management Review*, 46, 22-28.
- Grey, C. (1999) We are all managers now; we always were; on the development and demise of management. *Journal of Management studies* 36:5 1999
- Bass, B (1990) From Transactional to Transformational leadership: learning to share the vision. *Organizational Dynamics*. Vol 18. 19 – 31
- Meindl, J. R., Sanford B. E., & Dukerich, J. M. (1985). The romance of leadership. *Administrative Science Quarterly*, 30(1), 78–102.
- Ford, J., & Harding, N. (2018). Followers in leadership theory: Fiction, fantasy and illusion. *Leadership*, 14 (1), 3–24. 31 Issue: 6, pp.569-583, <https://doi.org/10.1108/01425450910991730>

6. Forelæsning: Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Taylors tidligere arvtagere, systemtænkning og Neotaylorisme
2 timer v/ Thomas Borchmann

Litteratur (5+20-23):

- Hollway, W. (1991). *Work Psychology and Organizational Behaviour*. Sage (Grundbog: hele bogen undtagen kap. 3,4,7 opgives)
- Leidener, R. (1993) Kap. 2. How can work on people be routinized i bogen *Fast Food Fast Talk*. University of California Press (p 24 – 43)
- Callum, C. (2020) Kap. 3. The system of Control i bogen *Riding for Deliveroo*. Cambridge: Polity Press (p. 41 – 72)
- Healey, M. (2020) Kap 4. Alienation and work: ICT professionals I bogen *Marx and Digital Machines: Alienation, Technology, Capitalism*. London: University of Westminster Press. (p. 39 – 57)
- Martha Crowley, Daniel Tope, Lindsey Joyce Chamberlain and Randy Hodson: Neo-Taylorism at Work: Occupational Change in the Post-Fordist Era *Social Problems* Vol. 57, No. 3 (August 2010), pp. 421-447

7. Forelæsning: Arbejdsopgaver og dagsordenstemaer i en HR- afdeling
3 timer v/ Poul Bonde Jensen

Litteratur:

Pensumfri

Litteratur til kursusmodulet i Arbejds- og organisationspsykologi		
Tema: Arbejds- og organisationssyn		
1	Torpegaard og Borchmann, (2009) Hvad er arbejde og hvordan bør arbejdsorganisationer anskues? Workingpaper. Udlægges som PDF	22 sider
2	Adler, Paul S.; Linda C. Forbes & Hugh Willmott (2007) Critical Management Studies, I Walsh, James P. (Editor) & Arthur P. Brief (Eds.). <i>The Academy of Management Annals of Organization and Management</i> , Vol. 1 Lawrence Erlbaum Associates Inc, New York (December 2007) 119 - 154 (1-27 i kompendiet)	27 sider
3	Morgan.G. (1980) Paradigms, Metaphors and puzzle-solving in organization theory. <i>Administrative Science Quarterly</i> , Vol. 25 . Issue 4 – 605 – 622	17 sider
4	Standing, G. (2016) The Precariat. Kap 1 i bogen The Precariat. London: Bloomsbury (p. 1-28)	28 sider
Tema: Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol		
5	Hollway, W. (1991). <i>Work Psychology and Organizational Behaviour</i> . Sage (<i>Grundbog: hele bogen undtagen kap. 3,4,7 opgives</i>)	130 sider
6	Taylor, F.W. (1999). <i>Scientific management</i> . I: Clark; Chandler & Barry. <i>Organisation and identities</i> . Int. Thomson business Press.	5 sider
7	Braverman, H. (1974) Kap. 4. <i>Scientific Management</i> i bogen <i>Labour and Monopoly Capital</i>	26 sider
8	Chan, J et all (2020) Kap. 4. <i>Managing Foxconn</i> i bogen <i>Dying for an Iphone</i> . London: Pluto press (48- 69)	21 sider
9	Roethlisberger, F.J. & Dickson, W.J. (1999). <i>Group restriction of output</i> . I: Clark; Chandler & Barry. <i>Organisation and identities</i> . Int. Thomson business Press.	12 sider
10	Herzberg, F. (1999). <i>Motivation through job enrichment</i> . I: Clark; Chandler & Barry. <i>Organisation and identities</i> . Int. Thomson business Press.	9 sider
11	Kondrasuk, J (1981) <i>Studies in MBO Effectiveness</i> , <i>The Academy of Management Review</i> , Vol. 6, No. 3 (Jul., 1981), pp. 419-430	11 sider
12	Kunda, G. (2006) <i>Culture and Organization</i> . Kap 1 i <i>Engineering Culture - Control and committent in a High-tech Cooperation</i> . Philadelphia: Temple University press (p. 1-25)	25 sider
13	Tynell, J. (2002). <i>Det er min egen Skyld</i> . <i>Tidskrift for arbejdsliv</i> , 2002	18 sider
14	Fleming, P & Sturdy, (2009) "'Just be yourself!': Towards neo-normative control in organisations?", <i>Employee Relations</i> , Vol. 31 Issue: 6, pp.569-583, https://doi.org/10.1108/01425450910991730	14 sider

15	McGregor, D. M. (1957). The Human Side of Enterprise. <i>Management Review</i> , 46, 22-28.	8 sider
16	Grey, C. (1999) We are all managers now; we always were; on the development and demise of management. <i>Journal of Management studies</i> 36:5 1999	23 sider
17	Bass, B (1990) From Transactional to Transformational leadership: learning to share the vision. <i>Organizational Dynamics</i> . Vol 18. 19 - 31	12 sider
18	Meindl, J. R., Sanford B. E., & Dukerich, J. M. (1985). The romance of leadership. <i>Administrative Science Quarterly</i> , 30(1), 78–102.	22 sider
19	Ford, J., & Harding, N. (2018). Followers in leadership theory: Fiction, fantasy and illusion. <i>Leadership</i> , 14 (1), 3–24.	20 sider
20	Leidener, R. (1993) Kap. 2. How can work on people be routinized i bogen <i>Fast Food Fast Talk</i> . University of California Press (p 24 – 43)	19 sider
21	Callum, C. (2020) Kap. 3. The system of Control i bogen <i>Riding for Deliveroo</i> . Cambridge: Polity Press (p. 41 – 72)	31 sider
22	Healey, M. (2020) Kap 4. Alienation and work: ICT professionals I bogen <i>Marx and Digital Machines: Alienation, Technology, Capitalism</i> . London: University of Westminster Press. (p. 39 – 57)	18 sider
23	Vol. 20, No. 2 Martha Crowley, Daniel Tope, Lindsey Joyce Chamberlain and Randy Hodson: Neo-Taylorism at Work: Occupational Change in the Post-Fordist Era <i>Social Problems</i> Vol. 57, No. 3 (August 2010), pp. 421-447	26 sider
I alt 544 sider		

Valgmoduler

Enten biologisk eller klinisk psykologi.

Biologisk Psykologi (10 ECTS)

Modultitel dansk: Biologisk Psykologi

Modultitel engelsk: Biological Psychology

ECTS: 10

Placering

3. semester KA-sidefag, samlæst med 3. semester (Bacheloruddannelse i Psykologi)

Modulansvarlig

Casper Schmidt, CS (casc@ikp.aau.dk)

Undervisere

Ane Søndergaard Thomsen, AST (anest@ikp.aau.dk)

Jørn Ry Hansen, JRH, (ryhansen@ikp.aau.dk)

Nik Kharlamov, NK (nik@ikp.aau.dk)

Casper Schmidt, CS (casc@ikp.aau.dk)

Laura Petrini, LP (lap@hst.aau.dk)

Seminarholdere

Nik Kharlamov hold 1 – NK – nik@ikp.aau.dk

Casper Schmidt hold 2 – CS – casc@ikp.aau.dk

Laura Petrini hold 3 – LP – lap@ikp.aau.dk

Nik Kharlamov hold 4 – NK – nik@ikp.aau.dk

Nik Kharlamov hold 5 – NK – nik@ikp.aau.dk

Type og sprog

Angivelse af modulets type: kursusmodul

Angivelse af sprog: Dansk og Engelsk

Mål

The course introduces students to the study of the brain and biological processes involved in behavior and cognition. This includes an introduction to the anatomy and function of the central and peripheral nervous systems, including neurons and neural communication, brain organization, and functions related to brain structures and pathways, sensory systems (i.e., vision, hearing, somatosensation and pain), neurobiology of emotions (e.g. fear and fear conditioning, anxiety and stress), and psychobiology of motivation (e.g. the brain's reward system, drug use and misuse, hormones and sex) and their relationship with psychopathology, learning and memory, language, sleep and circadian rhythms.

A parallel section is devoted to understanding the human brain as a product of natural selection, adopting an evolutionary stance in addressing from which the course presents theories on the relationship between mind and behavior. Additionally, we will compare and

contrast the influence of genetic and environmental factors on the nervous system by examining neuroplasticity, the brain's incredible ability to change and adapt both structurally and functionally to its environment. Other topics include understanding the mind-body interaction, pain and placebo, the neuropsychological processes involved in the mechanisms of placebo analgesia, as well as the biological mechanisms and treatment of psychiatric disorders. The lectures complement and expand on the reading material in the sense that the assigned readings are required but that the lectures go beyond them in scope and examples.

Læringsmål

Viden

Den studerende skal gennem modulet opnå viden om og forståelse af:

- nervesystemet og hjernen
- centrale teorier og metoder indenfor neurovidenskab og evolutionær psykologi
- udvalgte dele indenfor læringsmekanismer og syndromer i klinisk neuropsykologi

Færdigheder

Den studerende skal gennem modulet opnå færdigheder i:

- at identificere, formulere og vurdere væsentlige og relevante biologisk-psykologiske problemstillinger
- at analysere, diskutere og reflektere over problemstillingerne under inddragelse af teori og evidens
- at identificere og vurdere formål, design, og fund i udvalgte empiriske undersøgelser
- at anvende teori og empiri i kritisk diskussion vedr. centrale fænomener inden for den biologiske psykologi
- At formidle biologisk-psykologiske indsigter i faglige og tværfaglige sammenhænge

Kompetencer

Den studerende skal gennem modulet opnå kompetencer til:

- at knytte teori og empiri til praktiske, konkrete og dagligdags problemstillinger og
- at indgå selvstændigt i fagligt og tværfagligt samarbejde

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

The module is very much interconnected with the modules of cognitive psychology and developmental psychology. Here we can provide the neurobiological bases for understanding many cognitive abilities (e.g., memory, attention, language, etc.) that we use every day and how these abilities have developed while we age and become adults.

Omfang og forventet arbejdsindsats

Aktivitet	Timer
18 forelæsninger à 2 timer 1 forelæsning á 4 timer	40
Evalueringer	4
4 seminargange à 2 timer	10
Læsning og forberedelse	215
Eksamen	1

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 20 x 2

Antal seminartimer: 5 x 2

Antal seminarhold: 4

Deltagere

3. semester KA-sidefag, samlæst med 3. semester (Bacheloruddannelse i Psykologi)

Deltagerforudsætninger

Der kræves gode dansk- og engelskkundskaber for at følge forelæsninger og læse pensum. Det anbefales at have gennemført 1. og 2. semester af psykologiuddannelsen. Det anbefales at have tilegnet sig kompetencer ift. organisering og strukturering af selvstændigt arbejde og læsning af akademisk litteratur. Det anbefales at studerende danner studiegrupper.

Modulaktiviteter (kursusgange med videre)

Modulet består samlet set af 19 forelæsninger (på både dansk og engelske), 4 seminarer (på både dansk og engelsk) og en synopsis-eksamen, der skal forsvares mundtligt i slutningen af semestret. Der lægges vægt på den studerendes evner udi kritisk tænkning, dialog om centrale spørgsmål indenfor biologisk psykologi på en given problemstilling. Ved at deltage i forelæsninger, seminarer og eksamen forventes det, at den studerende opnår viden om centrale grundlæggende mekanismer indenfor biologisk psykologi – der kan diskuteres, anvendes og reflekteres over.

Aktivitet	Tidsslot	Titel	Underviser/ Seminarholder
1. Forelæsning	2 x 45 min.	Introduction to Biological Psychology	Laura Petrini
2. Forelæsning	4 x 45 min.	Evolutionær Psykologi – Evolutionspsykologiens udvikling og evidens, samspil mellem gener og miljø, selektionsmekanismer	Ane S. Thomsen
3. Forelæsning	2 x 45 min.	Basic principles of neuroanatomy	Laura Petrini
4. Forelæsning	2 x 45 min.	Basic principles of neurophysiology	Laura Petrini
5. Forelæsning	2 x 45 min.	Mechanisms of Brain Evolution and Plasticity	Laura Petrini
1. Seminar	2 x 45 min.	Alle 4 seminarhold skemalægges med 2 timer	JRH/CS/LP/NK
6. Forelæsning	2 x 45 min.	Evolutionær Psykologi - Social udvikling og Social adfærd	Ane S. Thomsen
7. Forelæsning	2 x 45 min.	Vision: from eye to brain	Nik Kharlamov
8. Forelæsning	2 x 45 min.	Evolution of vision; Cortical processing of visual information	Nik Kharlamov
9. Forelæsning	2 x 45 min.	Søvn, drømme og døgnrytme	Jørn Ry Hansen

10. Forelæsning	2 x 45 min.	Sprog og hjerne lateralisering	Jørn Ry Hansen
11. Forelæsning	2 x 45 min.	Evolutionær Psykologi: Kognition og Sprog	Ane S. Thomsen
2. Seminar	2 x 45 min.		JRH/CS/LP/NK
12. Forelæsning	2 x 45 min.	The Biopsychology of Emotions	Laura Petrini
13. Forelæsning	2 x 45 min.	Pain and the Neurobiology of Placebo	Laura Petrini
Midtvejsevaluering	2 x 45 min.		
3. Seminar	2 x 45 min.	Alle 4 seminarhold skemalægges med 2 timer	JRH/CS/LP/NK
14. Forelæsning	2 x 45 min.	Evolutionær Psykologi - Emotioner og psykopatologi	Ane S. Thomsen
15. Forelæsning	2 x 45 min.	Hormones and Sex	Nik Kharlamov
16. Forelæsning	2 x 45 min.	Terapi vs. Medicin	Ane S. Thomsen
4. Seminar	2 x 45 min.	Alle 4 seminarhold skemalægges med 2 timer	JRH/CS/LP/NK
17. Forelæsning	2 x 45 min.	The Biopsychology of Psychiatric Disorders	Nik Kharlamov
18. Forelæsning	2 x 45 min.	The Brain Reward System in The Brain	Casper Schmidt
19. Forelæsning	2 x 45 min.	The Drug Use and Addiction + final remarks	Casper Schmidt

Eksamen

Mundtlig på baggrund af synopsis.

Prøven er ekstern.

Prøven er individuel.

Prøven er en synopsisprøve. Synopsis udarbejdes i relation til pensum.

En synopsis er en kort, fokuseret akademisk tekst, der opridser en problemstilling og en analyse af den som forberedelse til en efterfølgende faglig drøftelse. Ved den mundtlige eksamen holder den studerende et oplæg i maksimalt 5 minutter. Den efterfølgende diskussion tager udgangspunkt i det skriftlige arbejde.

Eksaminator inddrager også pensummateriale, som ikke har været berørt i synopsis.

Der gives karakter på grundlag af den samlede præstation.

Sidetæl for synopsis: 1-3 sider.

Normeret prøvetid: 30 minutter inklusive votering og karaktergivning.

Prøven bedømmes af eksaminator og ekstern censor ud fra 7-trins-skalaen.

Forelæsningsmanchet/Pensum:

1. Forelæsning: Introduction to Biological Psychology

2 timer v/ Laura Petrini

The lecture addresses the biological explanations of behavior and the relationship between mind and brain. We will discuss and critically think about the biology of behavior in terms of traditional physiological-psychological and nature-nurture dichotomies to the modern interaction approach.

You will also learn about research methods (for example, fMRI and EEG methods) used in psychobiological research to correlate brain areas to behavior.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J. & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapters 1 and 2 (pp. 25-71); Chapter 5 (pp. 121-150)

2. Forelæsning: Evolutionær Psykologi - Evolutionspsykologiens udvikling og evidens, samspil mellem gener og miljø, selektionsmekanismer

4 timer v/ Ane Søndergaard Thomsen

Generelle evolutionære principper og mekanismer introduceres. Forelæsningen omhandler bl.a. en af de mest omdiskuterede evolutionære mekanismer, seksuel selektion, der supplerer den naturlige selektion. Endvidere diskuteres partnervalgets biologi og evolutionære psykologi.

Forelæsningens pensum:

- Workman, L., & Reader, W. (2021). *Evolutionary psychology* (4th. ed.) – Chapters 1-4 (pp. 1-112). Scher, S.J.
- Five Fallacies in Thinking about Evolution and Human Psychology. Unpublished. 26 pages

3. Forelæsning: Basic principles of neuroanatomy

2 timer v/ Laura Petrini

The lecture provides a roadmap on the anatomy and functions of the nervous system. We will look at key anatomical terms and outline overall structures of the nervous system. Main topics: central and peripheral nervous systems. Major anatomical structures and functions of the brain. We will concentrate also on the cerebral cortex, which is the largest part of the mammalian central nervous system, and we will look at this structure and relation to numerous cognitive and behavioral functions.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 3 (pp. 72-96)
- Møller, M. & Rath, M.F. (2020) *Centralnervesystemets anatomi* (3rd ed.) FADLs Forlag, Chapter 1 (pp. 13-29).

4. Forelæsning: Basic principles of neurophysiology

2 timer v/ Laura Petrini

The lecture provides a general overview on cellular and molecular mechanisms in the organization of the nervous system. Main topics: cells of the nervous system, synapses, and neuronal communication. You will learn how information flows within a neuron via electrical signals, while information passes between neurons through chemical signals. We look at how neurons produce electrical signals called action potentials and then send them to their axons. Then we look at how such electrical signal allows axons terminal to release chemical messengers, called neurotransmitters, into the synapse and how synaptic transmission is

generated. This alternating series of electrical and chemical signaling underlies all neural functioning. Here, we will discuss some examples.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 4 (pp. 97-120)
- Møller, M. & Rath, M.F. (2020) *Centralnervesystemets anatomi* (3rd ed.) FADLs Forlag, Chapter 3 (pp. 45-58).

5. Forelæsning: Mechanisms of Brain Evolution and Plasticity

2 timer v/ *Laura Petrini*

The lecture addresses the organization and reorganization of the brain. You will learn about the ability of the brain to change and adapt in response to learning, experience and damage. We will discuss concepts such as: “use or lose it”, “neurons that fire together wire together” and relate them with neural processes (i.e.: synaptogenesis, neurogenesis, long-term potentiation). Concepts of neural plasticity and brain reorganization are discussed with examples from the sensory and motor systems.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 8 (pp. 212-235); Chapter 9 (pp. 236-257); Chapter 10 (pp. 258-286)
- Elbert T. and Rockstroh B. (2004). Reorganization of Human Cerebral Cortex: The range of changes following use and injury. *The Neuroscientist* 10 (2), pp: 129-141. 12 sider.
- Ramachandran V.S. and Altschuler E.L. (2009). The use of visual feedback, in particular mirror visual feedback, in restoring brain function. *Brain* 132, pp. 1693-1710. 17 sider.

6. Forelæsning: Evolutionær Psykologi - Social udvikling og social adfærd

2 timer v/ *Ane Søndergaard Thomsen*

Evolutionær psykologi angribes ofte for at være ekstremt individualistisk. Ikke desto mindre er social udvikling og social adfærd intenst udforskede felter inden for den evolutionære psykologi. Mennesket tilhører en gruppe organismer, der beskrives som ultrasociale. Implikationerne af dette diskuteres i forhold til social adfærd, hvor den individuelle variation i form af personlighed diskuteres som resultat af social evolution.

Forelæsningens pensum:

- Workman, L., & Reader, W. (2021). *Evolutionary psychology* (4th. ed.) – Chapters 6-8 (pp. 137-218), 13-14 (pp. 353-415).

7. Forelæsning: Vision: From Eye to Brain

2 timer v/ *Nik Kharlamov*

Sensory and perceptual modalities, such as vision and hearing, are enabled by anatomically and functionally distinct structures called primary sensory pathways. In this lecture, we will discuss the primary visual pathway, and how it transforms the incoming information (in the

form of light rays projected onto the retina by the optical apparatus of the eye) into neural information (in the form of neural signal exiting the eye and traveling to the cerebral cortex). We will also discuss the primary auditory pathway and compare it to the primary visual pathway. I suggest that you read the first three pages (afsnit “Principles of sensory system organization”) from Chapter 7 twice, before and after reading the rest of pensum for this lecture: notice that anatomy and function reflect each other in how the primary visual and auditory pathways are organized.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 6 (pp. 151-165, 170-173; dvs., undtagen afsnit “seeing edges” og “cortical mechanisms”); Chapter 7 (pp. 185-187, dvs., kun afsnit “Principles of sensory system organization”)

8. Forelæsning: Evolution of vision; Cortical processing of visual information

2 timer v/ Nik Kharlamov

This lecture is divided into two parts. The first part presents an evolutionary view of vision: how did we get eyes the way our eyes are, and to what extent they resemble eyes of other species, closely related and distant from us on the phylogenetic tree. Two short articles, Lamb (2011) and Jacobs and Nathans (2009) review the evolutionary biological findings regarding the origins of our visual perceptual modality. As you read these articles, which are written from biological perspective, think of which behavioral aspects specific to our species could be related to the specificities of our visual perceptual system, its capacities and limitations. Consider also the way of reasoning and the kinds of evidence that these articles invoke—to what extent does it resemble arguments and evidence in evolutionary psychology, according to Workman and Reader (2021) book?

The second part of the lecture explores the processing of visual information beyond the eye, in the cerebral cortex. We will discuss receptive fields—the key mechanism that enables the nervous system to reconstruct features of stimuli such as edges of seen objects. We will also discuss the organization and function of perceptual areas in the cerebral cortex, and what we know about their role in perception. This discussion will address an issue that has been at the core of neuroscience since its beginning, namely, whether the brain is a system of functionally specific modules. When you read Kanwisher’s paper, look back at the first pages in Chapter 7 (pp. 185-187) in Pinel and Barnes: essentially, she is discussing the issues of serial vs. parallel processing and functional homogeneity vs. functional segregation reflected in Figure 7.1 (p. 186). See also reading guide (questions) for Kanwisher’s paper on the course’s Moodle page.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 6 (165-170, 173-182, dvs., resten af kapitlet)
- # Kanwisher, N. (2010). Functional specificity in the human brain: A window into the functional architecture of the mind. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 107(25), 11163-11170.
doi:10.1073/pnas.1005062107 (8 sider)
Download link: <https://www.pnas.org/content/107/25/11163>
- # Jacobs, G. H., & Nathans, J. (2009). The evolution of primate color vision. *Scientific American*, 300(4), 56-63. [7 sider]
AUB Link:
<http://zorac.aub.aau.dk/login?url=https://www.jstor.org/stable/10.2307/26001303>

- # Lamb, T. D. (2011). Evolution of the eye. *Scientific American*, 305(1), 64-69. [5 sider] AUB Link: <http://zorac.aub.aau.dk/login?url=https://www.jstor.org/stable/26002713>

9. Forelæsning: Sleep, Dreaming and Circadian Rhythms

2 timer v/ Jørn Ry Hansen

The lecture addresses the functions of sleep and dreams. Why do we sleep and why do we sleep when we do it? It also relates the role of circadian rhythms in sleep cycles. The lecture discusses the stages of sleep and the effects of sleep deprivation on cognitive functions.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 14 (pp. 371-403)

10. Forelæsning: Language, Components, and Lateralization

2 timer v/ Jørn Ry Hansen

The first part of the lecture addresses how several functional abilities can be related with the left and right hemispheres, bringing examples from experimental and brain disorders. We also look at how the hemispheres interact. The second part of the lecture deals with the localization of different parts of the language system in the brain and how these parts interact with each other and with other brain areas. It further addresses acquired language disorders and aphasia.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 16 (pp. 431-460).

11. Forelæsning: Evolutionær Psykologi – Kognition og sprog

2 timer v/ Ane Søndergaard Thomsen

Forelæsningen introducerer det klassiske spørgsmål om medfødt vs. ervervet kognitive kapaciteter. Desuden behandles tænkningens og sprogets evolutionære udvikling.

Forelæsningens pensum:

- Workman, L., & Reader, W. (2021). *Evolutionary psychology* (4th. ed.) – Chapters 5 (pp. 113-136), 9-10 (217-283).

12. Forelæsning: The Biopsychology of Emotions

2 timer v/ Laura Petrini

The lecture introduces the biopsychology of emotions and motivation. The lecture reviews the classic discoveries and then discusses the role of the neural mechanisms involved in emotional and motivation experiences. We will discuss the major biopsychological theories of emotions and their relationship with the autonomic nervous system. Discuss the role of

facial expressions on emotions. We will also look at the neural mechanisms of emotions and the cognitive neuroscience approach to the study of emotions (the role of medial prefrontal cortex and theories on emotional lateralization will be presented). You will learn about fear and fear conditioning experiments conducted by LeDoux and colleagues in relation to the amygdala and how these studies can contribute to our understanding of different emotional pathways in the brain.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 15 (pp. 404-430); Chapter 17 (pp. 461-483); Chapter 18 (pp. 484-508).

13. Forelæsning: Pain and the Neurobiology of Placebo

2 timer v/ Laura Petrini

The lecture introduces you to the complex experience of pain. You will learn that pain is not only the result of the activation of the sensory system but also the emotional system. We will learn that pain can be modulated by cognitive and emotional factors (mood, attention, expectations, etc.), making the pain experience a good example of mind-body interaction. You will learn about the descending modulatory pain control and the activation of the endogenous opioids system (endorphins) in the periaqueductal grey (PAG) for pain suppression, and how this system can be activated using placebo (placebo analgesia).

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 7 (pp. 183-211)
- Medoff ZM & Colloca L (2015). Placebo analgesia: understanding the mechanisms. *Pain Management* 5 (2), 89-96.

14. Forelæsning: Evolutionær Psykologi – Emotioner og Psykopatologi

2 timer v/ Ane Søndergaard Thomsen

Forelæsningen omhandler emotioner i et evolutionært perspektiv, herunder hvilke funktioner de kan have haft. Derudover ser vi på evolutionære vinkler på psykopatologi og mange "moderne" lidelser. Hvorfor har evolutionen fx ikke bortselekeret lidelserne, når de har så store omkostninger for os?

Forelæsningens pensum:

- Workman, L., & Reader, W. (2021). *Evolutionary psychology* (4th. ed.) – Chapters 11-12.

15. Forelæsning: Hormones and Sex

2 timer v/ Nik Kharlamov

The lecture introduces you to general principles of the neuroendocrine system and function. The cells of our body use chemicals to communicate, including an extensive array of hormones. Changes in hormone levels can produce changes in brain function, that can be reflected in changes in cognitive abilities, emotions, our appetite for food, drink and sex. The lecture will discuss major hormones, their anatomical sources, their physiological actions, and their effects on sex behaviors. Shamay-Tsoory and Abu-Akel (2016) is a review of

effects of a widely discussed and much-misunderstood hormone, oxytocin (sometimes called the “hug hormone” or “love hormone”). This review gives a sense of how researchers in biopsychology approach such loud hypotheses—namely, with much caution, and searching for a concrete mechanism behind its function. As you will see, their suggestion is that oxytocin strongly relates to salience—a term associated with attention and its mechanisms. The article names many different brain regions at a level more detailed than we cover in this course; as you read it, try to keep a track of the general class of what’s being talked about (hormone and/or neurotransmitter, receptor, relatively large brain regions). For example, you don’t need to learn by heart the exact numbers that identify oxytocin receptor genes—just recognize that it’s about genes coding for receptors for oxytocin, and that such genes can vary among different people (and both genes and receptors are concepts extensively discussed in our course). I will also provide a more detailed reading guide for the article during the semester.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 13 (pp. 344-370)
- Shamay-Tsoory, S. G., & Abu-Akel, A. (2016). The social salience hypothesis of oxytocin. *Biological Psychiatry*, 79, 194-202.

16. Forelæsning: Terapi vs. Medicin

2 timer v/ Ane Søndergaard Thomsen

Med henblik på at kunne diskutere behandling af psykiske lidelser med andet sundhedspersonale går forelæsningen i dybden med de neuropsykologiske mekanismer bag og virkninger af såvel terapi som medicin med depression som eksempel. Hvad gør behandlingsformerne ved hjernen?

Forelæsningens pensum:

- DeRubeis, R.J., Siegle, G.J. & Hollon, S.D. (2008). Cognitive therapy versus medication for depression: treatment outcomes and neural mechanisms. *Nature Reviews Neuroscience*, 9 (10), 788-796. doi:10.1038/nrn2345

17. Forelæsning: The Biopsychology of Psychiatric Disorders

2 timer v/ Nik Kharlamov

This lecture discusses and presents updated insights on the biological bases of psychiatric disorders. Theories about such biological bases play a major role in medication and theorizing. We will study three classes of correlates to major depression, anxiety, schizophrenia, etc.: structural, functional, and molecular. Given knowledge about a particular biological correlate (e.g., low serotonin level), how well does this knowledge discriminate between psychiatric disorders – or at least discriminate between individuals with and without a psychiatric diagnosis.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 18 (pp. 484-508).

18. Forelæsning: The Brain Reward Systems in the Brain

2 timer v/ Casper Schmidt

The term *reward system* refers to a group of structures that are activated by rewarding or reinforcing stimuli (e.g., addictive drugs). When exposed to a rewarding stimulus, the brain responds by increasing the release of the neurotransmitter dopamine and thus the structures associated with the reward system are found along the major dopamine pathways in the brain. The lecture will discuss the role, the function and the anatomical structures of these reward pathways in the brain.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 15 (pp. 422-430).

19. Forelæsning: Drug Use and Addiction + final remarks from the course

2 timer v/ Casper Schmidt

Drug addiction is a serious problem in most parts of the world. The lecture introduces you to some basic pharmacological principles and presents research on the neural mechanisms of addiction. In addition, we will discuss health hazard associated with common drugs such as smoking tobacco, alcohol, and other recreational stimulants.

The last part of the lecture will be dedicated to a general discussion on the exam and the synopsis.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 15 (pp. 404-422).

Samlet pensum:

(* = kan købes i Factum Books; # = du kan finde på AAU biblioteket, **= du kan finde på Moodle)

- * Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.). Pearson Education. All chapters (except chapters 11-12), total number of pages: (427 sider).
- ** Møller, M. & Rath, M.F. (2020) *Centralnervesystemets anatomi* (3rd ed.) FADLs Forlag, herfra kapitlerne 1 (s. 13-29) og 3 (s. 45-58): 31 sider.
- * Workman, L., & Reader, W. (2021). *Evolutionary psychology: An introduction* (4th. ed.). Cambridge University Press. Samlet pensumopgivelse: 415 sider.
- # DeRubeis, R.J., Siegle, G.J. & Hollon, S.D. (2008). Cognitive therapy versus medication for depression: treatment outcomes and neural mechanisms. *Nature Reviews Neuroscience*, 9 (10), 788-796. doi:10.1038/nrn2345 [9 sider]
- # Elbert T. & Rockstroh B. (2004). Reorganization of Human Cerebral Cortex: The range of changes following use and injury. *The Neuroscientist* 10 (2), pp: 129-141. [13 sider].
- # Jacobs, G. H., & Nathans, J. (2009). The evolution of primate color vision. *Scientific American*, 300(4), 56-63. [8 sider] AUB Link: <http://zorac.aub.aau.dk/login?url=https://www.jstor.org/stable/10.2307/26001303>
- # Kanwisher, N. (2010). Functional specificity in the human brain: A window into the functional architecture of the mind. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 107(25), 11163-11170. doi:10.1073/pnas.1005062107 (8 sider)
Download link: <https://www.pnas.org/content/107/25/11163>
- # Lamb, T. D. (2011). Evolution of the eye. *Scientific American*, 305(1), 64-69. [6 sider] AUB Link: <http://zorac.aub.aau.dk/login?url=https://www.jstor.org/stable/26002713>
- # Medoff ZM & Colloca L (2015). Placebo analgesia: understanding the mechanisms. *Pain Management* 5 (2), 89-96. [8 sider]
- # Ramachandran V.S. & Altschuler E.L. (2009). The use of visual feedback, in particular mirror visual feedback, in restoring brain function. *Brain* 132, pp. 1693-1710. [18 sider]
- **Scher, S.J. (Unpublished). Five Fallacies in Thinking about Evolution and Human Psychology. [26 sider]. Udleveres af forelæser.
- # Shamay-Tsoory, S. G., & Abu-Akel, A. (2016). The social salience hypothesis of oxytocin. *Biological Psychiatry*, 79, 194-202. <http://dx.doi.org/10.1016/j.biopsych.2015.07.020> [9 sider, fås via AUB: https://kjdk-aub.primo.exlibrisgroup.com/permalink/45KBDK_AUB/159qapk/elsevier_sdoi_10_1016_j_biopsych_2015_07_020]

I alt: 970 sider

Klinisk Psykologi (10 ECTS)

Modultitel dansk: Klinisk psykologi

Modultitel engelsk: Clinical Psychology

ECTS: 10

Placering

3. semester KA-sidefag, samlæst med 5. semester (Bacheloruddannelse i Psykologi)

Modulansvarlig

Majse Lind (mlind@ikp.aau.dk)

Mette Thuesen (thuesen@ikp.aau.dk)

Undervisere

Malene Klindt Bohni (kontakt@maleneklindtbohni.dk)

Camilla Chelina Dybdal (camillacd@ikp.aau.dk)

Mette Kold (mkoj@ikp.aau.dk)

Gry Kjærdsdam Telléus (gdk@ikp.aau.dk)

Mette Thuesen (thuesen@ikp.aau.dk)

Majse Lind (mlind@ikp.aau.dk)

Alfred Sköld (alfred@ikp.aau.dk)

Cecilie Thøgersen (ceciliemst@ikp.aau.dk)

Seminarholdere

Kursusmodulet består af 36 timer forelæsning og 8 timers seminar undervisning

Antal seminarhold: 5 v/ Mette Thuesen (thuesen@ikp.aau.dk)

Type og sprog

Studiefagsmodul (dansk)

Modulet omfatter centrale teorier og forskningsresultater inden for den kliniske psykologi, herunder teorier om psykiske lidelser og problemer fremkaldt af livskriser samt teorier om egentlige psykopatologiske tilstande.

Læringsmål

Viden

Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere viden om og forståelse af:

- centrale psykiske/psykiatriske lidelser og problemer på et psykologibaseret grundlag, samt forskelle og ligheder mellem centrale psykologiske teorier indenfor dette område
- psykologiske klassifikationssystemer og perspektiver på de psykiske forstyrrelses ætiologi og patogenese
- personligheds-, udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske aspekter ved dannelse af psykiske forstyrrelser
- centrale teorier og empiri indenfor klinisk psykologi med henblik på at kunne reflektere over disse i konkrete afgrænsede sammenhænge

Færdigheder

Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere færdigheder i:

- at identificere psykologiske aspekter af psykiatriske lidelser og
- at anvende psykologiske perspektiver på psykiatriske lidelsers og psykiske lidelsers klassifikation, ætiologi og patogenese at anvende teori og empiri på udvalgte områder indenfor klinisk psykologi til at begrunde og vælge mellem centrale tilgange til relevante problemstillinger
- at formidle klinisk-psykologisk indsigt i faglige sammenhænge

Kompetencer

Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere kompetencer til:

- at håndtere ovenstående viden og kompetencer i konkrete, afgrænsede sammenhænge
- at kunne identificere egne læringsbehov og selvstændigt tage ansvar for egen faglig udvikling

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Faget Klinisk Psykologi har tematisk fællesskab med Psykiatri (6. semester), i og med, at begge fag bl.a. omhandler forståelse af mennesker med psykiske lidelser. Klinisk Psykologi fokuserer i højere grad på den psykologiske og sociale dynamik bag udviklingen af psykiske problemer, hvor emner som kontakt mellem behandler og klient/patient, virksomme elementer i forskellige former for psykoterapi, de fænomenologiske aspekter af psykisk lidelse og betydningen af den kontekst, som behandlingen foregår i.

Omfang og forventet arbejdsindsats

10 ECTS svarer til 270 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
18 forelæsninger à 2 timer	36
Evalueringer	1
4 seminargange à 2 timer	8
Læsning og forberedelse	200
Eksamen	24
Kollektiv feedback på eksamenen	1

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 18

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminar timer: 8

Antal seminarhold: 5

Deltagere

3. semester KA-sidefag, samlæst med 5. semester (Bacheloruddannelse i Psykologi)

Deltagerforudsætninger

Ingen specielle

Modulaktiviteter (kursusgange med videre)

Aktivitet	Tidsslot	Titel	Forelæser
1	2x45 min.	Introduktion til klinisk psykologi.	Mette Thuesen
2	2x45 min.	At være klinisk psykolog, den professionelle rolle og at møde klienten	Mette Thuesen
3	2x45 min	Klinisk børnepsykologi/ 1	Camilla Chelina Dybdal
4	2x45 min.	Klinisk børnepsykologi/ 2	Camilla Chelina Dybdal
5	2x45 min.	Tilknytningsteori og relationelle mønstre	Mette Thuesen
6	2x45 min	Objektrelationsteori, konflikt- og deficitpatologier	Mette Thuesen
7	2x45 min	Objektrelationsteori fortsat og det kliniske interview: undersøgelse af psykopatologi.	Mette Thuesen
8	2 x 45	Narrativ identitetsteori og psykopatologi	Majse Lind
9	2 x 45	Narrativ identitetsteori fortsat, psykoterapi og psykopatologi	Majse Lind
10	2x45 min.	Kognitiv adfærdsterapi / 1	Malene Klindt Bohni
11	2x45 min.	Kognitiv adfærdsterapi / 2	Malene Klindt Bohni
12	2x45 min.	Personlighedsforstyrrelser: den forstyrrede personlighed	Majse Lind
13	2x45 min	Personlighedsforstyrrelser: Underliggende vanskeligheder og behandling	Majse Lind
14	2x45 min	Sorg og reaktioner på tab og traumer / 1	Alfred Sköld

15	2x45 min.	Sorg og reaktioner på tab og traumer / 2	Cecilie Thøgersen
16	2x45 min.	Psykologisk forståelse og behandling af den depressive lidelse	Gry Kjærdsdam Telléus
17	2x45 min	Psykologisk forståelse af psykose	Mette Thuesen
18	2x45 min.	Familieterapi: Systemiske, narrative, og mentaliserende perspektiver	Majse Lind
19	2x45 min	Spørgetime, eksamensforberedelse samt slutevaluering	Majse Lind
20	1x45 min	Kollektiv feedback på eksamensopgave	Majse Lind

Eksamen

En individuel *ekstern* skriftlig prøve i Klinisk psykologi (Clinical Psychology).

Prøven er en bunden 72 timers opgave, hvor den studerende på baggrund af en stillet opgaveformulering skal besvare et eller flere spørgsmål inden for fagområdet.

Pensumramme: 1000 standardsider ikke for snævert afgrænset obligatorisk litteratur.

Sidetæl: 5-7 sider.

Bedømmelsesform: Ved bedømmelsen gives karakter efter 7-trinsskalaen. Besvarelsen bedømmes af eksaminator og censor.

Prøvens omfang: 10 ECTS-point.

Prøven skal demonstrere, at modulets mål er indfrie

Der gives kollektiv feedback på eksamen.

Forelæsningsmanchet/Pensum:

1. Forelæsning: Introduktion til klinisk psykologi.

2 timer v/ Mette Thuesen

Forelæsningen giver en introduktion til klinisk psykologi – fagets genstandsområde og historie. Desuden vil nogle basale begreber og forskellige grundlæggende teorier om patologi og forandring introduceres.

Litteratur:

- Lake, N & Whittington, A. (2021) The art and science of physiological practice. Kap.2 I Clinical psychology. Davey, G., Lake, N & Whittington, A. (Eds.). Third edition. (17 sider). *Vær opmærksom på, at enkelte faktuelle oplysninger givet I denne tekst omkring uddannelse og praksis er anderledes I Danmark end I England
- Poulsen, S, Lau, M. & Simonsen, S. (2015). Forskning I psykoterapi. I Alberdi, F., Rosenbaum, B & Sørensen, P. (red.) Moderne psykoterapi: Teori og metoder, pp. 543-581. København: Hans Reitzel. (35 sider)
- Boyle, M. (2011). Making the world go away, and how psychology and psychiatry benefit. I M. Rapley, J. Dillon, & J. Moncrieff (Eds.), De-medicalizing misery.

Psychiatry, psychology, and the human condition, Basingstoke: Palgrave MacMillan, pp. 27-43 (15 sider)

2. Forelæsning: At være klinisk psykolog; den professionelle rolle og at møde klienten

2 timer v/ Mette Thuesen

Forelæsningen omhandler, hvordan den kliniske psykolog forholder sig til sin professionelle rolle og hvordan han/hun skaber en god kontakt med klienten. Udfordringer og faldgruber i arbejdet diskuteres f.eks.: Hvad er fælles og hvad er unikt for den enkelte klient? Hvor går grænsen mellem privat og personlig? Hvad vil det sige at være empatisk?

Litteratur:

- Fog, J. (1998). Saglig medmenneskelighed. Grundforhold i psykoterapien. Hans Reitzels forlag. Kapitel 3 og 4. S.53-90. (38 sider)
- Bidell, M. P. (2014) Are multicultural courses addressing disparities? Exploring multicultural and affirmative lesbian, gay, and bisexual competencies of counseling and psychology students. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 42(3), 132-146) (13 sider)

Supplerende litteratur:

- Casement, P. (1985/1991) Learning from the Patient. The Guilford Press. Kapitel 1. (s. 6-28) (23 sider) eller Casement, P. (1987) Lyt til patienten. Hans Reitzels forlag. (s. 11-36).

3. Forelæsning: Klinisk børnepsykologi – introduktion til feltet.

Undersøgelse/vurdering

2 timer v/ Camilla Chelina Dybdal

Forelæsningen giver en introduktion til den kliniske børnepsykologi hvor grundlæggende teorier og arbejdsområder præsenteres. Særligt vil fokus være på undersøgelses/vurderingsarbejdet.

Overvejelser over områdets særlige karakteristika, herunder fokus på samspillet med barnets forældre/omgivelser samt etiske og juridiske aspekter belyses og der inddrages eksempler fra klinisk praksis.-

Litteratur:

- Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – En grundbog om teorier og arbejdsmetoder. (Kapitel 1: Psykodynamiske udviklingsteorier og forståelse af psykopatologi i barnealderen. København: Hans Reitzel (17 sider)
- Heede, T. (2010): Klinisk Børnepsykologi – Praksis i et socialt og relationelt perspektiv. DK: Akademisk Forlag. pp. 19-38 & pp. 110-121 (30 sider)
- Mortensen, K. V. (2001). "Forældrearbejde i børneterapi – partnerskab eller terapi?", pp. 57-72. In *Matrix*, 18(1-2).(16 sider)

Supplerende litteratur:

- Diagnostic Classification of Mental Health and Developmental Disorders of Infancy and Early Childhood, Revised (DC:0-3R) (2005). Washington DC: ZERO TO THREE PRESS. S. 10-66.
- Mortensen, K.V. (2006). Fra neuroser til relationsforstyrrelser. Kbh.: Gyldendal. S. 351-385.
- PDM Task Force (2006). Psychodynamic Diagnostic Manual. Silver Spring: Alliance of Psychodynamic Organizations. S. 175-195

4. Forelæsning: Klinisk børnepsykologi – behandling/intervention

2 timer v/ Camilla Chelina Dybdal

Forelæsningen tager udgangspunkt i et fokus på psykodynamisk psykoterapi med børn og unge. Herunder særligt fokus på legeterapi som behandlingsmetode. Der inddrages eksempler fra klinisk praksis.

Litteratur:

- Caccia, O. (1984). "Container and contained: Analysis of two ten year old boys". Journal of Child Psychotherapy, vol. 10. Pp. 57-69 (13 sider)
- Dybdal, C. C. P. (2016) Afslutningstemaer i psykoterapi – fra barnets og terapeutens perspektiv. In Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – Et område i udvikling (Kapitel 9) pp. 179-195. København: Hans Reitzel (17 sider)
- Heede, T. (2010): Klinisk Børnepsykologi – Praksis i et socialt og relationelt perspektiv. DK: Akademisk Forlag. pp. 127-144 (17 sider)
- Mielcke, Jytte (2008): Børneklinisk undersøgelse og behandling – med fokus på legen som projektiv metode. Pædagogisk psykologisk tidsskrift. Forlaget skolepsykologi, 45. Nr. 1-2, 2008 pp. 53-65 (13 sider)

Supplerende litteratur:

- Alvarez, A. (1983). "Problems in the use of the counter transference: Getting it across", pp. 63-81. In: P.S. Barrows: "Key Papers from the Journal of Child Psychotherapy". Hove and New York: Brunner-Routledge.
- Danielson, Allis (1986): Building your own world (Att Bygga sin värld). Handbok i Erikametoden. Stockholm: Psykologiförlaget
- Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – En grundbog om teorier og arbejdsmetoder (Bind 1). København: Hans Reitzel
- Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – Et område i udvikling. København (Bind 2). København: Hans Reitzel
- Guernsey, L & Ryan, V (2013): Group Filial Therapy: The Complete Guide to Teaching Parents to Play Therapeutically with their Children
- Midgley, N & Kennedy, E (2011): Psychodynamic psychotherapy for children and adolescents: a critical review of the evidence base, Journal of Child Psychotherapy, 37 (3), 232-260.
- Winnicott, D. W. (1990): Leg og virkelighed (Play and reality). København: Hans Reitzels Forlag

5. Forelæsning: Tilknytningsteori og relationelle mønstre hos voksne

2 timer v/ Mette Thuesen

Individets tidlige tilknytningserfaringer har livslang betydning for dets senere relationer til andre og for dets evne til affektregulering. Forelæsningen vil fokusere på udviklingen af tilknytningsteorien og vil fremhæve eksempler på teoriens anvendelighed i klinisk praksis.

Litteratur:

- Bowlby, J. (1988/2003) Omsorg for Børn. (Kapitel 1 s. 9-28) i Bowlby, J. (1988/2003) En sikker base. Tilknytningsteoriens kliniske anvendelser. Det Lille Forlag (19 sider)
- Fonagy, P. (2006) Introduktion til tilknytningsteorien (pp. 13-28) In Fonagy, P. Tilknytningsteori og Psykoanalyse. Akademisk Forlag (13 sider).
- Broberg, A., Mothander, P. R., Granqvist, P., Ivarsson, T. (2010) Tilknytningsteori og psykoterapi (kapitel 10 s. 270-307) i Broberg, A., Mothander, P. R., Granqvist, P., Ivarsson, T. (2010) Tilknytning i Praksis. Tilknytningsteoriens anvendelse i forskning og klinisk praksis. Hans Reitzels Forlag (32 sider)
- Henderson, A. J. Z., Bartholomew, K., Trinke, S. J., & Kwong, M. J. (2005). When loving means hurting: An exploration of attachment and intimate abuse in a community sample. *Journal of Family Violence*, 20(4), 219-230. doi:<http://dx.doi.org/10.1007/s10896-005-5985-y> (10 sider)

Supplerende litteratur:

- Fonagy, P. (2006). Vigtige resultater i tilknytningsforskningen (pp 28-55). In Fonagy, P. Tilknytningsteori og Psykoanalyse. Akademisk Forlag.

6. Forelæsning: Objektrelationsteori, konflikt- og deficitpatologier

2 timer v/ Mette Thuesen

Forelæsningen vil omfatte en introduktion af den gruppe af objektrelationsteorier, der kaldes "den uafhængige skole". Grundlæggende begreber vil blive introduceret såsom selv, objekt og objektrelation i et udviklingsmæssigt perspektiv og vil blive set i sammenhæng med Killingmos skelnen mellem konflikt- og deficitpatologi.

Litteratur:

- Lemma, A. (2003). Introduction to the Practice of Psychoanalytic Psychotherapy, Psychoanalysis in the Twenty-First Century. p.1-14 i Introduction to the practice of psychoanalytic psychotherapy, 2nd ed. Chichester, England: Wiley. (14 sider)
- Killingmo, B. (1984). Conflict and Deficit. Implications for technique. *International J. of PsychoAnal.*, vol. 70, nr. 65, s. 65-79 (14 sider).
- Fonagy, P. & Target, M. (2003). Psychoanalytic Theories. Perspectives from Developmental Psychopathology, kap. 7, s. 137-165 (28 sider)
- Winnicott, D.W. (1960). Ego distortion in terms of true and false self. In: The maturational processes and the facilitating environment (1865/1996) (pp. 140- 152). International Universities Press, Inc. (12 sider)

7. Forelæsning: Objektrelationsteori fortsat, og det kliniske interview: undersøgelse af psykopatologi

2 timer v/ Mette Thuesen

I denne tradition ses psykiske lidelser over en bred kam som udspringende af forstyrrelser i personligheden, og behandling tilrettelægges efter niveau af forstyrrelse. Vi vil se på eksempler på, hvad man spørger patienten om for at få et indtryk af niveau af fleksibilitet og forstyrrelser i personligheden.

Litteratur:

- Clarkin, J.F., Caligor, E., Stern, B., & Kernberg, O.F. (2021). MANUAL FOR THE STRUCTURED INTERVIEW OF PERSONALITY ORGANIZATION-REVISED (STIPO-R) Kan findes på: <https://www.borderlinedisorders.com/structured-interview-of-personality-organization.php> (læs pp.1-6) (6 sider)

Supplerende litteratur:

- Clarkin, J.F., Caligor, E., Stern, B., & Kernberg, O.F. (2007). STRUCTURED INTERVIEW OF PERSONALITY ORGANIZATION (STIPO) Kan findes på: <https://www.borderlinedisorders.com/structured-interview-of-personality-organization.php>

8. Forelæsning: Narrativ identitetsteori og psykopatologi

2 timer v/ Majse Lind

I denne forelæsning vil rette fokus på teori og forskning indenfor den narrative identitet, og hvordan den narrative identitet er særegen hos mennesker med svær psykopatologi

Litteratur:

- Holm, T., Thomsen, D. K., & Bliksted, V. (2016). Life story chapters and narrative self-continuity in patients with schizophrenia. *Consciousness and cognition*, 45, 60-74. 14 sider.
- Lind, M., Sharp, C., & Dunlop, W. L. (2022). Why, how, and when to integrate narrative identity within dimensional approaches to personality disorders. *Journal of Personality Disorders*, 36(4), 377-398. 21 sider
- McAdams, D. P. (2020). Psychopathology and the self: Human actors, agents, and authors. *Journal of personality*, 88(1), 146-155. 9 sider.

9. Forelæsning: Narrativ identitet, psykoterapi og psykopatologi

2 timer v/ Majse Lind

I denne forelæsning vil vi fortsat koncentrere os om betydningen af den særegne/forstyrrede narrative identitet ifm psykopatologi, og hvorledes man direkte/indirekte kan arbejde med den i psykoterapi.

Litteratur:

- Adler, J. M. (2012). Living into the story: Agency and coherence in a longitudinal study of narrative identity development and mental health over the course of psychotherapy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 102(2), 367–389. <https://doi.org/10.1037/a0025289> 22 sider.
- Lind, M., Jørgensen, C. R., Heinskou, T., Simonsen, S., Bøye, R., & Thomsen, D. K. (2019). Patients with borderline personality disorder show increased agency in life stories after 12 months of psychotherapy. *Psychotherapy*, 56(2), 274-284. 10 sider.

- Thomsen, D. K., Holm, T., Jensen, R., Lind, M., & Pedersen, A. M. (2023). *Storying mental illness and personal recovery*. Cambridge University Press. (Chapter 15, pp: 198-229), 31 sider.

10. Forelæsning: Kognitiv adfærdsterapi / 1

2 timer v/ Malene Klindt Bohni

Forelæsningen giver en introduktion til kognitiv adfærdsterapi, herunder grundlæggende model og metoder. Betydningen af tanker og adfærd i udviklingen og vedligeholdelsen af psykopatologi gennemgås, med særligt fokus på depression.

Litteratur:

- Beck, J.S. (2023). Kognitiv adfærdsterapi - grundlag og perspektiver. 3. udgave. Kap. 1, s. 19-34: Introduktion til kognitiv adfærdsterapi og kap. 3, s. 45-76: Kognitiv konceptualisering. Akademisk Forlag
- Gautam, M., Tripathi, A., Deshmukh, D. & Gaur, M. Cognitive behavioral therapy for depression. *Indian Journal of Psychiatry*, 2020; 62, s. 223-229

Supplerende litteratur:

- Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red), (2021). Kognitiv adfærdsterapi på tværs - transdiagnostiske problemer og metoder. Hans Reitzels Forlag
- Straarup, K.N. (2012). Kognitiv adfærdsterapi ved affektive lidelser. I: Arendt M. & Rosenberg, N.K. (red.). Kognitiv terapi - nyeste udvikling, s. 116-150

11. Forelæsning: Kognitiv adfærdsterapi / 2

2 timer v/ Malene Klindt Bohni

I forelæsningen vil der være fokus på den kognitive adfærdsterapeutiske forståelse af udviklingen og vedligeholdelsen af angstlidelser, med særligt fokus på OCD. Desuden introduceres den kognitive adfærdsterapeutiske behandlingstilgang til OCD.

Litteratur:

- Nissen, J.B. & Buttenschøn, H.N. (2014). Ætiologiske faktorer ved OCD. I: Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. (red.) OCD - Sygdom og Behandling - For Behandlere, s. 86-106. Hans Reitzels Forlag
- Jónsson, H. (2014). Kognitiv adfærdsmode for OCD. I: Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. (red.) OCD - Sygdom og Behandling - For Behandlere, s. 146-161. Hans Reitzels Forlag

Supplerende litteratur:

- Bohni, M.K., Jónsson, H. & Rosenberg, N.K. (2014). Kognitiv adfærdsterapi ved OCD. I: Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. (red.) OCD - Sygdom og Behandling - For Behandlere, s. 161-242. Hans Reitzels Forlag

12. Forelæsning: Personlighedsforstyrrelser: den forstyrrede personlighed

2 timer v/ Majse Lind

Ved denne forelæsning vil vi gennemgå, hvad det vil sige at have en personlighedsforstyrrelse, og hvordan den afvigende personlighed kommer til udtryk hos individet selv og dets omgivelser. Vi vil diskutere, hvordan og hvorfor personlighedsforstyrrelsen opstår med afsæt i et komplekst samspil af arv-miljø faktorer. Vi vil berøre den kommende dimensionelle forståelse af personlighedspatologi, hvor omdrejningspunktet netop er vanskeligheder ved selvforståelsen og anden-forståelsen.

Litteratur:

- Bach, B., & First, M. B. (2018). Application of the ICD-11 classification of personality disorders. *BMC Psychiatry*, 18, Article 351. 14 sider.
- Nolen-Hoeksema, S. (2019). *Abnormal psychology, packaged with Connect access cards* (8. udgave). McGraw-Hill Education. OBS specialudgave ISBN 9781447021261 - Kapitel 9: Personality Disorders (s. 242-273).

13. Forelæsning: Personlighedsforstyrrelser: Underliggende vanskeligheder og behandling

2 timer v/ Majse Lind

I denne forelæsning vil vi se nærmere på centrale, underliggende psykologiske problematikker, der gør sig gældende hos mennesker med personlighedspatologi. Vi vil koncentrere os særligt om mentaliseringsbaseret teori og terapi samt affektreguleringen og dialektisk adfærdsterapi.

Litteratur:

- Bartholomew, K., Kwong, M. J., & Hart, S. D. (2001). Attachment. In W. J. Livesley (Ed.), *Handbook of personality disorders: Theory, research, and treatment* (pp. 196–230). The Guilford Press.
- Bo, S., Kongerslev, M., Larsen, K., & Bateman, A. (2017). Mentaliseringsbaseret behandling af borderline personlighedsforstyrrelse. In *Personlighed og personlighedsforstyrrelser: En grundbog* (pp. 435-472). Hans Reitzels Forlag. NB! Kan hentes her: https://www.researchgate.net/profile/Mickey-Toftkjaer-Kongerslev/publication/309620021_Mentaliseringsbaseret_behandling_af_borderline_personlighedsforstyrrelse/links/5955f9f5a6fdcc2569d98300/Mentaliseringsbaseret-behandling-af-borderline-personlighedsforstyrrelse.pdf
- Neacsiu, A. D., Zerubavel, N., Nylocks, K. M. & Linehan, M. M. (2021). Borderline personality disorder. I: D. H. Barlow (Red.), *Clinical handbook of psychological disorders: A step-by-step treatment manual* (6. udgave, kapitel 10, s. 381-434). Guilford Press. [97 NS]

14. Forelæsning: Sorg og reaktioner på tab og traumer 1

2 timer v/ Alfred Sköld

Forelæsningen giver en introduktion til psykologiske forståelser af sorg og krise, med særlig fokus på fremkomsten af psykiatriske diagnoser for tab- og traumereaktioner (kompliceret/forlænget sorg, PTSD). Der vil endvidere være fokus på forskningen i ætiologi, prognoser og behandlingsformer

Litteratur:

- Guldin, Mai-Britt (2014). Kapitel 4: Psykotraumatologi og diagnostisk kategorisering af sorg, Kapitel 5: Den behandlingskrævende sorg. I: *Tab og Sorg. En grundbog for professionelle*. København: Hans Reitzel. [40 sider]
- Kofod, E. H. (2021). Sorg i historisk perspektiv: Optegning af teorilandskabet i dets historiske udvikling. I Petersen, A. & Brinkmann, S. (red.), *Menneskets sorg: Om et vilkår i forandring*. Aarhus: Klim. [20 sider]
- Wakefield, Jerome C. & Horwitz, Allan V. (2010). Chapter 2: Normal reactions to adversity or symptoms of disorder? In: Gerald M. Rosen & B. Christopher Frueh (Eds.). *Clinician's Guide to Posttraumatic Stress Disorder*. New Jersey: John Wiley & Sons. [17 sider]
- Walter, T. (2006). What is complicated grief? A social constructionist answer. *Omega: The Journal of Death and Dying*, 52 (1). pp. 71-79. [9 sider]
- White, Michael (2006). Hilse på igen: om at indlemme den tabte relation i sorgarbejdet (s. 65-81). (Uddrag fra Kapitel 3: Genmedlemsgørelse). I: *Narrativ praksis*. København: Hans Reitzel. [17 sider]

Supplerende Litteratur:

- Granek, Leeat (2013) Disciplinary Wounds: Has Grief Become the Identified Patient for a Field Gone Awry? *Journal of Loss and Trauma*, 18:3, 275-288. [14 sider]
- Holmgren, Anette (2010). Alle kan tale om traumer. I: Anette Holmgren (Red.). *Fra terapi til pædagogik*. København: Hans Reitzel. [25 sider].
- Van der Kolk, B. A. (2000) Posttraumatic Stress Disorder and The Nature of Trauma. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 2(1): 7-22 [16 sider]
- Wakefield, Jerome C. (2013). Is complicated/prolonged grief a disorder? Why the proposal to add a category of complicated grief disorder to the DSM-5 is conceptually and empirically unsound. In: Margaret Stroebe, Henk Schut & Jan van den Bout (Eds.). *Complicated grief: Scientific foundation for health care professionals*. pp. 99-114. London: Routledge. [16 sider]

15. Forelæsning: Tab, traumer og traumeinformerede perspektiver på psykisk lidelse 2

2 timer v/ Cecilie Thøgersen

Forelæsningen giver en introduktion til psykologiske forståelser af sorg og krise, med særlig fokus på fremkomsten af psykiatriske diagnoser for tab- og traumereaktioner (kompliceret/forlænget sorg, PTSD). Dertil introducerer forelæsningen The Power Threat Meaning Framework som et bud på et alternativ til diagnostiske og biomedicinske sygdomsmodeller til forståelse af psykiske lidelser.

Litteratur:

- Johnstone, L., & Boyle, M. (2018). The Power Threat Meaning Framework: An Alternative Nondiagnostic Conceptual System. *Journal of Humanistic Psychology*. <https://doi.org/10.1177/0022167818793289> (tilgængelig via AUB: <https://journals-sagepub-com.zorac.aub.aau.dk/doi/pdf/10.1177/0022167818793289>) [18 sider]
- Read, J. & Harper, D. J. (2020): The Power Threat Meaning Framework: Addressing Adversity, Challenging Prejudice and Stigma, and Transforming Services, *Journal of Constructivist Psychology*, DOI: 10.1080/10720537.2020.1773356 [15 sider]

Supplerende læsning:

- Due, Henning (2018). Diagnoseoprøret ulmer. *Magasinet P*, 6(18), 10-18. <https://infolink2020.dk/PsyNyt/Dokumenter/doc/19062.pdf>
- Granek, Leeat (2013) Disciplinary Wounds: Has Grief Become the Identified Patient for a Field Gone Awry? *Journal of Loss and Trauma*, 18:3, 275-288. [14 sider]
- Holmgren, Anette (2010). Alle kan tale om traumer. I: Anette Holmgren (Red.). *Fra terapi til pædagogik*. København: Hans Reitzel. [25 sider].
- Van der Kolk, B. A. (2000) Posttraumatic Stress Disorder and The Nature of Trauma. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 2(1): 7-22 [16 sider]
- Wakefield, Jerome C. (2013). Is complicated/prolonged grief a disorder? Why the proposal to add a category of complicated grief disorder to the DSM-5 is conceptually and empirically unsound. In: Margaret Stroebe, Henk Schut & Jan van den Bout (Eds.). *Complicated grief: Scientific foundation for health care professionals*. pp. 99-114. London: Routledge. [16 sider]
- White, Michael (2006). Hilse på igen: om at indlemme den tabte relation i sorgarbejdet (s. 65-81). (Uddrag fra Kapitel 3: Genmedlemsgørelse). I: *Narrativ praksis*. København: Hans Reitzel. [17 sider]

16. Forelæsning: Psykologisk forståelse og behandling af den depressive lidelse 2 timer v/ Gry Kjærdsdam Telléus

Ved forelæsningen vil de affektive sindslidelser (såvel unipolar som bipolar) blive gennemgået med særlig vægt på depression. Der vil ved forelæsningen vil der være fokus på diagnostik, epidemiologi og ætiologi, udredning og behandling.

Litteratur:

- Jürgen Barth, Thomas Munder, Heike Gerger, Eveline Nüesch, Sven Trelle, Hansjörg Znoj, Peter Jüni and Pim Cuijpers. 2016. Comparative Efficacy of Seven Psychotherapeutic Interventions for Patients with Depression: A Network Meta-Analysis. *PLoS Medicine*. <https://doi.org/10.1176/appi.focus.140201> (12 sider)
- Cuijpers P, Quero S, Noma H, Ciharova M, Miguel C, Karyotaki E, Cipriani A, Cristea IA, Furukawa TA. Psychotherapies for depression: a network meta-analysis covering efficacy, acceptability and long-term outcomes of all main treatment types.
- *World Psychiatry*. 2021 Jun;20(2):283-293. doi: 10.1002/wps.20860.PMID: 34002502 (13 sider)

Supplerende litteratur:

- National klinisk retningslinje for non-farmakologisk behandling af unipolar depression (publiceret 2016) (Kan skimmes). Findes på Sundhedsstyrelsens hjemmeside for NKR på adressen: <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2016/~~/media/0216564BB8AA4D40B7DBAF21E9ACF403.ashx>
- WHO ICD-10, Psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser – klassifikation og diagnostiske kriterier. F30-39 (16 sider)
- Depressive Disorders, 155-188, *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition (DSM-5)*, 2013, American Psychiatric Association.
- Power, M (Editor), *The Wiley Blackwell Handbook of Mood Disorders*, 2nd Edition, ISBN: 978-1-119-97892-3, August 2013, Wiley-Blackwell

17. Forelæsning: Psykologisk forståelse af psykose.

2 timer v/ Mette Thuesen

Hvad vil det sige at blive psykotisk og hvordan opleves det- og hvordan kan det forstås psykologisk? Psykosen ses ofte som et sammenbrud af normale bevidsthedsfunktioner, hvilket kan udløses af biologiske, psykologiske og sociale faktorer. Betydningen af personlighedsudvikling og traumer for udviklingen af psykose behandles.

Pensum litteratur:

- Harder, S. & Rosenbaum, B. (2015). Contemporary Psychodynamic Approaches to Psychosis. In P. Luyten, L. Mayes, P Fonagy, M. Target & S. J. Blatt, (Eds), Handbook of Contemporary Psychodynamic Approaches to Psychopathology, pp. 259-287. New York, NY: The Guilford Press. (27 sider)

Supplerende litteratur:

- Rosenbaum, B. (2015), Psychodynamic Psychotherapy for Persons in States of Psychosis: Some Research Perspectives. *British Journal of Psychotherapy*, 31: 476-491.
- Weijers, J., ten Kate, C., Eurelings-Bontekoe, E., Viechtbauer, W., Rampaart, R., Bateman, A., & Selten, J. P. (2016). Mentalization-based treatment for psychotic disorder: protocol of a randomized controlled trial. *BMC Psychiatry*, 16(1), 1-10. (13 sider)

18. Forelæsning: Familieterapi: Systemiske, narrative, og mentaliserende perspektiver

2 timer v/ Majse Lind

Ved denne forelæsning vil vi gennemgå og diskutere, hvordan par,- og familiedynamikker og problematikker kan forstås og behandles ud fra systemiske, narrative og mentaliserende tilgange.

Litteratur:

- Asen, E., & Fonagy, P. (2021). Integrating systemic and mentalizing approaches. In. Asen, E., & Fonagy, P (Ed.). *Mentalization-based treatment with families* (pp. 1-20). Guilford Publications.
- Bevington, D., Fuggle, P., Fonagy, P., Target, M., & Asen, E. (2013). Innovations in practice: Adolescent mentalization-based integrative therapy (AMBIT)—A new integrated approach to working with the most hard to reach adolescents with severe complex mental health needs. *Child and Adolescent Mental Health*, 18(1), 46-51.
- Freedman, J., & Combs, G. (2002). Narrative couple therapy. In Freedman, J., & Combs, G (Ed.). *Narrative therapy with couples... and a whole lot more!: A Collection of Papers, Essays and Exercises* (pp. 11- 41). Dulwich Centre Publications. NB! Kapitel 2 er sat på hvoraf case illustrationen er frivillig læsning. Kap kan hentes her: https://dulwichcentre.com.au/wp-content/uploads/2020/01/Narrative_couple_therapy_Jill_Freedman_Gene_Combs.pdf

19. Forelæsning: Spørgetime og afsluttende evaluering

2 timer v/ Majse Lind

Dette afsluttende møde vil forme sig som en spørgetime, hvor uafklarede temaer kan gennemgås. Vi vil desuden lave en evaluering af kursusforløbet samt en kort introduktion til eksamensformen (anvendelse af case)

Samlet pensumlitteratur:

- Asen, E., & Fonagy, P. (2021). Integrating systemic and mentalizing approaches. In Asen, E., & Fonagy, P. (Ed.). *Mentalization-based treatment with families* (pp. 1-20). Guilford Publications, 20 pp
- Adler, J. M. (2012). Living into the story: Agency and coherence in a longitudinal study of narrative identity development and mental health over the course of psychotherapy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 102(2), 367–389. <https://doi.org/10.1037/a0025289> 22pp.
- Bach, B., & First, M. B. (2018). Application of the ICD-11 classification of personality disorders. *BMC Psychiatry*, 18, Article 351. 14pp.
- Bartholomew, K., Kwong, M. J., & Hart, S. D. (2001). Attachment. In W. J. Livesley (Ed.), *Handbook of personality disorders: Theory, research, and treatment* (pp. 196–230). The Guilford Press, 34pp
- Beck, J.S. (2023). Kognitiv adfærdsterapi - grundlag og perspektiver. 3. udgave. Kap. 1, s. 19-34: Introduktion til kognitiv adfærdsterapi og kap. 3, s. 45-76: Kognitiv konceptualisering. Akademisk Forlag. 31pp
- Bevington, D., Fuggle, P., Fonagy, P., Target, M., & Asen, E. (2013). Innovations in practice: Adolescent mentalization-based integrative therapy (AMBIT)—A new integrated approach to working with the most hard to reach adolescents with severe complex mental health needs. *Child and Adolescent Mental Health*, 18(1), 46-51. 5pp
- Bidell, M. P. (2014) Are multicultural courses addressing disparities? Exploring multicultural and affirmative lesbian, gay, and bisexual competencies of counseling and psychology students. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 42(3), 132-146), 13pp
- Bo, S., Kongerslev, M., Larsen, K., & Bateman, A. (2017). Mentaliseringsbaseret behandling af borderline personlighedsforstyrrelse. In Personlighed og personlighedsforstyrrelser: En grundbog (pp. 435-472). Hans Reitzels Forlag. NB! Kan hentes her: https://www.researchgate.net/profile/Mickey-Toftkjaer-Kongerslev/publication/309620021_Mentaliseringsbaseret_behandling_af_borderline_personlighedsforstyrrelse/links/5955f9f5a6fdcc2569d98300/Mentaliseringsbaseret-behandling-af-borderline-personlighedsforstyrrelse.pdf 37pp
- Jónsson, H. (2014). Kognitiv adfærdsmode for OCD. I: Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. (red.) *OCD - Sygdom og Behandling - For Behandlere*, s. 146-161. Hans Reitzels Forlag, 20 s.
- Bowlby, J. (1988/2003) Omsorg for Børn. (Kapitel 1 s. 9-28) i Bowlby, J. (1988/2003) *En sikker base. Tilknytningsteoriens kliniske anvendelser*. Det Lille Forlag, 19pp
- Boyle, M. (2011). Making the world go away, and how psychology and psychiatry benefit. I. M. Rapley, J. Dillon, & J. Moncrieff (Eds), *De-medicalizing misery. Psychiatry, psychology, and the human condition*, Basingstoke: Palgrave MacMillan, pp. 27-43. 15pp
- Broberg, A., Mothander, P. R., Granqvist, P., Ivarsson, T. (2010) *Tilknytningsteori og psykoterapi (kapitel 10 s. 270-307)* i Broberg, A., Mothander, P. R., Granqvist, P., Ivarsson, T. (2010) *Tilknytning i Praksis. Tilknytningsteoriens anvendelse i forskning og klinisk praksis*. Hans Reitzels Forlag, 32pp
- Caccia, O. (1984). "Container and contained: Analysis of two ten year old boys". *Journal of Child Psychotherapy*, vol. 10. Pp. 57-69, 13pp
- Clarkin, J.F., Caligor, E., Stern, B., & Kernberg, O.F. (2021). *MANUAL FOR THE STRUCTURED INTERVIEW OF PERSONALITY ORGANIZATION-REVISED*

- (STIPO-R) Kan findes på: <https://www.borderlinedisorders.com/structured-interview-of-personality-organization.php> (læs pp.1-6), 6pp
- Cuijpers P, Quero S, Noma H, Ciharova M, Miguel C, Karyotaki E, Cipriani A, Cristea IA, Furukawa TA. | 283-293, 10pp
- Dybdal, C. C. P. (2016) Afslutningstemaer i psykoterapi – fra barnets og terapeutens perspektiv. In Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): *Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – Et område i udvikling* (Kapitel 9) pp. 179-195. København: Hans Reitzel, 17pp
- Fog, J. (1998). *Saglig medmenneskelighed. Grundforhold i psykoterapien.* Hans Reitzels forlag. Kapitel 3 og 4. S.53-90. 38pp
- Fonagy, P. (2006) Introduktion til tilknytningsteorien (pp. 13-28) In Fonagy, P. *Tilknytningsteori og Psykoanalyse.* Akademisk Forlag, 13pp
- Fonagy, P. & Target, M. (2003). *Psychoanalytic Theories. Perspectives from Developmental Psychopathology*, kap. 7, s. 137-165, 28pp
- Freedman, J., & Combs, G. (2002). Narrative couple therapy. In Freedman, J., & Combs, G (Ed.). *Narrative therapy with couples... and a whole lot more!: A Collection of Papers, Essays and Exercises* (pp. 11- 41). Dulwich Centre Publications. NB! Kapitel 2 er sat på hvoraf case illustrationen er frivillig læsning. Kap kan hentes her: https://dulwichcentre.com.au/wp-content/uploads/2020/01/Narrative_couple_therapy_Jill_Freedman_Gene_Combs.pdf 30pp
- Gautam, M., Tripathi, A., Deshmukh, D. & Gaur, M. Cognitive behavioral therapy for depression. *Indian Journal of Psychiatry*, 2020; 62, s. 223-229, 6pp
- Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): *Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – En grundbog om teorier og arbejdsmetoder.* (Kapitel 1: Psykodynamiske udviklingsteorier og forståelse af psykopatologi i barnealderen. København: Hans Reitzel, 17pp
- Guldin, Mai-Britt (2014). Kapitel 4: Psykotraumatologi og diagnostisk kategorisering af sorg, Kapitel 5: Den behandlingskrævende sorg. I: *Tab og Sorg. En grundbog for professionelle.* København: Hans Reitzel. 40pp
- Harder, S. & Rosenbaum, B. (2015). Contemporary Psychodynamic Approaches to Psychosis. In P. Luyten, L. Mayes, P Fonagy, M. Target & S. J. Blatt, (Eds), *Handbook of Contemporary Psychodynamic Approaches to Psychopathology*, pp. 259-287. New York, NY: The Guilford Press. 27pp
- Heede, T. (2010): *Klinisk Børnepsykologi – Praksis i et socialt og relationelt perspektiv.* DK: Akademisk Forlag. pp. 19-38 & pp. 110-121, 30pp
- Heede, T. (2010): *Klinisk Børnepsykologi – Praksis i et socialt og relationelt perspektiv.* DK: Akademisk Forlag. pp. 127-144, 17pp
- Henderson, A. J. Z., Bartholomew, K., Trinke, S. J., & Kwong, M. J. (2005). When loving means hurting: An exploration of attachment and intimate abuse in a community sample. *Journal of Family Violence*, 20(4), 219-230. doi:<http://dx.doi.org/10.1007/s10896-005-5985-y>, 10pp
- Holm, T., Thomsen, D. K., & Bliksted, V. (2016). Life story chapters and narrative self-continuity in patients with schizophrenia. *Consciousness and cognition*, 45, 60-74, 14pp
- Johnstone, L., & Boyle, M. (2018). The Power Threat Meaning Framework: An Alternative Nondiagnostic Conceptual System. *Journal of Humanistic Psychology*. <https://doi.org/10.1177/0022167818793289> (tilgængelig via AUB: <https://journals-sagepub.com.zorac.aau.dk/doi/pdf/10.1177/0022167818793289>), 18pp

- Jónsson, H. (2014). Kognitiv adfærdsmodel for OCD. I: Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. (red.) OCD - Sygdom og Behandling - For Behandlere, s. 146-161. Hans Reitzels Forlag, 15pp
- Jürgen Barth, Thomas Munder, Heike Gerger, Eveline Nüesch, Sven Trelle, Hansjörg Znoj, Peter Jüni and Pim Cuijpers. 2016. Comparative Efficacy of Seven Psychotherapeutic Interventions for Patients with Depression: A Network Meta-Analysis. PLoS Medicine. <https://doi.org/10.1176/appi.focus.140201>, 12pp
- Killingmo, B. (1984). Conflict and Deficit. Implications for technique. *International J. of PsychoAnal.*, vol. 70, nr. 65, s. 65-79, 14pp
- Kofod, E. H. (2021). Sorg i historisk perspektiv: Optegning af teorilandskabet i dets historiske udvikling. I Petersen, A. & Brinkmann, S. (red.), *Menneskets sorg: Om et vilkår i forandring*. Aarhus: Klim, 20pp
- Lake, N. & Whittington, A. (2021). The art and science of psychological practice. Kap 2 in *Clinical Psychology*. Davey, G., Lake, N. & Whittington, A. (Eds). Third edition, 17pp
- Lemma, A. (2003). Introduction to the Practice of Psychoanalytic Psychotherapy, Psychoanalysis in the Twenty-First Century. p.1-14 i *Introduction to the practice of psychoanalytic psychotherapy*, 2nd ed. Chichester, England: Wiley. 14pp **(Tilgængelig via AUB)**
- Lind, M., Jørgensen, C. R., Heinskou, T., Simonsen, S., Bøye, R., & Thomsen, D. K. (2019). Patients with borderline personality disorder show increased agency in life stories after 12 months of psychotherapy. *Psychotherapy*, 56(2), 274-284. 10pp 698
- Lind, M., Sharp, C., & Dunlop, W. L. (2022). Why, how, and when to integrate narrative identity within dimensional approaches to personality disorders. *Journal of Personality Disorders*, 36(4), 377-398. 21pp
- McAdams, D. P. (2020). Psychopathology and the self: Human actors, agents, and authors. *Journal of personality*, 88(1), 146-155. 9pp
- Mielcke, Jytte (2008): Børneklinisk undersøgelse og behandling – med fokus på legen som projektiv metode. *Pædagogisk psykologisk tidsskrift*. Forlaget skolepsykologi, 45. Nr. 1-2, 2008 pp. 53-65 13pp
- Mortensen, K. V. (2001). "Forældrearbejde i børneterapi – partnerskab eller terapi?", pp. 57-72. In *Matrix*, 18(1-2), 16pp
- Neacsiu, A. D., Zerubavel, N., Nylocks, K. M. & Linehan, M. M. (2021). Borderline personality disorder. I: D. H. Barlow (Red.), *Clinical handbook of psychological disorders: A step-by-step treatment manual* (6. udgave, kapitel 10, s. 381-434). Guilford Press. [97 NS], 53pp
- Nissen, J.B. & Buttenschøn, H.N. (2014). Ætiologiske faktorer ved OCD. I: Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. (red.) OCD - Sygdom og Behandling - For Behandlere, s. 86-106. Hans Reitzels Forlag. 20pp
- Nolen-Hoeksema, S. (2019). *Abnormal psychology, packaged with Connect access cards* (8. udgave). McGraw-Hill Education. OBS specialudgave ISBN 9781447021261 - Kapitel 9: Personality Disorders (s. 242-273). 31pp
- Poulsen, S, Lau, M. & Simonsen, S. (2015). Forskning I psykoterapi. I Alberdi, F., Rosenbaum, B. & Sørensen, P. (red). *Moderne psykoterapi: Teori og metoder*, pp. 543-581. København: Hans Reitzel 35pp
- Read, J. & Harper, D. J. (2020): The Power Threat Meaning Framework: Addressing Adversity, Challenging Prejudice and Stigma, and Transforming Services, *Journal of Constructivist Psychology*, DOI: 10.1080/10720537.2020.1773356 15pp

- Thomsen, D. K., Holm, T., Jensen, R., Lind, M., & Pedersen, A. M. (2023). *Storying mental illness and personal recovery*. Cambridge University Press. (Chapter 15, pp: 198-229), 31pp
- Wakefield, Jerome C. & Horwitz, Allan V. (2010). Chapter 2: Normal reactions to adversity or symptoms of disorder? In: Gerald M. Rosen & B. Christopher Frueh (Eds.). *Clinician's Guide to Posttraumatic Stress Disorder*. New Jersey: John Wiley & Sons. 17pp
- Walter, T. (2006). What is complicated grief? A social constructionist answer. *Omega: The Journal of Death and Dying*, 52 (1). pp. 71-79. 9pp
- White, Michael (2006). Hilse på igen: om at indlemme den tabte relation i sorgarbejdet (s. 65-81). (Uddrag fra Kapitel 3: Genmedlemsgørelse). I: *Narrativ praksis*. København: Hans Reitzel. 17pp
- Winnicott, D.W. (1960). Ego distortion in terms of true and false self. In: *The maturational processes and the facilitating environment (1865/1996)* (pp. 140- 152). International Universities Press, Inc. 12pp
- World Psychiatry. 2021 Jun;20(2):283-293. doi: 10.1002/wps.20860.PMID: 34002502, 13 pp

I alt 1.010 sider.